

α Prodolos
cum commento.

Prologus

Ethiopum terras iam feruida torruit estas
In cancro solis dum voluitur aureus aris

Cur autem licet magnus & excellenti ingenio viri ad presentis libelli expositionem se applicauerint: unde haud iniuria labor iste quem aggerdior supuacu? atque superflua? videbitur dabo equidem operam quantum magis valuerim quo minus superfluum ipse reperiar: nec intendo quouismodo ab his qui ab aliis bene conscripta fuerunt ex arrogantia recedere. scio namque dicere comico nichil, esse iam dictum quod non sit dictum prius. quare equum est nos cognoscere atque ignorare quod fecit. aruit veteres sic faciunt noni. Erit ergo modus procedendi talis. quod primo premittitur textualis sententia. deinde si opus fuerit amplior materiae deteratio. & dicitur unde origina liter supersit exordium. Demum litteralis constructio & determinorum grammaticarum expositionis. non enagando aliquo modo extra materiam allegando alias fabulas vel hypostasias. quod ex talibus in se honestissimis quidem praesens liber totus coteritur. Et ne a comuni & approbato inchoandi modo recedatur vidende sunt cause operis & aliqua alia ad intellectum plenior conferentia. Causa igitur materialis est multitudine hypostasiarum biblie & figmentorum poetarum hic positorum vel causa materialis siue subiectum est victoria veritatis supra falsitatem. quod circa illud versatur totum opus. Causa formalis est duplex. scilicet forma tractandi quod est modus agendi narrativus / probativus confutativus. Et forma tractatus quod est divisio libri per partes principales & illarum subdivisio per particulas. Causa efficiens est pene ignota. Dicunt tamen alibi quod theodolus ipsum composuit. Alii dicunt quod Iohannes chrysostomus doctor theologus eminentis scie. Alii dicunt aliter. sed super hoc non est curandum multum. et ego credo quod theodolus non sit propria nomen auctoris. sed nomen noviter inuentum et fictum secundum proprietatem rei & materiae. sicut in comediis dauidus quasi dāsvana. Causa finalis est ut videatur qualiter a pseudo predicatoribus & peruersis hominibus veritas ipsa sepe criminetur tamen ipsa vincit falsitatem. ex quo per utilitas operis hortamur esse in isto libello amare veritatem & fugere falsitatem & mendacium. et credere quod falsitas a veritate superat. Ideo dicit hieronimus: vos nobiles aut ignobiles hec est conditio veritatis ut per eam semper inimicitie persequantur: sicut per adulationem perniciose amicitie consequuntur. & chrysostomus super matheum. Non solum perditio veritatis: est quod mendacium per veritatem loquitur sed quod non libere pronunciat veritatem quam pronuntiare oportet intentio etiam patet ex eodem. Titulus est talis. **I**ncipit liber vel egloga theodoli. et iste titulus innuit quod theodolus sit nomen auctoris vel dicatur sic. incipit theodolus. ut theodolus sit nomen huius egloge. sicut eunuchus nomen unius comedie sicut etiam tragedie propriis nominibus nominantur sicut etiam intitulantur quilibet egloga virgilii. Dicitur autem theodolus a theos quod est deus & dolus li. quod in hac egloga agitur de veritate quod est ipsemet deus. Deus enim est prima veritas. & de dolo scilicet falsitate. Et pro latiori declaratione sciendum est quod egloga dicitur esse vana descriptio bucolicorum. et est materia humilis mores predicans per introductionem rusticarum personarum: ut pastor: & dicitur ab egle quod est capra & logos sermo quasi sermo caprinus. id est humilis vel quod a capris & talibus ruralibus possit. omnibus talis sermo sumis & glorie cōs solent hic distinguere tria genera eglogarum. scilicet non videtur michi salua reuerentia auctoris quod illa distinctio sit bene polita a ut consona dictis poetarum. ideo eam omitto. Alterius considerandum est quod inter eglogas & virgilii & francisci petrarche & aliorum priorum egloga videtur esse honestior / fructuosior & maiori artificio composita & grauioribus sententiis plena. ideo merito videtur huius quod eam adiscant iuuenes & composuit auctor ad similitudinem unius virgiliane quod incipit. Dic michi dameta cuius per? & hic recte idem ordo & modus procedendi observatur. etiam hic servat auctor legem amabei carminis sic ibi pro quo sciendum est quod amabeum carmen sic dictum est ab inextor. dicit autem id in quo introducat personae altercantes. et prima eius per per libito incipit. secunda vero plus sepe & maius vel contrarium aliquid dicit. **S**ec

Prologus

nam? sic diffinit carnem amabilem quod est quotiens qd canant equali numero ver-
 suu vt ut. ita se habet, ipsa responsio vt aut mai? aut contrariu aliquid dicat. Vbi
 hinc intro ducitur tres psonae. scilicet Pseustis / Alithia / et Fronesis. Per pseusti in-
 telligimus falsitatem. qz pseusto est falsus propheta vt pdicator. Per alithiam intelli-
 gim? veritatem vt dicunt aliqui et de deo / lis. et theo s quod est deus. Et p frone-
 sin intelligit sapiam vel prudentiam. et p isto aduertendum est qd p pseustim possu-
 mus intelligere sinagogam sive dyabolum vel tempus ante tempus gratie. per alithiam
 ecclesiam christianorum cui? caput est xps: et vicari? eius et minister est papa vel in-
 telligim? filium dei vel tempus gratie qz lex noua vincit ceremonialia et figura ve-
 teris legis. et xps vicit dyabolum. et infernum spoliavit et tempus gratie dedit quod
 est tempus aliud a tempore legis antiquae sicut magis theologice declarandum esset
 et ex hoc patet frenus qd latet sub hac egloga. et qualiter intelligi potest. patet eti-
 am quid intelligat p personas introductas sicut in virgilio pdametha / menal-
 eu / et palemonem alie psonae intelligunt iste liber susponitur vel subalternat theo-
 logice sciencie quantum ad moralem partem ipsi? vt potius ethice hoc est morali phie. qz
 mores nostros componit et instruit istis pmissis descendendo ad textum. sciendum est qd
 prima diuisione textus diuiditur in duas partes principales. i. phemiam scilicet vel exor-
 diu et in narrationem vel tractum. secunda ibi. prim? cretheis. et. et ista alias subdiui-
 dit prima que incipit ethiopu terras. diuiditur in duas partes. primo describit
 tempus in quo facta est disputatio ista vel altercatio inter pseustin et alithiam secun-
 do describit statum disponens modum vtriusqz. secunda ibi Copuleratqz suas et an-
 teq littera exponatur pmitendum est vnu quod dicit brito in sua sua theologice. scilicet
 qd sacra scriptura quattuor modis exponit. scilicet hystorice / allegorice. et tropologice
 ptozia vt dicit. isido. primo ethiologiarp est narratio rei geste p quam ea que i
 preterito facta sunt cognoscuntur. Allegoria est tropus quo aliud significatur
 qd dicatur. Item donatus in barbarissimo. Unde allegoria est de vno ad aliud
 sermonis transumptio et dicit ab aleos quod est alienum. et goze dictio vel locutio qz
 aliud dicitur et aliud intelligit. Unde allegoria multis modis sumit. Namq a p-
 sona vt ysaac significat xpm. Namq a re que non est persona vt aries occisus si-
 gnificat carnem xpi passam. Quandoq a loco. vt xps predicaturus ascendit in
 montem vbi eminentia loci significat sapientiam ei? eloquentiam vel excellentiam.
 Quandoq a numero vt apprehendent septem mulieres vestem vnu. i. septem do-
 na gratiaru. Quandoq a tpe. vt non sit fuga vestra i hyme. i. in gelicido carita-
 tis. Quandoq a negotio vel facto vt interfectio golie a danid interfectionem
 dyaboli a xpo significat. Anagogia sicut de in plogo etusde spes es allegorice.
 sed dea est qz alegoria est mysticus sensus pertines ad militantem ecclesiam. Ana-
 gogia vero est mysticus sensus ptines ad triumphantem ecclesiam. Unde anago-
 gia est locutio de terrenis que p. treno dat intelligere sup cestia vt in illis ver-
 bis apostoli. Hie. usale que sursum est mater nostra Et de ab ana quod est sursum
 et gogos ductio Tropologia es sermo quersus ad edificationem aie et mox bono-
 ru informationem. Et de a tropos quod est conuersio et legos sermo Sicut cum
 dicit qd p hoc qd danid interfecit goliam intelligit qd humilitas deiciet superbiam et sa-
 pietia vincit fortitudinem. Et vt quattuor pdicta breuiter comprehendas hystoria
 docet factum tropologia faciendum. Allegoria credendum vel intelligendum / anagogia ap-
 parendum. Exemplum i hac dictioe hierusalē. Hystorice enim nomen cuiusdam ciuitatis
 tropologice typ? e aie fidelis. Allegorice figura est eccle militantis / anagogice ty-
 pu gerit ecclesie triumphantis Idco ista pmittunt vt sciat qd aliquando o textus crit
 exponend? hystorice aliquando allegorice et sic de aliis. quibz pmissis insisterendu e
 ad expositionem textus. Dicit ergo qd temp? in quo prio cepit esse disputatio et lis in-
 ter veritatem et falsitatem fuit tps estiuu quo aduenerit terre ethiopu propter excessi-
 num feruore i mēse iulii / in quo solis aureus axis dicit volui et moueri in cācro
 signo celesti. Ista est textualis sententia in qua oportet videre mysticum sensum

Biologus

latentiē sub cortice. & pōt esse duplex. Primus ē q̄ estus & fernoꝝ peccatoꝝum iā
 effererat hoīes nigros sicut thyopes et denigratos viciis et sceleribus qñ aure
 us ille & diuinus axis solis hoc est filius dei qui est sol verno iusticie volutus est
 in vtero virginali p̄ incarnationē Secundus sensus est iste fernoꝝ t̄p̄is tribula
 tionū & p̄secutionū iā labefacta vulnerauerat & cruciauerat fideles / qñ caro
 xp̄i p̄ciola & aurea dignata est volui et cōuersari in hoc mundo retrogrado gra
 diendi retro a veritatis tramite ¶ Construe Estas feruida. i. calida / toꝝruit
 i. toꝝueratiā terras id est regiones & patriā ethiopū. i. illoꝝum populozum / dñ
 axis aureus. i. splendidus & lucidus ad modū aarci solis qui est planetarū luci
 dissimus voluitur. i. mouetur in cancro. i. in hoc signo celesti vel ly solis potest
 cōstrui cū ly cancro. Et sic p̄ ex dictis quid per estatē debeamus intelligere vel
 potius quid p̄ ethyopes q̄d per solem & q̄d per cancerū ideo construēdo illud nō
 reperitur. Circa istam litterā est aduertendū q̄ auctoꝝ noster vtitur hic quadā
 figura q̄ dē cronographia que interpretatur t̄p̄is descriptio / sicut parte frequē
 ter t̄p̄a describunt. Unde est illud. Cronographia sol et certū describere t̄p̄s.
 Item quando exponitur toꝝruit id est toꝝuerat ponit t̄p̄us pro t̄p̄e et ē alia fi
 gura locutionis q̄ dicitur anthithesis iuxta illud. Sepius audiui t̄p̄us p̄ t̄p̄e
 poni. &c. Item scdm̄ aliquos qñ dicit textus aureus axis solis est sinodoche lo
 cutionis q̄ ibi p̄ arē solis intelligitur ipse sol q̄ in singulis mensibus signa pa
 grat & mouetur in eis. Et qualiter hoc intelligitur videatur in tractatu de spe
 ra q̄ illud declarare hic esset friuolū & superflū & mittere fallē in messē alie
 nā q̄ hic sū tm̄modo poeta hystoricus & grāmaticus & sic ergo in hoc textu poni
 tur pare pro toto iuxta illud Si partē sumas pro toto vel vicenerla. Sinodo
 che facies. &c. Postremo insistentum est aliquantulum expositioni grammaticali
 singuloꝝum terminoꝝum istozū primoꝝum versū. i. in frequētib⁹ textibus ita possēt
 termini declarari sed qñ hoc esset nimis plirō ideo tm̄modo tangā difficilio
 res dictiones de quibus & etiā de aliis si lati⁹ videre q̄s voluerit videat papiā
 hugutionē bytonē / catholicū / byeniloquū et similes. Ethyopū hic & hec ethyo
 pes nomen gentile deriuatur ab ethyopia vñ dicit hugutio Ethyopes dicti sūt
 a fillo cayn q̄ vocatus ē thus a quo originē traxerunt Thus enī hebrayca lin
 gua ethiops interpretatur inde dicitur ethyopyus ethyopya ethyopyū ethyopi
 cus ethyopica ethyopicū vnde ethyopia interpretatur tenebre / terra dicitur a
 tero ieris quia assidue teratur vel a toꝝreo vt dicit catholicū. q̄ siccitate toꝝreat
 vel dicitur quia rāstris tria. & ē ethymologia. Et inde dicitur terrēs terrea ter
 rea terreū de terra existēs a terrenus & terrestris & terrosus / la / lū. et appellat
 terra arida ad distinctionem quia naturalis sua pp̄ietas est siccitas vt dicitur
 ii. de generatione Alia multa ipse catholicū dicit iam aduerbiū est temporis. &
 componitur etiā iamiam iamq̄ feruidus / da / dum i. calidus da / dum / et inde
 feruidas & d ē a ferueo / es et significat bullere squalere calefieri estuare. Et di
 citur ferno quasi flos habeo p̄ ethimologiam. Priscianus dicit q̄ ferueo & fer
 uo habent idem p̄teritum. s. ferui inde feruoꝝ et habet cōposita efferbeo vñ
 efferueo / deferueo / coferueo. et ab eo dicantur inchoatiua toꝝreo res / rui / to
 rum. i. vrere assare siccare cremare vel vertere siue voluere iuxta illud. Qui
 toꝝret voluit / sicca / cremat assat / et vpit. Item catholicū in toꝝrens toꝝrentis.
 corusco scis Copris Titio. gallice tison igni⁹ stipes a quo toꝝriculus inde toꝝri
 dus estas ab estu et est calida et sicca pars anni & sūt quattuor p̄tes iuxta illud
 cōponi. Vter petro det. &c. vñ catholicū dat clemēs hyemē dat petr⁹ ver cathedra
 sus estuat vñban⁹ antūnat barcholomeus inde estualia nomen diminutiū in
 de estifer et isti⁹ cancer equiuocū est vt dicit ebhardus. Hic capit cācer p̄ signo
 zodiaci vnde dicit papias Cācer est quartū sinū dictus quia cū ad eū sol veniat
 retrogradit in modū canceri & allegat catholicū hec metra Est animal signu cā
 cer viciūq̄ malignū cācer cācri moꝝbz cācer cācri stellaq̄ p̄iciis de isto signota.

Theodoli

latius tractatur in despera & de aliis. Sol planeta lucidissimus. qz solus lucens inde solaris discitur solanus & subsolan⁹ inde solstitiū & solsequiū volno north est. inde volubilia. et habet multa cōposita. C. auoluo / cōuoluo reuoluo. &c. inde voluo voluas frequētatiuū. Aureus est illud quod est totū de auro. Aurū dicitur ab aura secūdu brytonē. & auratus qd in superficie tantū et dicitur de auro auras inde auriculū. et aurithonius qui habet aureos capillos. axis celi est septentrionalis linea recta per mediam pilā spere secundum papiam. et sumitur pro parte rote. et est masculini generis.

Cōpulerat qz suas tilie sub amena capellas

Natus ab athenis pastor cognomine pseustis

Pellic panthere cui corpus texit utrumqz

Discolor et rigidas perflauit fistula buccas

Emitens sonitum per mille foramina vocum

Ista est secunda pars hui⁹ plogi que diuiditur in tres partes. primo describit status pseustis gestus & labor. Secundo status alithie vbi ostendit qd alithia exercebat in istis pseustis. Tercio in hoc pseustis indignat⁹ increpat alithiā: & eā ad certamen & disputationē puocat. Secūda ibi. ad fontē iuxta. &c. tertia ibi. Nō tulerat pseustis. Dicit ergo in prima parte literaliter qd pastor quidē atheniensis natione dictus pseustis cognomine congregauit capellas suas sub arbo re tilie amena & delectabili. cui⁹ pastore corpus coopertum erat pelle panthere animalis variorū colorum & vehemēter cū fistula resonabat emitendo varios sonitus per foramina fistula. intelligitur qd pseustis. i. dyabolus vel falsitas natus ab athenis ciuitate grecie in qua grecis semper fuerunt dolosi et cauti homines iuxta illud virgilii. ii. cneidos de blize Ille dolis instructus. et arte pelagā. i. greca & illud aut nulla putaris dono carē dolis danatū. i. grecorū. Ille ergo pseustis cōgregauerat hoies vitis fetidos & infectos sicut capre s. tude sunt sub amenitate & delectabilitate h⁹ mūdi. qui bñ cōparat tilie arboris infructuose. qz qdquid est in mūdo aut es cupicentia carnis aut oculoꝝ aut superbia & vice vt dicit scriptura. Induebatur pelle pāthere discoloris. i. habebat animā habi tuatū in diuersis fallaciis. et tūc fistulatio ist⁹ fecit inflatas buccas rigidas hoc es dulcedo apparēs suar blāditiarū fecit homines inflatos supbia. & rigidos p obstinationē in peccatis: & ille pseustis emitebat p̄dicationes suas falsas per mille diuersitates fraudū. imo p̄ infinitas quib⁹ alliciebat auditores & illectos decipiebat. deceptos supbos faciebat / et supbos obstinatos in malicia in gehānā detrahebat & cōducebat. vbi nullus ordo. &c. **C**ōstrue. qz p & pseustis. i. ille vir falsus nat⁹ ab athenis athenē nomē ē ciuitatis in grecia. vbi primo fuit hec alma parisiē. vniuersitas de qua qua ciuitate romā trāslata est. de roma parisius sit uata vbi concedēte iesu ch̄risto vsqz ad seculi finē ab ea galloꝝ regnū celebreremū & xp̄ianis simā diceret & florebant. Et dicit ab a quod est sine & thanas quod est mors pastor cognōie qz nō erat ver⁹. s. mercēnarius. sicut sunt multi pastores nostri t̄pis tantū cognomine & non vero nomine. qz animam suā non ponunt p ouibus suis / compulerat. i. aggregauerat. Dicitur enim cōpellere quasi simul in vnam pellere suas capellas. i. parua capras. et est diminutiuū / sub amena / et tenetur neutraliter. i. sub delectationes et oblectamina. tilie arboris inutilis cui scz pseusti pellic discolor panthere illius animalis colorati diuersis colorib⁹. ideo dicit a pan qd est totū & therō variū. texit. i. cooperit vtrūqz corpus. i. corp⁹ & animā vel id est vtramqz partē corporeis. hoc est membra & partes ch̄risti / et fistula tale instrumentū musicū perflauit buccas rigidas id est flauit per buccas rigidas. i. per duo labia. vel p oia eius. Et hic ypallage figura / quia agens ponitur p patiente. ideo intelligitur sic. i. bucce rigide perflauerūt fistula

Liber

laim iuxta illud. Si dicat agens patiens res vel uenerla fiet ypalagifi &c. fista
la inq̄ emittens sonitū p̄ mille foramina uocē ponit hic numerus finit⁹ p̄ nu-
mero infinito de cetero. ut op⁹ hien⁹ fiat. exponēdo textū notabo difficultates
textuales in quolibet uerbo & ubi exidit dictionē deriuationes ubi distinctius
poni possūt. Unde amenū dicit ab a quod est sine & mene deffzet⁹. Nat⁹ de na-
scor dicitur. pastor pascēdo cognomē quasi cognationis nomē / pseustis. i. falsi-
tas inde pseudo. i. falsus & pseudo propheta. panthera est epycheni generis. alio
modo dicitur panter corp⁹ dicitur quasi cordis opus i. custodia vel dicit a cor-
rumpēdo. utrumq̄ de uter / ra / rum. quod idē est sicut quis / que / quod. Disca-
lor componitur de dis. et coloz coloris. et est communis generis. Rigidus de ri-
geo riges. Fistula a phonos sonus. Emittere. i. extra mittens. de e & mito mitis
Sonitū de sono sonas. Nulle nomen numerale & indeclinabile bene reperit
milia declinabile foramina dicitur a foras. Uox de uoco uocas inde uocat in
de uocifero. ras & q̄ ista sunt satis clara & sint uetissima tacebo talia q̄ si tali-
ter oia dicenda ponerentur. opus esset nimis magnū & fatidiosum.

Ad fontem iuxta pascabat oues alithia
Virgo decoza nimis dauid de semine regis
Cuius habras citharam fluuii percussit ad undam
Substitit ac fluuius tanta dulcedine captus
Ausculcando quasi modulantis carmina plecceri
Ipseq̄ balantum grex obliuiscitur esunt

Ista est secunda paticula in qua describitur status & gestus alithie. & osten-
ditur excellentia eius super pseustim. Unde inuidia pseustis in eam conflant.
Dicitur ergo textualiter sic. Alithia uirgo pulcherrima & de genere dauid regis
oza custodiebat gregē omiū iuxta fontē. & gerebat cytharam dauid cū qua tam
melodiose ludebat ut flauius melodia cythare sustinet cursum suū / quasi auscu-
ltando carmina melodiosa que per eam in illa cythara caneantur. et ideo ita
dulciter canebat q̄ etiam grex suas om̄s cibum p̄dulcedine melodie negligē-
bat. Exponendo & applicando per alithiam intelligimus ecclesiā uel ueritatem
ut si dicatur q̄ ecclesia uel uera predicatio pascēbat oues suas. hoc est fideles
christianos simplices si n̄ plicitate colūbina. et mites cibo spiritali. quia nō ex
solo pane uiuit homo. & ex omni uerbo quod procedit de ore dei. Et erat iuxta
fontē / scilicet baptismi tūc cepit esse tēpus gratie. Tunc autē diuina lege & euā-
gelica instruebantur simplices per apostolos. et ita ecclesia erat nimis pulchra
sicut in canticis canticorum clare & pulchre ponitur. & ista descendit de genere
dauid q̄ christus fuit n̄ it⁹ de semine dauid secundum carnē. Et dicebatur ha-
bere cytharam dauid. hoc est psalterium uel alia precepta uel documenta salu-
bria prophetarum. et cū hac cythara percussit ad undam. hoc ē ad populū pre-
dicando nouā legem. ut uetus lex dimitteretur. Et tunc popul⁹ audiēs dulcedi-
nem & sanctitatē & misteria istius legis substitit. nec processit ulterius in ueterē
legem. cognoscens hāc esse legē sanctam & tenendā. Et tunc grex fidelium dimi-
sit esum secularium ualuptatum & cessauit peccatis & coluit deum incarnatum.
Manifestum est hic q̄ hic & ubiq̄ tanguntur multe & ardue materie theologicę
quas non oportet hic tractare. & sufficit ita celeri pede quantum sufficit ad pro-
positum transire. **C**onstrue. Alithia uirgo nimis. i. multū decoza & pulchra
pascēbat. i. nutrebat / reficiebat oues ad fontē iuxta / scilicet locū quo erat pseu-
stis. Et per hoc ostenditur q̄ bonus pastor debet esse prope gregē suū. quod est
contra p̄elatos qui dimittis ouibus ad secularium principū curias ueniunt la-
eri pompe & honoris causa. ubi tamen principes ipsos non que recta sunt faci-
er. & etiam ad nequanda & magna peccata instruunt & dirigūt ista dico de semi-

Theodoli

ne. i. de genere dauid regis. de quo inferius dicitur / cuius scilicet dauid habens
cytharā percussit ad vndam. i. ad aquam fluminis / fluminis captus tanta dulcedi-
ne quanta est solitus cythare subliterat. i. arrestauerat vel quietus manserat
quasi auscultando carmina cantilenas & distamina pleeteri. i. lire modulantis
i. dulciter & secundā melodiosos malice modulos resonantis qz pzo & ipse greg.
i. congregatio paruorū animalium. ideo sequitur balantū. i. ouīū / dē de balo /
las. qđ significat clamare. et p̄inet ad oues sicut gruire ad porcos obliuiscitis
esum. i. cibum vel comestionem. & dē ab edo / es.

Non tulerat pleultis / sed motus felle doloris
Litrozis alterius pzoclamat ab aggere tutus
Tur alithia canis rebus stultissima mutis
Si iuuat vt vincas mecum cercare potestas
Fistula nostra tuum si vincas cedat in vsum
Uicca dabis cytharam. legem coeamus in equam

Ista est tertia pticula que sic diuiditur. Primo pleultis indignati & inuiden-
tis ponitur puocatio. qua alithia puocat ad certā adū secū pignoze positio qz vī-
ctoꝝ lucrare m̄r. Secundo ponit p̄udēs alithie rñsio & puocationis exauditiō.
Secūda ibi. Illa refert. P̄zio dē sic literaliter. Dū vidit pleultis alithiā pascē
se dulciter & modeste reficientē suū gregē. & vidit etiā gregē attentissimū ad car-
mīa eius / ipse non potuit ampli⁹ irā suā continere. s; ipse iratus & illi inuidens
ab aggere & litroze suo clamare cepit dicens. Quare imprudētissimā alithia p̄s-
mis laboꝝ tui inutilit̄ canēdo corā h̄itis mutis & insensatis reb; volo si pla-
cet tibi tecū certare. & si me deuiceris habebis fistulā nostrā qua vti poteris pzo-
libito. Si autē sapia te victoriā habuero habebo tuā cythara. Et ideo nūc cō-
gregemur & incipiam⁹ decertare & disputare con. inuādō intellectū iā p̄tactū.
Postq̄ v̄dit dyabolus xp̄ianos velle parere ecclesie / cōmotus inuidia existēs
lōge distās a veritate clamare cepit. Alithia tu debes reputari stultissima. ex
quo opationē meā deseris. quare p̄dicas rebus mutis hoc est xp̄ianis. qz muti
vident̄ respectu p̄phetarū v̄l garrulitatū ph̄oꝝ gentiliū naturalit̄ tātū lapidē
tū & carnalit̄. Vel mutis hoc est stultis & ignaris. qz a secta mea recedūt. Si ve-
lis me expellere & m̄ā legē destruere disputem⁹ inter nos / & si victoriā habue-
ris michi subditi tibi ob. diēt & ecōtra. **Cō.** Pleultis nō tulerat. i. pati nō po-
tuerat / qm̄ inuideret s; ipse motus. i. cōmor⁹ felle. i. amaritudine doloris / p̄s-
mat. i. p̄ocul exclamat tur⁹ ab aggere. Agger vt dicit h̄ito secundū papiam dē
Arues / p̄steries / moles / mōticul⁹ & dē ab aggregādo vel est cuilibet rei acerna-
tio vñ tolle & valles p̄nt repleri. Et scđm hugo. dē ab aggero aggeras. i. aduna-
re v̄l accumulare alteri⁹ litrozis. Alithia stultissima tur. i. quare canis. i. p̄dicas
reb; mutis. i. hoībus ignaris & stolidis q̄ te audiūt / si iuuat. i. sup̄ acz v̄l delectat
vt vincas mecum potestas est tibi data certare. i. disputare mecum fistula nostra ce-
dat. i. accedat vel veniat in tuū vsum si vincas me. et tu victa a me dabis michi
cytharam tuā / ergo coeamus. i. simul eamus vel congregemur & subeamus in
equam legem. i. in equum certamen s; positio pignoze a quolibet.

Illa ceteri nec dicunt mouent nec premia mulcent
Ne tua nunc ado. qz vulnere mordeoꝝ vno
Quo res cumq; cadit: nisi celtis sedulus assit
Si victus fueris / non me vic: Ne faceris

Ista est secunda pticula que sic diuidit̄. Primo alithia certamen admittit
et pleultim exaudit. Secundo ipsa iudicem petit et elegit. Secunda ibi. Sec

Libet

quia mutari nescit. et primo dicit. *Pseultis* ego non multum moneo: propter
verba tua quia nec tua dicta nec te reputo vel timeo nec tua munera pignora
me ad certandum alliciant / sed retraho ab hoc actu / et actum differo. qui nullus
est qui tanquam testis vel iudex idoneus littere nostram terminare posset vel audire
quia liceret tibi negare te a me devictum si victus fueris. Advertendum est quod per
hoc quod dicitur hic nec dicta nec promissa. et datur documentum quod iudex non de-
bet esse acceptator personarum. nec placari prece vel precio. iuxta illud. *Elopi.*
Non erat acumen iudicis. Unde dicit. *Aug.* in quo dam sermone *Abit* dicitur
in tabernaculo tuo pro pauperibus accipiantur persone divites aut pro ignobi-
libus nobiles qui potius infinita mundi elegisti ut foras queque confundere. Et
in libro. *Denteron* dicitur. Deus est magnus potens et terribilis qui personam
non accipit nec munera. Item considerandum est circa textum quod sicut dicit *hierony-*
de homo bono. *Testis* est iudex tribus est personis obnoxius. Primo deo quem
iurando contemnit. Secundo iudici quem mentiendo fallit. Postremo innocen-
ti quem falsus testis ledit. Ideo bene dicit hic *sedulus*. Multa de proprietatibus
iudicis et testium dicunt iuriste. ¶ *Construe.* Illa. *alithia* refert. i. respondet
nec tua dicta. i. verba movent me ad iram nec tua premia que proponis mulcet
i. mitigant fallunt alliciunt adeo. i. tantum quod in quantum ego mordeor. i. crucior
et corque uno vulnere uno scrupulo et una punitione. Si textus habet quod vul-
nere / tunc ly adeo ponitur pro certe quo res cumque. i. quocumque res. Hic est figura
que dicitur *themesis*. que habet fieri quando dictio dividitur et inter partes eius alia di-
ctio interponitur iuxta illud. Dat *themesis* binas in partes dictio facta. et quo-
cumque loco res cadit. i. eventus iudicii tendat nisi testis *sedulus*. i. iustus diligens
et rectus quasi sine dolo assit. i. presens sit si fueris victus a me non fateris. i. fa-
teberis tempus pro tempore me vicisse te. et.

Sed quia mutari nescit sententia veri

En adaquare gregem simul et revelare calorem

Nostra venit fronesis sedeat pro iudice nobis

In hac parte *alithia* iudicem elegit *fronesim* dividitur in duas partes. Primo
fronesis eligitur ut causam et littere decidat et terminet. Secundo exclamatione pre-
missa onus iudicis sibi *fronesis* assumit. Secunda ibi. *Tunc mater.* et. Item prima
in duas. Primo *alithia* *fronesim* tanquam iudicem nominat. Secundo *pseultis* eam ac-
cepta. Secunda ibi. *Pseultis* adhuc. Primo dicit *alithia*. Quia oportet nos habe-
re iudicem. et quasi veritas non potest vinci vel mutari ecce video *fronesim* que
adducit gregem suum ad aquam ad refrigerandum et bibere dum seu potandum. ipsa sit
iudex noster et copromittamus in eam. et arbitretur ipsa pro libito et arbitrio ter-
minet littere nostras. Et ex isto textu elicitur una proprietas boni iudicis. Debet
enim bonus iudex esse prudens. Nam *fronesis* interpretatur sapiens vel sapia. nec de-
bet pueri amore vel odio ut dicitur in *phemio* rethorice *aristotelis*. unde quidem. Iu-
dicis est recti nec munere nec prece electi. ipse enim debet esse tanquam ius incarnatum. et si-
cut lingua libere indifferentes. quantum est ex se ad utramque partem. Et de ignorantia iu-
dicis dicit. *Aug.* li. ix. de civitate dei ignorantia iudicis plerumque est calamitas
innocentis. Glose coes hic tractant de personis requiritis ad iudicium. sed istud
omitto. quia impertinens est proposito. Co. Sed quia summa veri. i. veritas mutari ne-
scit eni. i. ecce gaudenter dicit hoc nostra *fronesis* que est quasi mater sapientie et ipsa sapien-
tia venit adaquare. i. ad aquam ducere gregem suum et revelare simul eius calorem ergo
ipsa sedeat nobis pro iudice. i. loco iudicis et tanquam arbitrarius vel arbiter.

Pseultis adhuc video quod eam foras deculit vltro

Huc ades o fronesis / nam sufficiat hora diei

Ut tua iam nostro postponas serida ludo.

Theodoli

In hac parte pleustis acceptat fronesi in iudicē & dicit illi. Ego et tardo q̄ a ca-
 su vel fortuna nūc ipsa venit Ideo o fronesis rogo veis interesse nō certami-
 ni q̄ statim finiemus & expediemus infra vñū diē & ideo supplico quatin⁹ post
 ponas nūc p̄pria negocia nostre disputationi & dimissare p̄pria non audias.
 Reuertēdū est q̄ in hoc textu p̄prio ponitur causa quare cōfēserunt in eā q̄ non
 erat verū mīlī q̄ alihica eā venire fecisset & ita pleustis nō erat suspecta q̄ a
 casu illuc venerat. et si suspecta esset recusari posset recēset iudex idone⁹. Sedō
 ponitur supplicatio q̄n dē. Huc ades. Tercio poit causa p̄pter quā moueri dē
 fronesis ad audiendū eū q̄ dicit pleustis illud certamē terminari in vno diē.
 Quarto alia supplicatio iubiungitur / quasi respōdendo obiectioni quā posset
 p̄tēdere fronesis q̄n dē. Ut tua iā nō. &c. Et hic sciendū est q̄ valde multi tex-
 tus hñt p̄ponas nūc terius debet esse post ponas aliter sñā nulla esset. & istud
 neutru lūe etiā istud verbū recte sūptum est ab egloga virgilii ad cui⁹ exem-
 plar & similitudinē p̄sentē auctoz conscripsit q̄ incipit. Forte sub arguta in qua
 vritur carmine amabeo / & talis genere certamis sicut in alia allegata scilicet Dic
 michi dameta q̄ iste due sūt scripte eadē lege carmis. Vñ in ista forte etiā habe-
 tur istud metrū. Post habui tñ illozū mea scripta ludo. **C**onstruere. Pleu-
 stis dicit vel ait ad hec verba alithia hic deest verbū necessario requisitū. et est
 eclipsis figura iuxta illud. Dicitur vñ⁹ verbi defectus eclipsis. &c. video q̄ sope
 i. fortuna obtulit. i. adducit vltro sponte & sic q̄ non vocata est eā. i. fronesum.
 O fronesis ades. i. sis p̄sēs vt post ponas iā. i. modo tua seria. i. negocia serio-
 sa et vtilia tibi nostro ludo. i. nostre liri et disputationi / nā p̄ q̄ hora diei suffi-
 cit hoc est vnica hora diei et hoc est vnus dies integer et hoc videtur melius vt
 patet in fine libri vbi innuit solem iā tendere ad occasum & ista clausula potest
 p̄reconstrui in vltimo versu.

Tunc mater fronesis adaquato me grege q̄uis

Accellerare domum iussisset vterq̄ parentum

Non dubito penas siquicq̄ tardo paratas

Leta feram talis presumens gaudia litis

Hic fronesis suscipiton⁹ audiendi litē & ferēdi iudiciū / q̄uis hāret legitimā
 causā excusationis et sic diuidit primo sic hoc. Sedō ip̄a vt habens auctoritatē
 imponit eis legē primo sic. q̄uis vterq̄ parentū michi distincere p̄ceperit vt ada-
 quato grege celeriter domū reuertere & non dubito penas michi ab eis p̄para-
 tas siquid carbauero / tñ ego lero & iocundo aio sufferā p̄cipiendo gaudia ma-
 gna ab hac disputatione vestra Aduertendum etiā q̄ hic p̄ fronesi intelligim⁹
 ecclesiā hāc multitudinē cuius p̄f ē xps & caput mater vero illa celestis ecclesia
 triūphās iō dicit fronesis. Licet parentes mei iusserit me q̄tito grege xp̄ano ha-
 ptulato trāsire ad domū ad patriā illā celestē q̄ est nostra mātio vt dicit aplūs.
 ad quā sine bapti imo trāsiri non pōt. Tñ si aliq̄ diu verlor hic in terris cer-
 tando p̄tra mūdū carnē & demonē non dubito penā michi infligi imo poti⁹
 spero set a gaudia q̄ quāto aliq̄s plus viriliter pugnaue. it contra hostes istos
 familiares & nequissimos / tanto maiorē gloriā expectare dē. in qua vt dē in se-
 quentia. Nec langoz / nec senii / nec trauis / nec terroz hostiū. s; vna vox letan-
 tium. &c. **C**ō. fronesis mater. ait sup. viso compromisso facto in tam q̄uis
 vterq̄ parentū nostrorū iussisset me accelerare. i. celeriter ire domum. et hoc di-
 co grege meo adaquato. i. ad aquā deducto. nichilominus si tardo q̄cūq̄. i. al qua-
 liter non dubito penas michi paratas. s; ego p̄sumēs pōt teneri in bona signifi-
 catione. i. confidens vel in mala. i. me p̄sūptuē habens non obediendo paren-
 tibus / quasi aliquid ante et contra p̄ceptum sumens. leta serā gaudia talis
 litis. i. talis certaminis vel disputati onis altercationis.

Libet

Perge prior pseusti quia masculus / illa sequaci

Equabit studio terras sit in ordine vestro

Pithagoze numerus sol augeat obsecro tempus

Esta est ultia ps plogi i qua iponit lex & ordo dicendi disputatibus & decretis
tibus vel litigantibus. et diuiditur. Prior lex iponit. Secundo factum per eos executioni
mandat. Secunda ibi primus chrethsis. Dicit ergo tronens ordinando eos & legem
imponendo. Opseusti / quia tu es vir / vir autem est dignior muliere quam prior incipiens
lite proponendo in media ad volueris / deinde resequat alithia & quilibet vestrum in di
cendis numerum quaternarium observabit qui est numerus pithagoze & ego oro quod
sol augeat tempus & spacium mori sui ut lis vestra apte terminari possit. Hic querere
posset aliquis quare vult tronensis quod pseustis incipiat primus. De quo sicut claritas
est placidissima & gratissima post nubila / ita veritas post falsitatem. Alia ratio est ap
parenti victoria veritatis appareat quia falsitas habuit prerogativam prioris propo
nendo & per hoc irritandi veritatem ad respondendum iuxta legem carminis amabel. dicendo
plurimum vel magis vel contrarium ut in pluribus tamen licet hoc ita sit pseustis cui dat
erat prior locus & apto denique aduertendum est quod per pseustin possumus intelligere tempus
quod tempus gratum quod intelligitur per alithiam quod illud tempus illeque vacando bonis operibus & vite
do maxime doctrina quattuor evangelistarum in qua continetur tota lex nostra / & etiam am
plectendo quattuor virtutes cardinales / prudentiam / iusticiam / fortitudinem / & temperantiam.
Item sciendum est quod ut dicit glossa pithagozas phylus transiens iuxta fabricam an
dunt quatuor malleos / quantum deposuit / & ibi optimam consonantiam & proportionem in sonis
repperit & iuxta diversam proportionem soni illorum malleorum fuit quattuor principa
les consonantias. scilicet dyatessarion / dyapente. &c. Et dicit boetius quod pithagozas invenit
artem musice. Item considerandum est circa illud nomen retragrmatum ut dicit hynto in
suma est nomen domini ineffabile quattuor litterarum. Forth / beth / van / he. Et de a tetras
quod est quattuor. & grammata litterarum. et exponit glossa Exodi. xxviii. Hec iste / ioth / prius
cipium / beth / passiois van vite. quia christus est principium vite in adam amisisse / quam suam
per passionem restauravit. **E**o. Opseusti perge. i. prede ad disputandum priorum. i. ante
te alithiam / quia es masculus. i. vir & dignior illa falsitas / equabit. i. qualiter sequi
tur te studio sequaci. i. disputationis / tetras. i. quaternarius numerus scilicet versum
pithagoze illius phylus sit in vestro ordine. i. dicendorum. Et ut disputatio ista per
fecte possit compleri / ego obsecro. i. rogo deum ut sol augeat. i. protaphut nos
bis tempus. scilicet. diu.

Divinus cretheis saturnus venit ab ozis
Aurea per cunctas dispones secula terras
Nullus ei genitor nec qui tempore maior
Ipso gaudet avo superum generosa propago

E finito plogo in quo intentio auctoris apta est & modus procedendi per tronensem illi
mitat / restat expedire priusquam per principalem quod continet disputationem ite pseu
stam & alithiam. Prior quo sciendum est quod tota disputatio consistit in adductione fa
bularum poetarum & hystoriarum sacre scripture. Et secundum exigentiam fabule quod prede
subiungit hystoria vel maior vel contraria vel potius iuxta legem istius carmina
Et fabule non habent ordinem inter se / nisi per quantum habent respectum ad hystoriam sequi
tem. id est non ponit divisio fabularum / sed hystorie diuidetur. et libri divisio attenditur
penas hystorias & penes diversos actus disputationis. Hec pars diuiditur. primo
pseustis proponit tabulam. Secundo alithia hystoriam correspondet. Secunda ibi Incola
primus homo Dicit ergo sic textualiter. Saturnus primus deorum venit a regionibus
crethesibus & a deo compositus & prudenter rexit subditos quod secula dicta sunt aurea
non habuit saturnus iste patrem nec maiorem se. & deo ipse est avus aliorum deorum super

Theodoli

notū Hec fabula sumitur originaliter ex p̄io methamorphoseos ubi outū dī
 ſinguit quattuor etas mūdi. Prima fuit aurea cui p̄fuit saturn⁹. Secūda fuit æ
 gētea. Tercia erca illia ē de duro ferro. De p̄ia dicit ſic. Aurea p̄ia facta eſt
 etas. &c. ubi pulchre ſingula deſcribit. P̄io latiori intellectu aduertendū eſt q̄ ſa
 turni deſcriptio talis eſt. Saturn⁹ pingit hō ſenex curu⁹ triftis & pallid⁹ q̄ una
 manu falcē tenet / in eadē drachonis ymaginē q̄ p̄tib⁹ mordet caudā p̄p̄iā /
 & applicat cū altera manu filiū puulū ad eos; & cū dētib⁹ p̄p̄iis eū deuorat qua
 tuor iuxta ſe habet liberos. i. ouē iunonē / neptiū / & plutonē. Et iupiter āpta
 nit virilia p̄fis. Hare erat pictū ante ipm in quo p̄ciebat virilia ex q̄b⁹ ven⁹
 naſcebat iuxta ipm erat ops vrox ei⁹ / q̄ opē oib⁹ ferebat Hec fabula variis mo
 dis exponit. Un hystoria eſt & res geſta q̄ saturn⁹ fuit rex crethe & ab vno filio
 eū ſuor expul⁹ & a regno Et iſta hystoria exponit applicando ad anastrophiā.
 Nā ſaturn⁹ prim⁹ eſt planetarū tardus & malivolus. Vel p̄ saturnū intelligit
 eps q̄ libet quattuor filios. i. quattuor p̄tes p̄cipales habes. & dē comedere filios
 q̄ quicqd naſcit i tpe glumit etiā i tpe. Et oia ſicut veſtimētū veteraſcēt vt dē
 in pſalmo. Iſta tāgunt p̄ glosas cōes hic & in greciſimo in textu. Saturn⁹ ge
 nuit tres. &c. ideo q̄tū poſſibile ē oia ad mores erunt aplicāda. Saturn⁹ pōt ſi
 gnificare aliquē malū ſupiorē vt p̄cipē terrenū vel p̄latū & tyrānū q̄ deſcribi
 ditur ſenex. i. antiquat⁹ in malicia & curu⁹ a recta via & tenet falcē qua median
 te affligit torquet & depauperat ſubditos. & dē iō eos comedē p̄ tyrānicas & inde
 bitas exactiones. Et ſecū tenet tales drachones. i. iiquos & peſſimos ſatellites.
 Et dicuntur habere opē. i. opū diuitiarū copiā vrox q̄ oēm ſubditōrū ſubſtantiā
 exhauſerūt. Et accidit q̄ frequēter in p̄t hoc eſt populus ſubditus ei inſurgit
 in eam. & expellit a regno ſuo & ſic caſtrari per filios dicitur. Et virilia in mari
 dicunt p̄ici. q̄ tota voluptas in amaritudinē conuertitur ſicut equū eſt. Alio
 modo poſſet exponi fabula & iſte modus latius ab aliis declarat ſed q̄ in quelm
 tū poſſibile erit ſuū breuitatē profeſ⁹. iō aliud ſufficiat. Cōſtrue. saturn⁹. i. illo
 rer vel deus prim⁹ venit ab ois. i. regionibus. Et ſcribit ois ſine h. iuxta illas
 metrū. Mas mund⁹ habet. nox horas. & clauis horas. cretheis. i. crethenſibus
 nomen gentile a cretha dictū diſponēs ſecula aurea. id eſt p̄ciouſa ſplēdida ca
 mūda & fertilis p̄ cūctas terras null⁹ genitor. i. pater fuit ei. rex quo eſt prim⁹
 deus nec quicq̄ fuit maior tpe. i. in ſuo tempore & ideo propago. i. progenies ge
 nerola. i. nobilis ſuperum. i. ſuperozum per ſincopam gaudet ipſo ſaturno aue
 anus eſt pater patris.

Incola primus homo fuit in viridi paradiso

Coniuge viperium donec suadente venenum

Haulit eo cunctis miscendo pocula mortis

Sentit adhuc proles quod commilere parentes

Hic alithia quaſi reſpōdēdo ponit hystoriā. Iſta ps diuiditur multipliſciter
 P̄io cū ponit lis int̄ illos Sēdo ſcētia fratelus ibi. Morales cūcti. &c. Itē p̄
 ma i duas. P̄io ponitur altercatio. Sēdo auxilii iplozatio & victorie cōſellio.
 Secūda ibi Egregiā ſobolē. Itē ponitur p̄mo diſputatio neutra pte debilita
 ta: Sēdo ponit debilitatio alteri⁹ partis. ſc̄z pſeuſtis ibi. Quadrupedes p̄hebi.
 Itē p̄ia i duas. P̄io ponūt illa q̄ geſta ſūt i trib⁹ etatib⁹. Sēdo i duab⁹. Se
 cūda ibi. Nomina mille deū Et capitur hic etas ſicut dicit q̄ ſeptē ſūt etates
 mūdi Prima ab adā vſq̄ ad noe. &c. ibi. Noia. &c. Potuiſſet ſignari ps illa i q̄
 eēgit debilitatio pſeuſtis & ei⁹ deſperatio vſq̄ ad finē. Prima in duas. Primo
 ponūtur geſta tpe legis nature per duas etates. Secūdo geſta tercie etatis / in
 cuius initio circūſio data eſt ab̄zaye ibi. Limite iuſſus ab̄zayam. Item p̄ia in
 duas. p̄io de prima etate. Secūdo de ſecūda ibi. Ultio digna dei. Item p̄ia
 in duas primo ponūtur hystorie de adā & filiis ſuis. Sēdo de enoch ibi. Enoch

Libet

iusiurie. Itē ponit p̄rio hystoria de adā per se. sedō de filiis ibi. Immolat ante deū. Item p̄rio describit statum peccatum. Secundo status et miseria post lapsum ibi. Exulat. Multe istarū partium subdividi videntur in ferius s; ista est divisio et sententia in generali istius egloge. Dicit ergo in p̄ria pte sic q̄ adā primus parens noster creatus a deo de limo terre inhabitabat paradisū terrestē. et monitione eius uxoris sue ipse transgressus est p̄ceptum domini quādo comedit de fructu ligni vite. unde ipse mortē p se et p̄rio posteris et peccatū & miseras multas consecutus est. hec hystoria originaliter scribit. Genesis. ii. capi. Est certum est q̄ q̄ plurima possūt hic recitari et in aliis que tangunt per maḡm nicholaum de lyra et per alios doctores & expositores biblie sed ista remittunt ad doctores superioris facultatis / scilicet theologicę. & breuiter declaranda est hystoria dimissis altioribus speculationibus etiā doctoribus q̄ de creatione ade et de p̄ctō eius et talibus super lib̄o sententiarū determinauerūt. Hystoria ergo talis est. Deus creauit hoīes de limo terre esset futurus p̄iceps sue glorie et bonitatis et eum posuit in paradiso voluptatis. et p̄duxit ibi omne lignū pulchrū visu & suauē ad v̄tēdū. P̄duxit etiā lignū vite in medio paradisi. et lignū sciētie boni et mali p̄cepitq; ade dicens. De ligno sciētie boni & mali non comedes. in quocūq; enim die comederis. Tūc immisit de⁹ laporem in adā / et de costa ei⁹ formauit mulierē / s; euam. Postq̄ hec facta sunt dicitur capitulo sequenti / dyabolus ille serpens tortuosus dixit mulieri. Cur p̄cepit vobis de⁹ / vt non comedetis de omni ligno paradisi. Nequāq; morte moriemini. Et tunc ipsa accepit fructum vetitū et comedit. et dedit viro suo / qui etiā comedit / unde effecti sunt transgressos mandati dei. Aduertendū est q̄ ada tunc peccauit tribus viciis. iuxta illud Ter viciit adā primū gula / glia vana. Cupido dum comedit vetitū gula viciit. Gula decipitur altissimo dū simulat. Cupio subiit dū oīa sci; re cupiuit Itā in hīs versibus notat i comoda que incurrimus p̄pter peccatū ade. Moris morbus calor et frigus sitis esurientiā. Cura labor vite dñi sūt octo sagitte. ¶ Construere. Primus homo. s. adam fuit incola. i. inhabitans. de incolō. i. in paradiso Dicitur a para quod est iuxta et distis stella. et est locus terreis amenissimus viridis p̄pter arbores / donec coniuge sua. s. eua suaden; te. i. hortante / hausit venenum viperiū. i. serpentinum. dē de vipa serpente / miscendo eo. i. inde vel iompoela mortis cunctis hominibus / ples. i. posteritas sentit id est percepit adhuc illud quod parentes nostri cōmiscere quia non fuit tñ p̄ctm omissionis sed cōmissionis. Aliq; p serpentem intelligunt demonē p eam sensualitatē / padā cōnem / p elam pomi / secularē delectationē / & satis acte. Ecce ex dictis appet cōuenientia fabule p̄cedentis et etiā istis hysto. q; sicut saturnus primus fuit deozum / ita adam primus hoīm / et adam expulsus est a paradiso sicut saturnus a regno / vt patebit.

Splendorem tanti non passus iupiter auri

Expulit illatis patrem crudeliter armis

Discolor argento mundi successit ymago

Et iam primatum dedit illi curia diuum

¶ Hic p libito p̄seutis point fabulem & dependet ex p̄ria oīno vt p̄ ex dictis Diuiditur ergo sic p̄rio p̄itur fabula sedō hystoria cōrespondens & quasi a p̄cedenti etiam dependens ibi statim. Exulat eiectis. Et ubiq; taliter posset diuidi hysto. contra fabulē. sed de cetero talis diuisio omite. Dicit ergo textus q̄ iupiter non potuit pati splēdozē aurei seculi vel patrē suū tantū aurū et tot bona possidere s; in eum insurrexit et regno eum p̄iauit. Et tunc incepit secunda etas que dicta fuit argentea & tunc iupiter fuit effectus summus deozum Hec fabula tangitur p̄rio methamorphoseos: ubi dē postq̄ saturno tenebrosa

Theodoli

in tartara misso sub ioue mūdus erat subit argentea ples. et ibi describuntur
 pulchri mores hoīm istius etatis vñ expositio p̄ ex dictis. Alii exponunt natu-
 raliter p̄ saturnū tps. p̄ iouem etherē sup̄iorē / p̄ iunonē eius coniūgē acē / p̄
 neptunū aquā / p̄ platonē terrā intelligentes. Alii astrologi vt videre iupiter
 sit planeta beniuolus iūmediatus saturno que tēperat eius scruiciā Si vt fas-
 bula applicetur ad mores. p̄io sñia fabule p̄mitēda est. scdo exponenda. Iup-
 ter q̄ celū dē regere p̄gitur homo / in trono eburneo sedens et tenens sceptrū
 in manu / in altera mittit fulmina / et comprimit sub pedibus gygantes / fulmi-
 natos. Iuxta cum erat quedā aquila volans et inter pedes suos puerū pulche-
 rimū rapiebat. ita dicit poete. Exponatur ista fabula. p̄io p̄ iouē intelligenda
 deū oīpotentē q̄ regit oīa et fulminat elatos p̄ superbiam vel pōt intelligi bonus
 p̄elat⁹ vel p̄iceps qui d̄z habere istas p̄prietates debet enim sedere in trono
 maiestatis sue / gerens virgā iusticie et fulmina aspere correctionis corrigendo
 criminolos et tyrannos rephendo. Et ideo cōpescere dē gygantes. i. tyrannos et
 ecclesiarū opp̄ssores, ne celū hoc est ecclesiā expurgare p̄sumant. quia p̄inceps
 habet iuramētum et obligationē ad p̄tendum ecclesias et ecclesiasticas perso-
 nas per aliquas intelliguntur viri p̄udentes / discreti / clari / et videntes per
 p̄udentiā qui debent p̄ucos. i. simplices subditos sursum erigere p̄ cōtemplatio-
 nem exēdo a p̄fundo viciōz ad altitudinē virtutū. posset etiā exponi de malis
 p̄ncipibus q̄ fulmina rapinarū et ferocitatū gerunt. et. Ad p̄positum m̄oiz istoz
 cum et similiū possent adduci auctoritates scripture et sc̄toz dicta gratissima et
 pulcherriā s̄z hec pauca breuitatis causa sufficiant. ¶ Construe Iupiter non
 passus splendorē tanti auri expulit crudeliter patrē scilicet saturnum a regno.
 et hoc dico armis illatis idest contra ipsum latis imago mundi. i. diuersi colo-
 ris ab ymagine alterius mundi vel etatis successit argento / et curia diuum. i.
 deozum per sincopam iuxta illud. Sincopa de medio tollit quod expenthesis
 auget. dedit illi p̄matum. i. dominium. Et declinat hīc p̄matas p̄matas
 p̄matas et dicitur p̄mus de p̄mas p̄matas.

Exulat eiectus de sede pia prothoplaustus

Accinis in cinerem nature mutat honorem

Nec tamen eterni temeremur stipe pomi

Flameus ante fores vetat bulis adire volentes

¶ Hic alithia subiungit hystoriā cor̄spōdentē et describitur status post petri
 et dicit sic q̄ adā p̄m⁹ parens post trāsgressionē p̄cepti dei expulsus ē et paradiso
 in quo erat. et sic honoz id est iterritas nature sue mutatus est in cinerē hoc est
 in mortalitatē et miseriam. et illo tpe angelus cō igneo custodit portā paradisi ne
 quis introeat. hec hystoria scribitur gen. ii. vbi dicit post adā et eua gustāēt
 fructū vetitū / cognouerunt se nudos et fecerunt sibi de foliis p̄somata. i. quedā
 tegmina corp̄is et dicit dom⁹ vocādo adā. vbi es. tpe enī cū eua abscondērat se.
 quare comedisti de ligno. et respōdit adā. Mulier quā vediti michi sociā fecit
 vt comedere et mulier dī it q̄ serpēs eā decepat. Tunc mōledixit de⁹ serpēti et
 dixit mulieri. Mulier multiplicabo erūnas et cōceptus tuos in doloze paries fi-
 lias et sub viri p̄tate eris. et tu adā maledicta erit terra in ope tuo. in laborib⁹
 comedes / spinas et tribulos germinabit terra tibi / et comedes herba terre / i su-
 doze vult⁹ tui veleris pane tuo. et tunc expulsi sunt de paradiso voluptatis et
 posuit de⁹ cherubī ad custodiendum viam ligni vite. et hec fere sunt verba tex-
 tus. que qm̄ clarissima sunt frustra a sacris eloquiis recederem. ex quo patent
 incomoda grama peccati ade. q̄ p̄ius eramus immortales nunc aut mortales
 Expositio vltimi versus pōt esse / vt p̄ gladum igneum intelligatur ignis in-
 ferni qui paratur volentibus temere introire hierusalem celestem: qui scilicet
 dicunt in bonis dies suos. et ipi in puncto ad inferna descendunt. ¶ Construe.

Liber

Prothoplaustus idest primus homo / a prothos primum Et plasma formatio
 quasi primo formatus / **Eiectus**. idest. expulsus de sede pia paradisi ex
 ulat (exulo est verbum neutrum passivum / qz sub voce neutrali habet significa
 tionem passivi). i. exul factus est ac p et cinis scilicet homo qui decinere / id est
 de limo terre factus fuerat mutat honorem nature sue in cinerem / i. in miseri
 am & utilitatem tamen ne temeremur. i. temerarii efficiamur vel id est corru
 pamur / stipite eterni pomi / scz volendo contra voluntatem dei cape de ligno
 vite / stipes dicitur quasi stans pes: ensis qui dicitur rumphe a flammeus. id est
 igneus existens ante fores / id est ante portas & caret nominatio / datino et vo
 cativo singularibus / vetat homines volentes adire / ecce apparet convenien
 tia hystorie et fabule.

Egregio cicropi debetur causa litandi

Ille bouis primo rimatur viscera ferro

Sacca iouis statuit. que posteritas celebrauit

Condidit athenas adiuvit nomine pallas

In hac parte pleustis pponit alia fabule dicēs si narrādo. **Cycrops** rex pri
 mo ordinavit boues in morali ad sacrificandum baccho. et ipm posteri imitat
 sunt. **E**dificavit civitatē atheniēse cui pallas nomen iposuit. **H**ic fabulā videt
 tāgere virgilius i principio georgicorū. ibi inuocavit varia numina. **E**: dicit sic.
Taqz oculi pia fremētē fodi equū. **M**agno tellus pressa tridēti neptane. unde
 cycrops dē rex in grecia qz condidit atheniēse civitatē. **E**t cōtētio inter palla
 dē & neptunū de imponne nois qlibz dicit iupiter. qz ille qz pro moralibz melius
 munus de terra pduceret imponeret nomē vbi. **N**eptun⁹ percussit terrā cū tri
 dēte sua virga & exiit equ⁹ & ex percussioe palladis exiit ram⁹ olivę. **E**t iudica
 tū est qz pallas nomē imponeret. qz per oliuā pax designat. & vt in alexandrie de
 dē pace oñdit nil tutius esse qz pax es breue verbū cōtinēs oē bonū. vñ ista ciui
 tas diuisa ē in tres partes. i. i. manalia artes & ariopagū in quo studebāt phī.
 & inde dyonisi⁹ dictus ē ariopagita. **S**i aut cōiter exponit qz cycropē intelli
 gitur opulētia qz civitatē illā pdidit. si tā in loco fertili. unde cōtētio fuit vtrū in
 illa civitate magis essent studētes phī qz mercatores. finaliter visū ē qz magis
 dedicāda erat phīs & iō dicitur pallas qz ē dea sapiētie imposuisse nomē. **N**o
 ro de pallade qz alio nomine minerva dē hic fit mētio. vidēda est ei⁹ descriptio.
 vñ pallas nata de cerebze iouis pingit in similitudine vni⁹ dñe armate. cuius
 caput tegebat calide cū crista. & tenet lanceā in dextera in sinistra scutū crista li
 nū. in quo pangebatur caput monstruose gorgonis crinitū serpentibz. et hz oculos
 splendentes vestes triplici colore iuxta se est oliua. & desuper avis volitans que
 dicitur noctua. **E**t dicit fulgentibus in libro mitologiaz. **M**inerva vel pallas
 sapientiā significat que a ioue. i. patre luminū derivat. vt hz eccle. i. **M**is sapi
 na a dño deo est. **D**ē armata qz sapiēs multiplicem hz armaturā virtutum. hz
 scutum fortitudinis & sapie. hz lanceā rectitudinis vel iusticie galeā sobrietatis
 & temperancie. oliuā pietatis & mie. **N**octua significat humilitatē & caritātē qz
 se ostendat. **E**t hz triplicē veste. qz debet habere etiā tres virtutes theologales.
 i. spem / fidē / et caritatē. inter quas dicit aplūs. m. i. i. est caritas. **C**ōtinue.
Causa litandi. i. sacrificandi a quo dē litus qz in littoribz sacrificabatur debent
 cycropi egregio. i. nobili quasi extra gregē comuniū hoīm per verū ai nob lita
 tē elato qz vt dē vt alexand. **N**obilitas sola est aim que moribus ornat. **E**: di
 cit betius de consolatione philosophie. **N**ullus degener extat nisi in viciis peiora
 fouēs ppiū deserat optū. et iō exclamat **Q**uid strepitis genus & p auos. vera
 est nobilitas a virtute pficiē / sicut seruitus a vitio & in discretionē. vt dē in pri
 mo politic. **I**sta sunt incidentaliter dica de nobilitate ille. **C**ycropos rimatur.
 i. pquisit viscera. i. intestina. declinat in singulari tñ in ablativo / **D**iscēdo vi

Theodoli

sacra bonis ferro. i. cū ferro. sub. ipse statuit. i. ordinauit sacra ioui. i. sacrificia dī
li deo que sacra posteritas. i. sequela hoīm celebrant condidit. i. cōstruxit athe-
nas ciuitatē grecie ea ret singulari numero / hic habet primā longā / pallas illa
dea adiunxit ipse nomine id est imponendo nomen ciuitati.

Immolat ante deum capn de semine frugum

Frater abel iustus dedit acceptabile munus

Sponse ferens agnum talis decet hostia xpm

Ence cadit fratrīs: loquitur post funera sanguis

Chic alithia subiungit hystoriam de filiis ade & dicit q̄ cayn sacrificabat fra-
ges ad honore dei. & frater eius. Abel q̄ erat iustus & rectus sacrificabat agnum
cuius sacrificiū fuit deo gratū. & ideo frater suus p̄ inuidiā eū interfecit unde sā-
guis eius clamauit ad dñm p̄ vindicta De hystoria ponit gen. iiii. ea vbi dē q̄
adam cognouit euam carnaliter & genuit p̄io cayn. et secūdo abel Cōtigit au-
tē q̄ cayn qui erat agricola sacrificabat & deo munera afferebat. et abel sūt de
p̄mo genitis gregis sui obtulit q̄ pastor & de⁹ respexit & acceptauit munera a
bel. & nō alterius. Unde iratus cayn egressus est in agrū cū fratre & cōsurrexit
in eū & occidit eū. Et dixit dñs vbi est abel frater tuus: qui respōdit nescio. nū-
quid custos fratris mei sum. Et dixit dñs. qd̄ fecisti / vox sanguinis eius clamat
ad me de terra nūc ergo maledict⁹ es sup̄ terrā cū operatus fueris terrā non
dabit fructus suos. vagus & p̄fugus eris sup̄ eā. Et gressus a facie dñi inhabi-
tauit orientālē plāgā & cognouit vxorē suā & genuit enoch & cōstruxit ciuitatem
dictā enochea. per cayn possūt intelligi iudei qui male deo sacrificabāt. per abel
intelligimus xpm̄ quē inde crucifixerūt. & cōparatur agno sine macula talis ho-
stia fuit deo patri accepta. Aduertendū est hic q̄ alithia videt reprehēdere plu-
tim q̄ dixerat q̄ cyropos p̄im⁹ sacrificauerat. et ipsa dicit q̄ cayn & abel. vt pa-
tet ex predictis. Hic esset locus inuehendi cōtra genus hūanū & contra peccatū
protoplasti vnde inuidia in filios. superbia ferocitas. et oīs malicia derinate
sunt. **C**on. Cayn filius ade immolat. i. sacrificabat ante deū de semine fru-
gum dedinatur hec frax secūdū artē secūdū vltū caret tribus calib⁹ in singula-
ri sicut p̄ces & dē a fruendo. abel frater iust⁹ suus dedit munus acceptabile. i.
gratū & acceptū deo. ipse inq̄ abel ferēs. i. positans ad sacrificium agnum sponse
talis hostia. i. tale sacrificium decet xpm̄ abel cadit. i. moritur ense fratris sui. C.
cayn. al. qui dicunt q̄ eū occidit cū maxilla eq̄ alii q̄ eum suffocauit sanguis lo-
quitur. i. clamat ad dominū post funera. i. post mortē ipsius.

Lichaon archas celestes prouocat iras

Quando suas edes iuuat iupiter hospes

Fallere tentanto nomen iouis. exuit ergo

Corpus et os hominis seuit asper in aruis

CIn hac pte pleustis leipit scd; bñplacitū suū & dicit q̄ qdā homo de archadia
dicit⁹ lichaō iouē ad irā p̄tra se puocauit q̄ voluit tētare vtrū iupit̄ q̄ suus hos-
pes tūc erat esset ver⁹ de⁹ & ideo corpore hoīs dispositio i lupū asperū p̄mutat⁹
est. Ista fabula ponit in p̄mo methamorphoseos. vbi narrat ovidi⁹ in textu q̄
incipit. contigerat vestras infamia temporis aures. &c. q̄ dū iupiter specie hūa-
assumpta de sūmo celo de- cēdisset. vt moyses hoīm cōcupiceret & terrā tādē mul-
tis regionibus transactis in archadiam descendit. et in domo lichaonis regis
hospitatus est. et dedit signa per que gens omnis scire poterat q̄ ipse esset deus
Lichaon tamen non credidit. sed illud experientia discere voluit et parauit io-
uem de nocte occidere. et in mēsa sua sibi proposuit artus humanos cuiusdam
mici quē occiderat et pars erat decocta igni Pars vero aqua Quod dū iupiter
b ii.

Liber

pe recipere mutauit eū in lupū. vñ territ⁹ ille fugit: nactusq; silētis rursus exul-
tat. **11. Hythia.** Lychaon iste hospites interficiebat ⁊ regē ionē voluit etiam de
nocte interficere ⁊ antea p venenū. s; ipse uenit. Vñ postea cū exercitu potētī de-
nastauit patriā istī⁹ ⁊ factus est vespilio in siluis et in agris. aliter per lichao-
nē possum⁹ intelligere populū iudeorū: q; occidit deū qui a tūpserat hūanā car-
nē p incarnationis glām. Vñ de ipsi effecti sūt fugitui ⁊ p fugi et vagabūdi p
totū mūdū. Vel lichao fuit herodes q; multos pueros interfecit ⁊ non potuit
occidere deū incarnatū. **Con.** Lichao. i. ille rex in primo methamorphoseos pri-
ma de lichao corripitur qñ dē motus feritate lichao archas. s. existens de ar-
cadia. et est nomē gentile pronocat. i. iurruat iras celestes qñ iupiter hospes su⁹
iuxta illud. Hospes qui recipit. **12. inuasit suas edes.** i. suas domos inuasit hoc
est inuit in suas edes. puocat inq; tentando fallere nomen ionis ergo iste lichao
eruit. i. deposuit corpus ⁊ os. i. faciē ibi ponit pars p̄s toto p; sinod ochem ho-
minis lupus asper existens senit. i. facit in aruis. i. in campis.

Enoch iusticie polutoꝝ cultorꝝ in vrbe

Raptus de terra nulli comparuit vltra

Judicis aduentum fidens athleta secundum

Leuiathan contra socio precedet helya

Chic alithia ponit hythia suā ⁊ sicut p̄sentis loquit de homine pessimo ita
alithia loquit de optio cultore equitatis ⁊ sic dicit cōrariū dicto p̄sentis. Dixit
ergo textualiter q; enoch homo colēs iusticiā licet cōseruaretur cū hoībus pollū-
tis vitis rapt⁹ est a terra miraculose nec vnq; postea alicui apparuit. s; occur-
ret anti xp̄o. et cōtra demonē certabit c; i helya socio suo. De enoch tanq; gene-
sis quinto q; vt dictū est p̄p̄i⁹ ⁊ in eodē capitulo ponit liber gñationis adā. Et
dē ibi: q; iared vixit centū sexaginta ⁊ duob; anis ⁊ genuit enoch. ⁊ enoch vixit
sexaginta quinq; annis ⁊ genuit metusalē. ⁊ postea vixit trecentis annis ⁊ facti
sūt oēs dies eius trecēti ⁊ sexaginta quinq; anni: et ābalauit cū deo. ⁊ non appa-
ruit. q; tulit eū de⁹. et sic p; q; enoch fuit vir sanctissimus ante tēpus legi. helya
as sub tpe legis in carru igneo rept⁹ est a deo. Ite expectāt aduentū antixpi.
q; contra eū dimicabunt. ⁊ eū deuincēt p̄dicatione. Exponendo allegorice. isti
qui resurrecturi sūt desinant xp̄i resurrectionē vel xp̄ianos qui debent resiste-
re antixp̄o. hoc est hereticis scismaticis quos seducit leuiathā hoc est dyabolus
et mīstruit pueris doctrinis. Aduertēdum est q; hic seruatur lex criminis amabei
q; hic dicitur cōtrarium illi quod dictū est p̄p̄i⁹ p alithiā. Et tamē similitudo ⁊
conueniētia quidā. q; sicut cōtra naturā fuit hoīem fieri lupū. ita contra natu-
ram est hominē in celum rapti. Itē sicut enoch non amplius visus est. ita nec li-
chao inter hoīes amplius conuersatus est. **Construe.** Enoch iste vir cultor
colēdo dē qui colens est iusticie in orbe. i. in mūdo orbiculaci ⁊ rotundo q; ter-
ra est rotunda polluto. i. maculato criminibus raptus de terra nulli p̄o non et
vlli comparuit vltra. i. postea. Iste dico athleta. i. pugil fidens scilicet in deo et
securus precedet secundum aduentum iudicis. i. dei. Vñ de duplex est aduent⁹
Primus qñ deus assumpsit carnem nostram. Secūd⁹ in die iudicii vbi treme-
bunt angeli et archāgeli contra leuiatam. i. contra antichristum helya existēte
supple socio. **De antichristo possent hic multa dici que dimittuntur.**

Venit ab oceano submergens cuncta vorago

Cellus cessit aque perit quod vixerat omne

Deucalion homines preter quem nemo superstes

Dum pyra lactis renouauit coniuges aris

Chic p̄sentis narrat aliā fabulem dicensq; a magno mari processit quoddam

Theodoli

Inuēti ex quo oīa vluentia perierūt. & terra fuit totaliter aquis cooperta et mox
fui sunt omnes p̄ter deucalionē & pyr̄rā coniugem suā. qui per iactū lapidū
nouum seculum reparauerūt. Hec fabula ponit̄ in p̄mo de transformatis ab
onidio qui dicit q̄ sūmus deorū iupiter in p̄ntia consilii celicolarū dixit. p̄de
dum est mortale genus q̄ ip̄m tantis viciis erat deturpatū q̄ vltio secūdū ei
gozem diuine iusticie sumēda erat. Et finaliter concludit q̄ pena placet genus
mortale subvndis perdere hoc est diluuiū aquarū puniēdus erat mūdus quod
factū est. & dū oēs op̄bes arua silue. & alia quęcumq̄ sub aqua laterent sol^o deu
caliō cū pyr̄ra cōinge in parnaso mōte altissimo conseruat^o est. Et ceperunt illi
op̄are nimphas & alia numina & themi deā fatidicā quidnā agere deberent p̄
restaurāone generis humani. Et illi^o de op̄aculū vel responsum fuit ossaq̄
post regū magne tacte parētis hoc est Mos^o deucalionis pyr̄ra accipite ossa ma
gne p̄rentis & ea post tergū p̄iicite. Et q̄ illud responū erat obiectū diu du
bitauerunt qui hoc esset. Tandē dixit deucaliō q̄ magna parēs erat terra & la
pides sunt ossa terre & tunc p̄iiecit ip̄e lapides post tergū ex quibus nati sunt
virī & ex lapidibz factis p̄ pyr̄rā nate sunt mulieres. & tunc cessauit diluuiū. & ta
liter seculū reparatū fuit. Aliud diluuiū fuit particulare in thessalia & nō vni
uersale sicut illud de quo loquitur in textu sequēti. Naturaliter p̄ deucalionē
possumus intelligere calorē et pyr̄rā humorē ex q̄bz oīa regenerantur secundus
naturalis phib^o ita dicunt glose cōes. aliter potest exponi & explicari fabula. q̄
illi qui de lapidibus fiūt hoīes sunt illi qui de rusticis & media plebe fiunt ma
gnates & quasi nobiles contra documentū aristotelis ad alexandzū macedonē
quia tales fiunt seniores & treculentiores aspide sarda quia crudescunt inopes
dū veniunt ad opes. nam fiunt nerones miseri facti locupletes. et istos deucali
on. i. deus p̄iiecit post tergū quia de salute istozū timendū est. vt cum semp na
turā p̄imam & liberalitatē retineant vel diluuiū significat abundantia vicio
rum quā si quis vult euadere d̄z pernasū. i. montē contemplationis ascendere
cūderando se & fragilitatē suam. et tunc debet ire ad tēplū themis. i. ad ecclesi
am ad audiendū sermonē dei p̄cepta ecclesie que sūmatim comprehendūtur
in dilectione dei & p̄oximi. Et debet lapides hoc est carnales motus deponere
qui sunt conuertendi in homines. i. in rationabiles motus & regulatos ratione.

Construe. Nozago. i. diluuiū a voz^o/as. submergens cuncte venit ad occa
no. id est magno mari. Et dicitur ab oxin quod est velox/et ānis quod est aqua
tellus id est terra. cessit. i. locū dedit aque. omne ens quod vixerat. i. vitam ha
buerat p̄out deucalion. i. ille vir p̄pter quem. id est quo exceptio nemo id est
nullus homo fuit. superstes. i. sapientiens/renouauit. i. restaurauit cū pyr̄ra cō
iuge. i. vxore sua/hoīes hic tene^t in genere cōmuni/ & hoc dico sapi. i. lapidibz
iactis per eos. et dē de iactoz/eris/iactatūm vel fui.

Vltio digna dei fontes discupit abyssi

Octauum noe seruans in patribus arche

Ammodo ne talem patiuntur secula cladem

Visibus humanis per nubila panditur iris

Hic alithia rēdendo ponit hystoriam suam. et diuiditur in duas partes.
P̄mo describitur diluuiū. Secundo constitutio turris babilonie. Secunda
ibi. Posteritas ade. Item ponit diluuiū. secundo. sedatio eius. secunda ibi. Noz
num perfidie. Dicit ergo p̄mo sic. q̄ deus vltionē volens accipere de peccatis
hoīm aperuit oīa alim^o na & fotes & causauit diluuiū. Unde submersi sūt oēs
p̄ter noe qui construxit archam vbi octo p̄sone t̄mmodo liberate sūt. Et ne
de cetero mundus talem penam sustineat arc^o celestis nobis per nubes ostēdiē
Sciendū est q̄ ista hystoria est dependens a p̄cedētibus vt patet intuenti. et
extrahitur a libro genesis sexto. tractatur de causa diluuii et factio ne arcel in

Liber

Septimo de egressa in archam & diluuiū. Unde legit sibi postq̃ genus humanū multiplicatū fuit videns deus q̃ multa malicia hoīm esset in terra. & cuncta cogitatio cordis esset intēta ad malū oī tpe penituit eum q̃ hominē creisset. Et dixit dñs ad noe. Fac tibi archā de lignis leuigatis & ingrediaris archā tu & filii tui vxorē tua & vxores filiorū tuorū quo facto factū est diluuiū. & tota terra fuit coopta aquis. et delcuit de⁹ oīa viuētia ppter illa q̃ secū posuerat noe. Et adque diluuiū steterūt sup terrā centū quinquaginta dieb⁹. & dedato diluuiū. vt dē in nono capitulo sequēte. posuit dñs archā in nubibus quod fuit signū federis inter deū & terrā. vt nūq̃ interficāt oīs caro ab aquis. Ex hac hystoria ostēdit rigoz diuine iusticie in puniōis scelerū p diluuiū facta. Secūdo p̃matio vel remuneratio bene acte vite in saluatione noe & suorū. Tercio p̃missio liberalitatis diuine quādo. posuit arcū. &c. Et hec tria pulchra latiori sermone declaranda essent nisi breuitatē elegissē. Allegozice exponēdo p noe intelligitur filius dei per arcē ecclesia q̃ deus q̃ hūanū genus redimere voluit misit noe filiū suū in terrā & iussit fabricaret archā. i. ecclesiā suo sāguine & cōsecraret de lignis planis hoc est hoīb⁹ p̃bis siue viciozū aspitare et ligata fuerunt adinuicem ligna bitumine tenacissimo. i. vinculo caritatis & dilectionis. & facta est archa cōtra diluuiū pctōz nostrōz vt salueremur & a morte eterna liberemur. Iris autē significat sacrā scripturam q̃ ex radiis solis. i. xpi solis iusticie efficit & calorē accepit multiplicē. i. fructū & sensū multimodū q̃ vt dicunt doctores nulla est veritas qui ea i sacro canone biblie per spiritū sanctū posita fuerit. Circa ista notantur ista metra. Tēporib⁹ tres esset trib⁹ cognouim⁹ arces. P̃ia noe / moyū fuit altera / tertia xpi. Ligna p̃ia / secūda metallica / tria vētris. Detoz p̃ioz / tria poster. oī / tullit altera solū. Cō. Ultio. i. vidicta. dē ab vlcisoz / digna dei dīscipit. i. rūpēdo aperuit fōtes abyssi / abyssus scđm catholicō dicit p̃fūditas aquarū impene irabilis / vt spelūca aquarū latitātū. Et dicit quasi sine abyssō. i. sine candoze vel quasi a displo / q̃ ad ipm tanq̃ ad matrē omne aque reuertantur. Iste dico seruās noe octauum in partibus arce / archa scđm britonem dē ab arce / eo. q̃ arce vīlū et manum. et in archarius. q̃ custodit vel facit archas & archarius iris. i. archus celestis. de iride & ei⁹ p̃p̃ietatibus & de modo per quem cauetur. videatur in tercio metheozorū. vbi materia ista ad longum tractatur et poetice per virgiliū in. iii. eneyd. p̃aditur. i. monstratur humanis vīlibus per nūbila. i. per nubes ne secula nostra patiantur ammodo. i. de certo talē cladē. i. pestilentiam. Conuenientie fabule & hystorie sunt euidentēs. & alithia videtur hic corrigere assertiozem p̃sensū in textu p̃cedenti.

Ideop lepozes puer exagitat ganimedes

Quem iouis arreptum deuexit in aethera sursum

Armiger ablato diuum concesserat ordo

Nomen pincerne quod possedit prius hebe

¶ Hic p̃sensū ponit aliam fabulā continuādo dīputationē incepta. et dicit q̃ dū quodam die quidā puer vocatur ganimedes fugare lepozes in silua troiana. aqua a iouis assumptū cum & sursum ad iouem detulit. vbi loco habes pincerna iouis effectus est. Ista fabula recitatur ab ouidio quarto metamor̃phoseos vbi dē. Rex superum quondam fugit ganimedis amore arsit. elegantiissime & compēdiose a virgilio quinto eneydos vbi dicitur in textu. intertextuq̃ puer trondosa regnis yda. Et sequitur Quem prebes ab yda sublimen pedib⁹ rapuit iouis armiger vncus. &c. Unde ganimedes puer fortissimus filius laomedontis regis troiam nimis a a ioue fuit dilectus & ab aquila scđm mandātū iouis fuit raptus & stellificatus. et est factus pincerna iouis. et ipse aquarius dicitur quia aquam fingitur fundere super manus deozum. Rei veritas fuit q̃ ganimedes iunior troie fuit a ioue rege ex filio saturni patrem persequens.

Theodoli

te contra naturam dilectus. Naturaliter vel phisice exponitur ut semper per
ionem intelligamus aerē superiorem & aquila dē armiger iouis tñ propter ca
lidadem nature sue. tñ propter alitudinē volatus sui & ganimedes. ut artū sit
aquarius. et iste dē reprimere & temperare sua hūiditate laloxē superiozis ethe
ris. Preter ista dē alithet. q̄ aquila significat plenitudinē sapie. ganimedes si
gnificat euangelistā iohannem & gratiosum q̄ aquilina sublimitas claritas v̄
contemplatio ipsum in celū rapuit in q̄tū locutus est profunde de celestibus.

Et efficitur pincerna deozū. i. prelatozū & aliozū qui ab eo hauriunt aquam sa
pientie. postremo iupiter potest significare filium dei. ganimedes hūanam na
turam qua ipse hic nobis cum assumpsit & in celos portauit. ¶ Con. Quod pro
prietates puerozū tanguntur hic. et in istis verbis. sunt pueri parui modico
satiati. Ludunt / conforment / cito dant cito pacificantur. hic notantur septem
proprietates puerozū contra septē vicia capitalia ganimedes exagitat. i. fugat
agitat leproses ydeos. i. troianos ab yda silua troie quē arreptum violenter ra
ptum armiger iouis. i. aquila deus exiit sursum ethera accusatiuus est grecus ordo
diuum. i. deozū concesserat illa ablato per aquilam nomen pincerne / dicitur
quasi pennā cernens ethi molo. est quod habe illa puella possedit prius.

Cozum per fidie damnant an: malia queq̄

Nuncius inclusis quia noluit esse salutis

Oze columba suo ramum viridentibus vltro

Detulerat foliis superest armenia testis

¶ Hic respondet alithia & ponit hystoriam continentem sedationem diluuii &
cessationē. Et dicit q̄ omnia animalia cōdemnant cozum ut perfidū q̄ illis q̄
in archa inclusi erant salutem nunciare non voluit. s; columba ad eos detulit
ramum viridē. Et istud factus fuit in armenia vbi super isto testimoniū queri
hec hystoria cōtinuat que incepta fuit pri⁹ ibi. Altio. &c. et habetur originale ge
nesis viii. vbi agitur de sedatione diluuii & missione cozi & colūbere & egressu
seo de archa. Et dicit ibi q̄ recordatus est dñs noe & clausi sunt fōtes abyssi. et
requieuit arca mense septimo. xxvii. die mēlis super mōtes armenie. et aperiēs
noe fenestrā arce emisit cozum qui nō reuer⁹ est deinde misit colūbā ut videret
si cessassent aq̄ sup facie terre. et cū non inuenisset vbi requiesceret pes ei⁹ re
uer⁹ est. et expectās noe p̄ septē dies. iterū eam emisit & illa rediit in vespe por
tans ramum oliue viridentib⁹ foliis: et sic intellexit noe q̄ cessassent aque. et ius
sit deus q̄ ipse et omnia animalia egrederent de arca Et dixit. Crescite & mul
tiplicamini. et fecit noe altare dño & sibi sacrificauit. Archa est ecclesia. cozum
significat carnales & tēporales q̄ tñ terrenis adherent. Colūba vero significat
simplices & iustos qui sunt veri filii eccle. ie. Cozi sunt illi qui adherent tantū
diuitis ecclesie terrenis nichil sapientes que sunt iesu christi. nec sentientes nī
si secundū hominē exteriorem. et isti sunt fraudulēti ad modū cozi & ranci. q̄
nichil sanctū pferunt. et tales non sunt veri filii ecclesie. sed quasi spurii & ille
gitimi & merito ab omni⁹ christi fidelibus cōdemnādi. q̄ sunt nigri cozus. i.
nigrati vitiis et ambitione. et arcam ecclesie deserunt et christum adherentes
quasi immobiliter et perniciose vni erature. sed veri filii dei designantur per co
lumbam. qui puer simpliciter et sine exquiritone fraudunt procedunt & viuūt
nec adherent cadaveri. sed reuertantur ad arcam. hoc est ad xp̄m. et deserunt
ramos oliue hoc est bonos fructus & dulces tam in doctrina quam in bonis eo
rum operibus. ¶ Construe. Luncta animalia damnant cozum perfidie. i. de
perfidia. Constructio est greca / q̄ greci carrent ablatiuo / loco cuius ponebant
grm q̄ ipse noluit. ¶ Ille nūcius salutis inclusis in archa / columba detulerat vltro
suo oze ramum foliis viridentibus armenia illa patria vel ille locus super
est / i. remanet testis predictozū. Hec hystoria cōuenit cum fabula p̄missa q̄

Liber

sicut aquila fuit nuncius ionis. ita columba inclinatorum in aetha.

Surrexere viri terra genitricis creati

Pellere celicolas fuit omnibus una voluptas

Mons cumulat montem sed totum mulciber hostem

Fulmine deiectum vulcani trusit in antrum

Hic plebeis arguendo contra alithiam aliam potest poetice narratione. Quidam viri de terra geiti voluerunt unanimiter insurgere in deos. ut iacerent montem supra montem posuerant: sed iupiter rex celicolarum omnes illos cum fulmine vulcani deiecit et prostravit. hec narratio tangitur in primo metamorphoseos ubi de gigantibus qui effectaerunt celeste regnum loquitur. De ista gigomachia dicit tullius in libro de senectute Quid enim aliud est gigantum modo pugnare cum diis quam nature repugnare. Vel per gigantes corpus intelligimus et sensualitatem. et per deum animam vel rationem. quia dicit philosophus. aliud est in nobis. scilicet appetitus sensitiuusque semper aduersatur rationi. et ipsa ratio hyloxica fuit quod isti fuerunt qui dum potentes homines qui pugnauerunt contra iouem regem. iupiter ascendit per rupta montium et alii mansuerunt in vallibus et ut ascenderent in montem construxerunt magnas machinas et dicti sunt habere pedes serpentinis. quia videbantur rapere ad montem. et eos omnes iupiter obiit cum lapidibus deorum missis. Et id potest aliter exponi et applicari ut gygantes sint auari et ambitiosi et superbi qui ad apices plationis et dignationis ascendere volunt iuxta illud. Isaya. xiiii. Ascendat in celum super astra celi et exaltabit solium meum. similisque ero altissimo. Et ut tales ad altitudinem alium statum peruenire possint aggregant agros ad agros pecuniam. et contra quos dicitur. Isaya. v. cap. Ne qui coniugitis domum ad domum agrum agro copulatis et volunt deos. iustos et probos efficiarios remouere a loco eorum introniari. Sed deus gloriosus sepe mittit fulmen hoc est mortem vel tribulationem. et sic deiciuntur de gradibus suis et statu et detrahuntur in loca obscura sub terra scilicet in infernum. aliter celum est ecclesia quam tyranni et icismatici impugnare non cessant. et nituntur rapere contra eos pedibus hoc est afflictionibus serpentinis et peruersis tamen deus semper eam protegit et nunquam deserit. **C**o. Viri creati. id est producti terra. id est a terra genitrice. id est matre. et ideo dicuntur terrigine surrexere. id est surrexerunt per superbiam aduersus deos una voluntas fuit omnibus pellere. id est expellere a celo celicolas. id est deos celum colentes. et ergo mons unus cumulat alium montem. sed mulciber id est vulcanus faber iouis quasi mulcens ferrum cum imbre vel mulciber id est iupiter trusit. id est cum violentia induxit in antrum. id est in foveam sub montibus totum hostem. id est omnes hostes deiecit. id est deorum fulmine vulcani. id est istius fabri iouis. Vulcanus deus ignis. et fulminam depingebatur in similitudinem fabri deforis et claudi malleum tenentis et impulsu deorum de celo. inferius descendens. et potest significare quemlibet tyrannum et raptorem vel exactorem. Sed ista non est materia presentis particule. ideo superlegendum est

Poltericas ad summam babylonis in acre

Turrim construxit que celum tangere possit

Excitat ira deum confusio sic labiorum

Disperguntur ibi nomen non eridit vrbis

Hic alitia respondet ponendo hyloxiam correspondentem fabule precedenti. et quasi fallacem assertionem hyloxie narrationis confutando veritatem. et quasi semper obseruatur iste modus. Dicit ergo sic textualiter. Poltericas qui ab adam descenderunt. construxerunt turrim quedam babyloniam a deo altam. Ut celum possent contingere. Propter quod deus prouocatus iram. confudit Et mutauit eorum idiomata. Et sic ipsi disperisunt. Et cini-

Theodoli

tas adhuc retinet nomen confusionis Hec byssoia tangitur. Gen. xi. ubi innu-
itur diluvio cessante Timētes autē homines ne veniret aliud pposuerunt face-
re turrim altissimā. et dicit unusquisq; ad primū suū. Venite faciamus lateres &
coquem⁹ eos igni & habuerunt lateres p̄axis & bitumē p̄mento & dispone-
bant facere turrim. cui⁹ sūmas p̄tigere vsq; ad celū. Hoc videns deus con-
fundit linguas eorū. ita vt nō intelligeret vn⁹ vore⁹ proximi sui & sic non ampli⁹ edifi-
cauerūt illam turrim. Et vocatū est nomē ei⁹ babel. qz ibi confusio labioꝝum
vniuersę terre facta est & ipsi disp̄si sunt sup facie oim regionum. exponitur sic
Abrot vir erat de genere noē. & gregauit illū populū ad expeditionē illius
opis. & significat dyabolū q̄ voluit ponere sedē suā in aquilone & esse similia al-
tissimo. s; eā de⁹ cū suis p̄plicib; cōfudit & disperūt & misit i tenebras exteriores
ex isto textu patet q̄ de⁹ nullū crimē dimittit ipunitū. qz dato q̄ homo p̄mittat
aliqui viuere voluptuose secūdu carnē secūdu mūdū. & secūdu spiritū. tñ fit
malit⁹ p̄fundit a deo & posterniter in infernum maie si talis voluerit perseuera-
re & se nimis per sabiā extollere que est radix omnium vitioꝝum & mater. De
qua dicit ang. in quodā sermone. Mermis diuitiarū est superbia Difficile est vt
non sit superbz q̄ diues est tolle superbiam. diuitie non nocent. et hug. dicit.
Superbia est elatio viciosa que inferiora desciptis. superiorib; & paribus sag-
tagit dñari. ideo qdā egregius verificatoꝝ dicit si tibi copia. si sapiētia formaq;
detur. sola superbia destruit oia si dñetur. Talia metra aliquē graue aut mo-
ralem sentiā continētia. nō sunt despicienda licet non p̄deant a trito auctoꝝe
Aduertendū est q̄ due sunt ciuitates. Vna est ciuitas dei quesit & constructa ex
amore & dilectione dei vsq; ad comtēptum sui alia est ciuitas dyaboli que fit ex
amore sui ad cōtemptū di. Et istud pulchre tractatur p̄ beatum. Aug. per totū
decursum libꝝi. de ciuitate dei Alterius sciendum est q̄ habet interpretatur cō-
fusio. & inde babylon & babylonia Vnde vt dicit hieronimus babylon est intro-
polis chaldeorū. & erat mirabilis magnitudinis & ei⁹ muri. & ibi dñatus est na-
bu godonosor rex potētissimus. Et fuit destructa a medis & p̄lis nec postea fuit
edificata due ciuitates apud medos dicuntur facte ex ea videlicet elofon. es et
selencia Vñ medi & p̄li erunt subiecti babilonis & chaldeis. s; postea exigente
eorū superbia destructa est cyro & dario regib; vñ super. istud. Alape. lxxvii.
Vñ tibi subito hec duo in die vna sterilitas & viduitas dicit ergo glōsa sa-
bito. i. ex improuiso veniente cyro & dario. C Construe. Postritas. i. seq̄la. &
dē a posterius. ade construxit. i. edificauit turri arce. i. altitudine sūa babylonis
que possit tangere celum. Celum dicitur quasi caelum. vel ca las elios. i. dom⁹
solis vel dicitur a celādo. ira exitat. i. conmonet deū Vbi p; q; deus dicit irasci.
iuxta illud psalmiste. Domine ne in furoꝝe tuo arguas me. &c. et est antropopa-
tos. i. humane passiōis impropria dei attributio. Et de ira dei fecit lactanti⁹
vir eloquentissimus vnum libꝝum: Confusio labioꝝum fit labiū dicitur a labē
do ipsi dispergunt nomen non exidit. i. non credit. & dicitur ab ex & cado vbi. i.
illi ciuitati babylonie. conuenientia et contrarietas patet de se.

Fulmina cyclopes iouis imperio fabricantes

Neone percusso mori decreuit apollo

Mox deitate sua superum spoliatus in ira

Admeti curam pecoꝝi suscepit agendam

¶ Hic p̄sentis incipit augmentari narrando aliam poeticam fabulam. & di-
cit sic breuiter q̄ appollo mori adiudicauit cyclopes qui fabꝝcant fulmina io-
nis q; iupiter fulminauerat peonem phebi filiū quē p̄p̄ter apoloniā iupiter
sua deitate p̄riuant et tunc seruauit gregem admeti regis Hec fabula q̄rum
ad peonē vel ad esculapiū filiū phebi tangit in scō methamorphoseos post
mediū & quantū ad apolinam qui pascebat gregē tangitur adhuc circa finem

Liber

et tibi ingreditur fabulam qualiter mercurius phebo rapuit vaccam. & cetera. Sed p̄ textu p̄ccise aliis omiſſis tanq̄ impertinentibus p̄o intellectu textus ſciendū ē q̄ iupiter fulminauit peone qui dictus ē eſculapius. q̄ ad p̄ces dyane ſuſcitauerat ypſolitū mortuū. & ideo phebus interficit ciclopes q̄ fulmina fab̄ricaucrunt Unde iratus iupiter ip̄m ſua deitate ſpoliauit. & ip̄e paſtor admeti regis effectus fuit Dicunt aliqui ſc̄dm̄ h̄ſtoxiā appolinē fuiſſe filium ionis. qui q̄ tacitus ionis aduerſarius ſauebat a patre relegatus ē. et in familiaritatē admeti receptus. Philice exponēdo phebus. i. ſol eſt pater peonis. i. fructuū terre qui viuificant famelicos iupiter. i. ignis vel ether ſuperior fulminat et exurit fructus terre et phebus interficit ciclopes. i. nubes et aeris in diſpoſitiones exalando talia. Ita dicunt gloſe cōmunes per quas ſemp̄ intelligo gloſam q̄ incipit. Eglogarū tres ſunt partes. &c. Ultra iſta dicēda ſunt alia. Phebus hoc eſt ſol iuſticie dei filius. interficit & maledixit dyabolo ſerpēti tortuoſo. qui fab̄rica uerat fraudes p̄ quas fili⁹ ſuus. Cadā mortuus fuerat. Ideo dii. ſc̄z pater & filius & ſpirituſ ſanctus. q̄ ſunt vnus de⁹ in eſſētia & trini in p̄ſonis ſecundā fidē. filium dei ſpoliauerunt deitate ſua inquantū ip̄e incarnatus eſt. Aliter. Illi qui fab̄ricant fulmina ſunt babilini. & alii executores iuſticie & ideo illi qui tales le dunt ſunt grauiter puniendi. Coſequūtur q̄ hic fit mētio de appoline: breuiter tengenda eſt eius deſcriptio. Apollo quartus deorū depingitur ſub forma iuue- nes/ nunc formā puerilē habentis/ nunc mulierē. ſup̄ caput gerit tripodē aurī in vna manu habet pharetrā arcū & ſagittas. & in altera cytharā. Sub eius pedibus monſtru depingit. habēs corpus ſerpētinū. & tria habēs capita. lupinum caninū/ & leoninū. Iuxta ip̄m eſt laurus depicta. corpus ſuper eum volitabat. ſub lauro nouē muſe choreas dicūt. et phetō ſerpens vna ſagitta apollinis trāſfigitur. Exponit ſic. Apollo eſt ſol iuſticie xp̄s/ qui ſemper iuuenis eſt per puritatem & ſanctitatē h̄z tripodem. hoc eſt aīam/ corpus & deitatem cytharam qua noſtros lāgores & miſerias releuat. habet arcū quo malos corripit. Ille occidit phitonē ſerpentem ſc̄z dyabolū amat coznos. i. religioſos tanq̄ ſibi delicatos. habz deinde laurū arborē crucis ſibi aſſiſtunt muſe nouē. i. nouē ordines angelorū. & dicitur deus ingenii & diuinationis. Aliter cum poete aliqui deſcribunt. Pingitur enim iuuenſis armatus habens comas delatus in quadriga. & agitatatur equis ex litteris exaratur. ſibi muſe miniſtrant circa eum ſunt lauri & habet coznū ſaum. Iſtud ſic exponi poteſt. Phebus iſte eſt tyrannus iuuenſis. qui p̄pter inſipientiā habet arma crudelitas. comas hoc eſt ornatus pōpoſos & ſuperfluos. deſertur in quadriga per ſuperbiā tumultuō. ā circundatur equis magnifice & pompe. habet muſas hoc eſt muſicos mimos & hyſtriones circundaē lauro hoc eſt voluptate mundana. habet ſcuz coznos hoc eſt peruerſos & ſatellites. ¶ Conſtruc. Apollo decreuit. i. audicauit. inde decretum decretalis. morti ciclopes populos vel gygātes fab̄ricantes fulmina imperio. i. p̄cepto ionis ſummi deorū & hoc dico peone filio ſuo percuſſo. i. mortuo/ mor. i. ſtatim. ip̄e ſpoliatus ſua deitate in ira. i. per iram. Hic eſt figura. i. p̄otheſeolpara lange. i. poſito p̄poſitionis p̄o p̄poſitione. vt ibi p̄mo eueydos. Multa ſuper p̄i/ amo et cetera. id eſt de p̄iamo/ ſuperum. id eſt ſuperorū. Superum declinat. Rominatiuo ſupera ſuperum. et caret maſculino genere. ſicut cetera et in ſera ſuſcepit curam pecoris admeti agendam id eſt per ip̄um regendam ducendam et cuſtodiendam.

Limicte iuſſus abraham patrio diſcedere ſuam

Aſſumpſit ſine ſepe ſobolis ſibi concipiende

Tandem confectis etate creatur herilis

Filius et lactat ſua quem natura grauabat

¶ Poſtq̄ in p̄cedentibus poſita ſunt geſta tempore legis nature per duas.

Theodoli

etates hic consequenter ponuntur gesta tercie etatis in cuius initio circumcisio data est abrahæ. Et primo fit quod dictum est. Secundo descendit ad tempus legis. Secunda ibi aptus agnis moyses et ne ignoretur istud in quo fundatur divinitio principalis sciendum est quod sunt septem etates mundi. Prima fuit ab adam usque ad noe cuius vesper. et finis fuit diluvium. Secunda fuit ab noe usque ad abraham cuius finis fuit confusio linguarum in septuaginta idiomata. Tercia fuit ab abraham usque ad moysen. cuius finis fuit prava vita saulis. Quarta fuit a moysen usque ad transmigrationem babilonis. cuius finis dissensio regum quando ipsi ducti sunt in babilonem captivi. Quinta a transmigratione babilonis usque ad david. cuius finis fuit primatio iudeorum a regno. quam diu erunt regem non habemus nisi serarē. Sexta fuit a david usque ad christum. cuius vesper tunc finis erit resurrectio mortuorum. Septima erit ab resurrectione ad seculum sanctorum. Quo premisso redeamus ad divisionem lectionis. Prima pars dividitur iterum in duas partes. primo agitur de tribus patriarchis divinis. secundo de duodecim simul. ibi. Nondum in seruum primo iterum agitur de abraham et filio suo. Secundo incidentaliter de destructione sodomorum. Secunda ibi. In cinere sodomorum. Tercio agitur de iacob. ibi. Congressus domini iacob. Item primo de abraham. Secundo de ysaac filio suo. Secunda ibi. Heredis forma. Ita probabiliter potest divini textus iste. Et possibile est etiam quod alia posset reperiri divinitio magis subtilis et artificiosa que remitteretur ad theologos ideo ista taliter qualiter inuenta sufficiat et probabiliter sustineatur. Dicit ergo in prima particula sic. Abraham iussus a deo recedere a patria. sedum duxit saram uxorem suam sterilem in senili etate filium peperit et lactavit. Nec hypoxia scribitur originaliter. Gen. xii. cap. circa principium ubi dicit dominus ad abraham. Egrede de terra tua. et de domo patris tui. et veni in terram quam monstravero tibi. Septuaginta sex annorum erat abraham et tulit secum uxorem suam et loth filium fratris. ut irent in terram canaan. De promissione ysaac habetur Gen. xv de secunda promissione. xviii. de partu et conceptione ysaac. Gen. xxi. ubi dicitur quod sara concepit et peperit filium in senectute sua sicut predixerat ei deus. Et crevit puer ysaac. et ablactatus est a matre sua. C. antiqua. Unde quod abraham credidit angelo nuntiari. ista idem addita est. sibi in nomine suo uno littera dicendo abraham. i. pater multarum supple gentium. Et quia sara non credidit sed desivit ideo de nomine eius ablata est una littera et vocata est sara. Iste abraham est filius dei qui in hunc mundo iussu patris summi discendi qui non potuit cum uxore habere filium. et qui non potuit convertere iudeos et ideo in aliam patriam recessit et filium genuit alias nationes ad fidem convertit. ¶ Construe. Abraham dissilabum est hic et interpretatur pater iussus discedere limite patrio assumptis saram sine spe sobolis concipiende id est proli habende quia ista erat sterilis. tandem. i. finaliter post longum tempus. alius herilis. i. heri hoc est dominus. Vel herilis dicitur qui genitus est a patre legitimo et matre legitima. creatur id est producit et genitur vel concipitur illis confectis. id est gravatis repletis etate senili. et sara lactat lactare actum est significat puero prebere mammam. lactare vero etiam significat lac suggere. ut ponit ehardus in gressu suo ut ibi in psal. Ex ore infantium et lactentium filium suum lactat quem saram mater sua natura. i. senilis etas gravabat propter onus facendi et nutriendi eum. Iste hypoxia convenit cum fabula preambula quod sit apollo spoliatus est deitate. ita abraham patria sua

Dedalus aptatus l. quidum secat aera pennis

Filius insequitur fragilis sed cera liquatur

Et cadit in pelagus gemit sub pondere fluccus

Ille sui compos brumales accigit artos

¶ In ista parte incipit pensilis iuxta libitum suum dicens. Dedalus si pennas

Liber

aptauit quibus per aera leuatus est. sed filius eius peritus ipsum insequens mediu tenere nesciuit sed pennarum cera liquefacta ipse in mari cecidit. Hec fabula distribuitur a virgilio in principio sexti eneydos: ubi dicit. Dedalus fertur fugiens minos regna. &c. Eam quoque describit. Quidus in libro de arte amatoria late. Et in octauo de transformatis. post principium. Fabula est dum mynos rex crethenus esset in obsidione athenarum per filio suo interfecto pasiphe uxoris eius concubuit cum thauris & effugie vacce sibi assumptis & concepit minothaurum. id est illud monstrum quod pro media parte erat bos & per aliam media parte erat vir. Hoc videns rex fecit fieri a dedalo artifice subtilissimo laberinthum. id est domum diuersis ambagibus & flexibus nexam. et ibi inclusus est minothaurus & dabatur athenienses singulis annis deuorandi ab eo. veritas est ut dicunt quod thaurus notarius regis concubuit cum regina. & ista fabula potest inuehi contra vile & horrendum. immo ineplicandam impudicitiam aliquarum mulierum. Et ex illa fabula etiam potest dari documentum principibus ne nimis diu uxores suas deserant ne dent eis occasio nemine peccandi. Aliter dicitur quod ista regina est anima que absente rege. id est christo neglecto per peccatum fornicatur cum thauris. id est dyabolo. Descendendo ad textum post ad noticiam minois regis deuenisset dedallus fuisse causam concubitus uxoris sue cum thauris iussit rex ut ipse cum filio suo icaro in laberintho includeretur sed ipse per industriam suam sibi alas applicauit & sic cum filio euasit. per dedalum intelligimus peccatores quem minos hoc est dyabolus implicat & illa queat in laberintho negotiorum mundanorum. a quo non potest se euoluere nisi per alas contemplationis transiendo & transuo lando hoc mare tempestuosum. id est hunc mundum. Tertius dicit finaliter quod non obstantibus monitionibus dedali super modo volandi peritus filius eius patris precepta contempsit & ita alte volauit quod penis & cera liquefactis decidit in mare quod dicitur ab eo perire. De isto dicit quidam metricator. perire nate bibis etiam sine patre peribis. Jam dixi tibi his medio tutissimus ibis. Facile est eligere duos sensus morales primus est de obediendo parentibus. sapientioribus. & superioribus. Secundus est detinendo medium quod ut dicit philosophus. virtus consistit in medio. Iste dedalus est deus summus fabricator mundi. quod christianus est filius eius. Unde cum ipse deus celos ascenderet. monstrauit primo filio suo homini christiano viam volandi ad celos per medium virtutum exiendo hunc mundum per contemplationis alas. Sed quidem nimis basse volant per amaritiam inuidiam. &c. alii nimis alte per superbiam. et tales descendunt in mari. hoc est in infernum.

Construe. Dedalus ille vir secat. id est scindit / et diuidit aera. & actus grecus est id est aerem. & dicitur ab a quod est sine & exilis quasi sine lite ventorum per antifractum liquidum. id est purum & clarum quod aer est dyaphanus est philosophus. pennis suis filius peritus insequitur eum / sed cera fragilis qua copacte & conuicte erant ale sue liquatur. id est fluit dissoluitur decurrit deficit & cadit in pelagum. id est in mare. Et dicit quasi penitus latens per thimologiam. vel pellendo fluctus maris gemit in preterito. & trisyllaba sup pondere illius / ille dedalus compos. id est ordinator et compositor sui id est sui voti. vel secundum libitum suum volans attingit sine n. in preterito artos stella hyemales frigidas. Unde hyuma. Arctos est septentrio vel stella vix in septentrione posita. & nunquam tedit ad occasum. sed semper oritur circa populum articulum & iste stelle sunt plures que dicuntur maior vix & minor vix secundum astrologos.

Heredis forma non est motus patriarcha

Qui mactaret eum nisi vox emissa deorsum

Parcere iussisset: rapitur qui cornibus heret

Indumis aries patrem sequitur sua proles

Hic alithia ponit hystoriam que dependet ex precedenti dicens quod patriarcha ab aam non fuit a deo pietate paterna propter formam filii commotus qui ipsum mactaret & immolare proptus esset. nisi vox deuersum missa iussisset eum dimitte.

Theodoli

re. & loco eius arietē immolare. Ista hystoria scribitur gen. xxi. ubi narrat qd de⁹
tentavit abzaā. et dixit ad eū. abzaam abraā. Qui respōdit adlū. Et dñs ait illi
Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis ysaac. & offer ipm mīchi in holocaustum
hoc est sacrificiū sup vnū montiū quē mōstrauero tibi. Abzaam itaq; hoc audi-
to se disposuit & strauit asinū suū ducēs secū duos iuuenes & filiū suū. tulitq; li-
gna holocausti & iposuit sup ysaac filiū suū. Ipse autē protabat in manib⁹ ignē
& gladiū. et cū pgerāt simul dixit ysaac p̄i suo. pater mī. At ille respōdit. Quid
vis filii. Ecce inquit ignis & ligna ubi est victima holocausti Dixit illi. Dñs p-
uidebit sibi victimā holocausti fili mī. Deinde colligauit filiū suū & posuit eum
sup struē lignorū & accepit gladiū vt imolaret filiū suū. Et ecce angelus de celo
clamanit dicens. Abzaam abzaā. Qui respōdit adlū. Dixit ei. Non extēdas ma-
num sup puerū. nec facias ei qdē. nūc cognoui qd times dñm. Leuauit abzaam
oculos suos & vidit arietē inter vepres herentē cornib⁹ quē assumēs obtulit in
holocaustū p filio suo. Et cōsequēter cōmēdauit iste & sibi benedicatur. Ibi in-
struitur parentes diligere filios suos / s; ppter deū. & ergo deū magis diligere
vt sēper sint p̄opti etiā de p̄p̄iis filiis disponere secūdū beneplacitū dei. Et
ergo reprobat⁹ amor quozūdē parentū inordinat⁹ a deo vt nō audeāt. immo
nec pmittūt filios castigari vel corripiri virgis & verberib⁹ ex quare qd grauiā rei
publice et fidei orthodoxe in cōmoda prouētura sint experientia discere possu-
mus Nec sic mulier illa probitate & bonitate cōspicua mater sancti ludouici re-
gis quondā hui⁹ christianiissimi galloꝝ regi. filiū suū ieruditum aut in discipli-
natū pmittebat. sed eū diligenter monitionib⁹ salutarib⁹ instruebat Inquie-
bat enī sepiissime malē te mortē incurrere tēporalē qd p vnum mortale peccatū
te tuū offēdere creatorē. Quod a vobis generosissimi p̄cipes totis vite vestre
temporib⁹ corā mētis vestre oculis insidere d; vt sic hec larissima domus fran-
cie fidei catholice religionis christiane p̄tētrix semp existat p quod maior moꝝ
atq; meritū vobis apud hoīes pcurabitur. quasi totum orbē terrarū ab orien-
tali plaga vsq; ad occidentālē & a meridionali vsq; ad septētrionalē vastis & po-
tentib⁹ vestroꝝ belloꝝū impetus pdomueritis Et sciunt pedagogi qd difficile sit
hodiernis t̄p̄ib⁹ pueros suos adoleſcentes & alios bene regere / quia ubiq; parē-
tes sive iure sive iniura liberis redunt. Hic ego equidē p̄ximā atq; ap̄lissimam
orationē si locus pateret cōtexerē. sed hanc hacten⁹ taceo. Per abzaā intelligit
pater ille noster celestis de⁹ glorioſ⁹ qd filio etiā p̄p̄io non peccit. ysaac interp̄-
tatio risus qd christo adueniente fuit ris⁹ & exultatio in vniuersa terra. Vbi ille
filius nō mortuus est secūdū deitātē. s; aries mortē pass⁹ est hoc est xps secun-
dū carnē. ¶ Cō. Patriarcha id est abzaā dicit a pater & archos p̄cipes nō est
motus. i. cōmot⁹ forma. i. ppter formā heredis. i. filli sui. iuxta illud apostoli. fi-
lius ergo heres qn ipse mortaret. i. occideret eū fillū nisi vox angelica missa de-
orsum a celo ad terrā inuisset. i. p̄cepisset p̄ceret filio suo. aries dñ ab ares quod
est virtus vel ab ara pro altari. qd heret cornib⁹. i. dumis rapitur. i. ab ipso capie-
p in molādo patrē. Abzaā sua ples sequit. i. fili⁹ su⁹ inseq; hoc ē caro h̄iana
inseq; xpm. Nota qd hic ḡhālē istā cōclusionā istius vltie pticule que incipit p
accusatiuū rācū vt relatio sequens habeat locū iuxta illā regulā alexandrii. suo
doctrinali in tractatu de p̄structione Lūq; relatiuis. &c. Cōueniētia ē inter hanc
hystoriā & p̄cedētā fabulā vel similitudo seu proportio qd sicut fiebat mentio
de parte & filio ita hic. Et alibi. Dedalus edocuit filiū suū artem qua mortu-
us ē. hic abzaam volebat occidere filiū suū. vt patet ex p̄dictis.

Phyllis amoze graui demophonis capta superbi

Muta flebiliter rigidum pro corpoze suber

Ille reuersus eo truncum rigat ore supino

Occurrit foliis seu senserat oscula phyllis

Liber

Cum hac parte plenius proponit talē fabulā sine poeticā hystoriā. non enī semper ea q̄ per plenissimū dicuntur sunt ficta oīno & fabulosa q̄ qñq; narrat hystoriā. ss licet poetico tegmīe coopta vel palliata. Dicit ergo q̄ phillis amoze demophontis misere p̄dūa in arboze amigdalū cōmutata est quod dū demophon regrediēs p̄ciperet / cepit osculari lignū quod sibi suis foliis & sua agitatione sibi occurrere videbat. Ista fabula ponit ab ouidio de remedio amoris ubi dicit Hec fide demophon surdas p̄clamat ad vndas. Et idē ouidi⁹ tangit eā in sc̄da ep̄i. Nota libri heriodum q̄ incipit. Hospita demophō tua te redēpta phillis. Ultra p̄missū tēpus abesse quero. Unde demophō fili⁹ thesei atheniēsis regis rediens de bello troiano vñū h̄yemē remansit in tracia in qua regnabat ligurgus habens filiā speciosā phillidā que istū amare cepit. H̄yeme transacta voluit demophō redire ad patriā. fide tamē p̄stita illud q̄ infra certū terminū p̄fixum rediret. Sed p̄pter vehemētes maris p̄cellas in illo termino nō potuit redire qua p̄pter phillis mortua est p̄ nimio dolore. & vt dicunt in amigdalū transcoz mata quia secundū rei veritatē ip̄a p̄pria cozrigia in arboze se suspēdit. & veniens demophō cozpus mortue deosculabatur & ip̄ā sepeliuit. Phisice potest ex poni fabula. Nota q̄ per demophontē solē p̄ phillida quālibet arboze intelligimus. Demophō concubuit cum phillide moxā faciendo. q̄ sol arbozes pullurae facit. Et in h̄yme arbozes mutant cozpus in rigidū suber q̄ nullos uct⁹ gerunt. s; solū habēt rigoze cozticis. Et in reditu demophōtis. i. solis i lignis estis phillis sentit oscula eius q̄ tūc arbozes fructificāt & crescūt. Ad litteram ista narratio introducenda est ad detestandā amoris libidinōsi impatiētia. q̄ amāse oīno a vita spūali deicit & in rigidū suber mutat. i. ip̄m induratū in pctō illo carnali facit. Et ideo iste amor fagiend⁹ ē sicut pulchre & late docet ip̄m vita ee naso in toto decursu libri de remedio ubi artificialit̄ & ornat⁹ p̄sere materiā p̄tractat. Anū est tamē quod hic notari volo ad detestationē libidinis & voluptatis qd̄ scribit cicero de senectute. Inquit enī post alia stupra adulteria & oē tale flagitium nullis aliis excitari ille cebris nisi voluptatib⁹. & claudit dicens. Quo circa nichil esse tā detestabile q̄ voluptatē impedit enī q̄libet voluptas rōni inimica est menti & vt ita dicā p̄stringit oculos nec habet vllū cū virtute cōmertiū. Cōstrue. Phillis illa mulier. hec phillis declinatue ḡtio hui⁹ phillidis vel philidos capta. i. irretita ḡranī & in ordinato amoze demophontis mutat. i. muntando accipit flebiliter rigidum suber. id. ebzardus. Pars p̄ior est coztex libera alter / tertia suber. Unde secundum papiam suber neutri ḡnis dē arbutala vel eius coztex vel est coztex suber ei arbozis scdm̄ catholicon. ille scilicet demophon reuersus eo rigat truncum arbozis oze sapino / phillis occurrat sibi foliis suis seu p̄ tanq̄ senserat. i. p̄ceperat oscula sibi p̄orrecta ab amalido suo.

In cinerem sodomias soluens diuina potestas

Ob pactum patruilo: h̄ parcere cogitat vni

Seruat eum legoz sed perfida vertitur vroz

In salis effigiem. lambunt animalia caurem

Cum hic alithia ponit suā hystoriā dicens q̄ punitione diuina sodomia & alle ciuitates funditus dissolute sunt & euerse. Sed p̄pter pactum quod fecerat deus cum abzaem patruo loth. ipse loth liberatus est & in legoz ciuitate receptus sed vroz eius versa est in lapidē quē aialia lambunt. Hec hystoria originaliter h̄etur gen. xviii. cap. legitur q̄ dñs dixit abzaā. Elamoꝝ sodomozum & gomozreo eum multiplicatus est et peccatum eozum aggrauatū est nimis descendā & vi. debo verum elamoꝝem qui venit ad me opere complerint. Et dixit ille. Nūquid perdes domine iustam cum impio. Et dixit. Si fuerint quinquaginta in ciuitate nūquid simul peribunt. Et dixit dñs. Si fuerint quinquaginta dimittā oī populo p̄pter eos. Et cōsequēter ter dixit. Non delebo ciuitatē etiam si fuerint

Theodoli

quadragintaquinque / immo quadraginta / imo triginta. Et si ibi inuenti fuerint viginti non interficiā ppter illos. Et dixit adhuc abraā. Obsecro inquit ne irascaris dñe si loquar adhuc semel. Quid tibi inuenti fuerit decē. Et dixit dñs. Non delebo ppter decē. Et misit duos āgelos ad ciuitatē illā vt piperēt loth & recederet. Sz eos pulcherrimos. vidētes ciues vollaucrūt domū loth volentes eos cognoscere. & dixerūt a loth Omēs qui tui sunt edue de ciuitate hac / qz delebimus locū istū. Surge & tolle vxorē tuam & duas filias tuas / ne & tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Et angeli eduxerunt illos & dixerūt. Salua aiam tuā & noli reipicere post tergū tuū. Igit̃ egressus est loth sup̃ terrē / loth ingressus est sequor. Et dñs pluit super sodomā & gomozram sulphur & ignem & subuertit has ciuitates & omnem animā viuētem circa regionem vniuersos habitatores vrbium & cuncta terre virentia. Respiciensqz vxor eius post se conuersa est instaciā salis Ex hac hystoria patet qz velle & abhominabile execrandū et deo exosū est istud nephandum crimen contra naturam quod nunc appellatur sodomiciū quod vix homo in confessione etiam dicere audeat vt sciant illi qui audiunt confessiones & conscientias hominū diligenter inquirunt & per autem sic contra naturā iubent leges igne cremari. Vnde etiā de viris gabaa volentibz abuti / interficti sunt quadraginta & tria milia centū viri. vt habetur iudicū. xix. Ex istis multis hystoriis & fabulis patet detestatio luxurie de qua dicit. Gregorius Luxuria mentē excruciat rationem excreat. corpus maculat. Hinc seruitutes cecitates mētis & incōsideratio. amor sui. odiū dei. desperatio ab eterno. Expo-nendo hystoriam allegorice. p sodomias intelligimus peccatores carnales. Ille quinqz ciuitates que delete sunt significant quinqz sensus coporis. qui oēs subuertuntur & execantur. Per loth intelliguntur virtuosī & cōtemplatiui qui cōtemplatiui contemnunt carnem & intrant segoz ciuitatem. i. hierusalem celestem vxor eius idest vita actiua mutatur in lapidem salis idest concupiscentiam bonā Vel intelligi possunt penitentes qui statim reuertuntur ad peccata. ¶ Con-strue. Potestas diuina soluens idest dissoluens sodomias ciuitatem illam in cinerem cogitat parrere vni. idest soli loth illi viro ad sensum dictum ob partum idest. promissum patri sui scilicet abraam. paternus est pater patris alicuius et dicitur a patre segoz illa ciuitas seruat. idest custodit eum. scilicet loth sed vxor perfida idest. infidelis quasi sine fide vertitur. i. mutatur in effigiem id est similitudinem salis animalia lambunt idest lingunt eam idest illum lapidem. et dicitur a cauendo. Conuenientia fabule & hystorie est quia sicut phyllis mutata est in arbozem. ita vxor loth in lapidem.

Argolicas contra bellans acies cytherca

Et inde manibus dea perculebat graue vulnus

Deplozant facii commissa ductis furiosi

Nam facci volucres acuunt pro dentibus ungues

¶ In ista parte plenius pporonit argumentando fabulam talē dicens textus liter sic Venus dea pro troianis aduersus grecos pugnabat quā percussit dyomedes grecus. propter cuius culpā socii in aues sunt transformati. Hāc fabulā recitat ovidius in primo de remedio amoris ubi dicitur. Non ego titides. & Vñ prout sepe virgilius tāgit in eneyde. Eneas fuit filius veneris & anchie. qdum pugnaret contra dyomedem grecū mater sua auxiliū ei tulit. quia venus se interposuit in nube et vulnerata est a dyomede. Illa autē vxorē illi meretricem fecit. et post multos annos dum rediret de bello mutauit socios suos in aues. que adhuc hodierno die seruant in grecia templū dyomedis. et audiui qz augustinus dicit illas aues esse demones q non permittunt aliquē nū grecum intrare illud templum. Hystoria fuit qz venus fauebat troianis. qz ipsi erant luxuriosi dyomedis socii. fecti sunt predones & vispiliones. Dyomedes signi-

Liber

Plene potest videri casum. eneeas mollē & luxuriosum. Si velit aliquis videre illud bellū troianū famosū. legat hyssorā hzenē daretis frigii v^l plixā guidonis de colūna messana & virgīlii secūdo eneydos. Quoniā de venere mētio facta est ideo eius descriptionē videam⁹. Describit itaq; ven⁹ pulchra puella nuda natus in mari. tenēs in dextra conchā marinā ornatā rosis. quā columbe comitātur. Si autē data est vulcano in v^loxē deo ignis turpissimo sibi astant tres puellae que vocantur gratie & duarū facies ad ipsas reuerse sunt & vna vertit i contrariū. Habet autē cupidinē filium alatū secus sagittatē apollinē arcu & sagitis quapropter diis turbatis puer fugiebat ad matris gremiū. Ille p^lprietates attribuitur illi planete ab astrologis de quo plura dicere nō est p^lesētis speculatiōnis. Ista dea secundū fulgētium mitologiā scriptorū significat p^lsonē luxuriosā q̄ dē femina ppter molliciē & variabilitatē. nuda ppter idētētiā. natus in mari. i. semp volutat indeliciis. & ideo dicitur genita in mari. q̄ ab opulētia & securitate generat tenet conchā cum qua canit in choeīs. nutrit columbas. i. luxuriosos diligit rosas & tales lasciuias Cupido est filius eius. q̄ venus pducit cōcupiscētiā carnis. q̄ quando p apollinem hoc est viros ipsos vulnerat animalis carnis. Iste cupido est amor carnalis. q̄ pingitur alatus quia subito venit & subit aim. Cecus est vt dē. quarto eneydos & ceco capitur igni. quia hoīes cecoslet oblitos sufficit. Ista sunt facili ter aplicabilia ad mores ista materia. Construe Dea cythara. i. ven⁹ textus cōmanes habēs cytharea p/a/ in secunda syllaba sed credo q̄ debet habere cytherea p e. q̄ dē a cythereo monte in quo ven⁹ colitur & oēs poete ponunt & dicūt cythereum bellās cōtra acies. i. exercit⁹ agricolas. i. grecas Argos est nomē ciuitatis grecie aqua dicunt agrī argini. et argol ei. i. greci ptulerat. i. sustinnerat grane vuln⁹ manib; titide. i. diomedis Titides est nomē patronomicū masculini gēris & p^lime declinationis. & est fili⁹ vel nepos tides loci eius deplozāt cōmissa. i. p^lctā ducis. i. dyomedis furioli. in sani p^lcuriēdo venerē nā p q̄ q̄ ipsi facti volucres. i. aues acunt ungues p^ldētib⁹. i. loco dentium habent ungues. & isti diuitibus facti sunt pauperes.

Congressus domino iacob luctamine longo

Nervos amisit femoris dum cedere nescit

Quam plagam veluci gemit eueni Ne parenti

Non comedie neruum successio tota nepotum

Hic alitia narrat hyssoriam suam & dicit. litteraliter q̄ iacob dū luctabatur cum angelo. sed in lucta perdidit vnum neruum. sui femoris & ppter hoc inde nō comedunt neruum. Nec hyssoria originaliter habetur. Gen. xxii. circa finē capituli vbi dē q̄ iacob fili⁹ ysaac timens insidias fratris. sui esau primogeniti ipse iacob a patris sua recessit. & cum ipse esset in itinere quadam die vidit scalē a superficie terre vsq; ad celos. & vidit ibi angelos ascendentes & descendentes Iacob autem vnum angelum amplex⁹ est. vt dixit textus ibidē. & ecce vir luctabat cum eo vsq; mane q̄ cum videret q̄ eū supare nō potest. tetigit neruū femoris eius. & statim emarcuit. Et dixit ad eū. Dimitte me. iā enim ascendit auroza. Respondit nō dimittam te nisi benedixeris michi. Sit ergo. Quod nomen est tibi. Respondit iacob. at ille. Nequaquā iacob appellabitur nomen tuum s; isrl qm̄ si contra deū fortis fuisti. p^lomāgis cōtra homines p^lualebis. Interrogauit eum iacob. Dic michi quo appellaris nō. Et respondit. Quid q̄ris nomen meum quod est mirabile. Benedixitq; ei in eodem loco. Allegorice per angelū intelligimus xpm̄. per iacob iudeos. Christus enim luctatus est contra iudeos multum cōuertēret eos ad fidem. Datet per magnam partem decursus totius monti testamenti. et quia ipsi noluerunt xpi manitionibus obtemperare. percutit eos & opprobrium sempiternum dedit eis. Unde iudei in die illa in qua xps crucifixus est hnt dignitū in oculo. q̄ tunc patiūtur fluxū sanguinis. Ideo in

Theodoli

deus dicit verpus quasi verrēs podicem. hoc est posterioꝝ partem. Quod autē
xps benedixit iacob significat qd xps multū pꝑmo dilexit synagogā. & antiquis
patribus vt abꝑhe & aliis dedit benedictionē. et postea sanguine suo dedicauit
ecclesiam nostrā. & qd iudei nō crediderunt. iō semper sunt & erūt vagi & disper
si per vnīuersā terrā. Aduertendū est hic qd israel interpretat vir videns deū.
iuxta illud versū. Is virraq videns dē eleg deus. Et potest esse nomē declina
bile dicendo israel israelis vel indeclinabile. sicut est de istis adam / abꝑā / da
uid. & cōsimilibus. Itē aduertendū est qd iacob iste habuit duodeci filios ex qui
bus pꝑcesserunt duodeci tribꝫ iudeoꝝ qui dicuntur tribus israel. Hic pꝑpter istā
mutationē nois iacob posset tractari materia de mutatione nois pꝑꝑi ipsius
pape in creatione sua. qd videatur per doctrinā decretoꝝ & voluminū illiꝫ sciē
tie mutatur enim vt intelligat ipse qd est nouus scientie homo veterē pellē in a
lice & mundane pꝑpe deserere dꝫ. **Cōstrue.** Jacob cōgressus dē de cōgradioꝝ
dñō. i. cōtra dñm lōgo luctamine amisit neruos femoris. i. coram ipse nescit
cedere. i. locum dare vel recedere quā plagā fractionis nerui in femore tota suc
cessio. i. posteritas nepotū. i. iudeoꝝ descendentiū ab illo cogitationē vel gene
rationē gemit veluti pꝑo sicut vel ita enenisse parēti. i. patri. et ideo ipsa non co
medit neruū. Conuenit autē hystoria cū fabula quia sicut in fabula pꝑcedenti
dyomedes vulnerauit venerem. ita hic domus iacob. vt patet.

Hypolicus seu a perit accusante nouerca

Distructus bigis phocas agitantibus vndis

Damna pudicicie non perculit ira dyane

Hypolitum reuocat modo nomine virbius extat

Chic cōfiter pꝑsensis pꝑponit aliā fabulā seu fabulosā narrationē & ista de pꝑ
det ab alia. Dēdalꝫ aptatis. &c. Dicit ergo textualiter sic. Hypolitꝫ a nouerca
sua accusatus in carru pꝑpe mare fuit distractꝫ. Sꝫ diana pudicicie dea pietate
mota fecit hypolitū resuscitare & sic fuit bis vir. hec fabula tractat. xv. li. metha
moz. Pꝑo quo sciendū est qd theseus filiꝫ agei regis atheniensīū missꝫ est ad mi
nothaurū. qꝫ singulis diebus soꝛte equi athenienses mittebant. Erat autē iste
soꝛtis & pulcher & dilexit adrianā vñā filiaꝫ minoy / cuius auxilio & famore &
cōsilio dedālī ipse deuixit minothaurū & a laberintho exiuit. Rapuit autem iste
adrianā & phedrā minoy filias vñ derelicta adriana in littoꝝe maris duxit se
cum phedrā & eā duxit in vxorē. qꝫ amoꝝe hypoliti filii thesei de alia vxore perdi
te nimis & misere exarsit. Sꝫ quia ille sibi cōsentire noluit ipa eam accusauit et
ga patrē theseū dicēs qd filiꝫ suus hypolitꝫ ipsā vi & violētia voluerit oppꝑime
re. Egeus pater ipsius thesei qꝫ credidit filiū suū esse deuorātū a minothauro se
in mari pꝑecipitauit. & factus est deus maris ab ipso filius eius petit vltionē de
hypolito. Hypolitū ergo posuit in quoddam carru supra littꝫ Egeꝫ aut emisit
phocas pꝫ quas eqꝫ pꝑterrīti cū tanta violētia currū traxerūt qd illiꝫ viscera disti
pata sunt qꝫ qm pꝫ castitate sua mortuꝫ fuerat. dyana misit ad eū esculapiū qui
ipsam resuscitauit. & ideo dē esse virbiꝫ. Hystoria est qd hypolitus fuit quidam
miles qꝫ cum quadam die in carru suo iuxta mare transiret subito intumescen
te mari vituli cognati cum aliis monstꝫ apparuerūt. vnde territi equi eius si
ne oꝝdine currere ceperunt ita vt totaliter corpus eius laceratū est. qui cum ad
inferos mortuas peruenisset / affuit ibi dyana que eū resuscitauit. Hypolitus
potest dici christus quem equi. i. iudei. quos antiquitus crexit monstꝫ hoc est
eius miraculis territi feterūten herere arboꝝi. i. cruci & dimiserunt eū mortuum
ad inferos. sed dyana hoc est deitas ipsū resuscitauit. Et dicitur virbius. Glose
dicunt per theseū intelligi aia. per hypolitū. igneum humanum pꝫ phocas in
telligimus motu carnales illicitos qui qm detrahunt ingenium pꝑcipitiū
vicioꝝum sed dyana. i. sapientia & ratio ingenium resuscitat & ad virtutem re

Liber

uocat. & iste est bonus intellectus. Et quia hic fit mentio de dyana. id eius descripti-
ptionē videamus. Dyana dicitur pserpina luna. & iuxta illud ebyardi in capi-
tulo de trinitatibus poeticis. Tres triuie sedes pserpina luna dyana. et potest
videri in diuersis passibus poetarū. Ista igitur pingit in speciebus domine tenē-
tis sagittā & arcum de cornu sequentē venationē & se exercentē. circa quā erāt
choxi dyadū / ozhadū & neri idum. i. dearū nimpharū aque montiū & flauium
Erant etiā choxi satyrorū deorū nemozum. Ista dyana potest significare virgi-
nē glorioſam q̄ armata arcu flexibus misericordie & sagittis ofonibus quib⁹
cerū⁹ cognutus. i. dyabolus superatur & eā circundant choxi angelorū & anima-
rum beatarū & choxi satyrorum cognutorū. i. peccatorum veniam postulantia
vel hec dyana potest significare meretricē sagittantē. per sagittas veneris ho-
mines fatuos. & h⁹ chozos iuencularum vetularum & leonum sibi famulantia
Construc. Hypolitus ille vit petiit & hoc nouerca sua scz phedra seu. i. crade-
li accusanta ipm erga theseum patrem suum ille distractus bigis. bigida dici-
tur a bis & iungum iugi secundum catholicam curru tantum a duobus equis
tractus. & est biga curru lune quia crescit & descescit. Et triga est plutonis quia
rapit homines de tribus etatib⁹. i. pueritia / iuuentute & senectute. Quadriga
est solis propter quattuor tempora anni. & hoc dico vndis. i. fluctibus & inunda-
tione maris agitantibus. i. cum agitatione vel commotione emittentibus pho-
cas. i. balneas. et es epycheni generis / ira dyane. i. irata dyana non pertulit. i.
non passa est damna pudicie. i. castitatis hoc est casti hominis qui per eupha-
sim figuram pudicie sicut emphatice apud therenciam dauus dicitur scelus &
non tantum sceleratus vel non pertulit damna pudicie. i. non potuit ferre q̄
ille pudicus haberet. damnum vel mortem. id reuocat hypolitum de morte ad
vitam. ipse extat modo virbius. i. bis vtr factus nomine suo.

**Venditur in seruum ioseph liuore suorum
Ardentis domine dum spernit vota minasq̄
Additus vinclis discussit somnia regis
Et subduncur ei totius regna canopi**

CItem continet alithia recitat veram hyſtoriam vbi postq̄ egit de tribus pa-
triarchis diuſim. nunc agit de duodecim fil' dicens. Fratres ioseph inuidia mo-
ei fratrem suum ioseph vendiderunt. Et quia vroz phutipharis acquiescere no-
luit. finxit ipsa q̄ eam ioseph voluerat opprimere. et super hoc conquesta domi-
no suo qui precepit vt mitteret in carcerē / vbi somnia regis postea exposuit. et
tandē effectus est quasi superior in tota patria illa. scilicet in egypto Ista hyſto-
ria satis vulgata ē originalit' scribitur. gen. xxxvii. ca. vbi. agitur de venditione
ioseph per fratres. et. xxxix. ca. habetur qualiter contempsit dominam volantē
q̄ ipse secum concuberet. et de incarnatione eius scribit idem. Sed de liberati-
onē eius scribitur in eodem libro. cap. xli. et compendiose ipsā tractādo ibidem
dicitur q̄ ioseph cum. xvi. annorū. pascebat gregem cum fratribus suis. accusa-
uitq̄ fratres suos crimine pessimo. Israel aut' pater eorū diligebat ioseph super
oēs. eo q̄ genuisset eum in senectute. Quā accidit q̄ ipse soniauit q̄ esset in agro
cum fratrib⁹ suis & manipuli fratrū adorabant manipulū eius. Itē q̄ sol & lu-
na & duodecim stelle adorabant eum & hoc audientes fratres sui. & q̄ pater eius
dixit q̄ ipm omnes alii adoraret & obedirent ei. ceperunt sibi inuidere. Cū au-
tem iret ad dotam cū aliis dixerunt fratres ad inuicē. Ecce soniatoz venit occi-
damus eū. tñ per rationē rubē pepercerunt illi & clauſerunt eum in cisterna. &
eum mundum vendiderunt viatorib⁹ ismaelitis euntib⁹ in egyptū & dixerūt
patri q̄ fers pessima venerauerat eū ioseph itaq̄ duct⁹ est in egyptū. & seruauit
puthiphaci eunucho pharaonis. quē vroz ei⁹ dilexit libidinose q̄ formos⁹ erat
ipsa igitur vocauit eū in thalamū suū. exorauit eū vt secū cōcuberet. quod ipse

Theodoli

venit. Unde indignata mulier timens ne reuelaret clamando dixit qd ioseph voluerat cum ea per vinum concubere. et ideo missus est in carcerem. ubi diuturno tempore esset. et cum eo erant pincerna et panetarius sive panifer regis. Pincerna autem somniabat qd regi seruiret et sibi offereret cyphum plenum vino recedentes de vna ex presso. quod somnium ioseph exponens dixit qd restitueret ad prestinum officium. Panetarius vero soniabat qd ferebat ponere supra suum caput. aues veniebant et comedeant illum. et dixit qd in cruce suspenderet. et ita accidit. Et dum pincerna educeretur de carcere ioseph dixit ei qd sui esset memor quando essent in officio suo. sed post multa tempora contingit qd rex soniavit se vidisse in agro vel preter septem vacas pingues et totidem macras et macre destruebant crassas. soniavit etiam se vidisse septem spicas fertiles. et totidem steriles. Et illa somnia nesciuerunt exponere egyptii. Sed pincerna memor eorum que audierat a ioseph in carcere statim illud regi notificauit. et adductus est ante presentiam regis. Et exponendo dixit se preter vacas pingues significare septem annos fertiles et septem vacas macras significare septem annos steriles quod audiens expetiuit qualiter famem illam vitare posset et sibi et suis succurrere. ioseph prudens et discretus colligit tamen in fertilibus annis de frumento sufficeret pro septem annis sterilibus. Et ingruente seu imminente caristria ioseph vendidit frumentum volentibus habere et emere. et iussit paleam mitti in quendam fluvium. que usque ad patriam patris sui delata est. quod videns iacob. misit beniamin filium suum cum aliis fratribus suis ad patriam aqua videbatur venire illa palea. Et cum beniamin venisset ad domum pharaonis. non cognouit fratrem suum ioseph. sed eum beniamin cognouit et sibi vendidit annona vel bladum. Et latenter abscondit cyphum in sacro beniamin et ita recessit. Et dum esset iam remotus a ciuitate. ioseph ipsum capi iussit. et inuentus est cyphus et dicit qd detineretur quousque pater eius et fratres venirent in egyptum. Et per illis mandauit beniamin. Qui cum venissent pharaoni egyptum. et pro illis mandauit beniamin. Qui cum venissent pharaoni se obtulit ioseph et exhilaratus ioseph patrem suum festine recepit. Et iacob petiuit a rege qd daret ei mansionem in loco remoto quia volebat manere inter gentes colentes ydola quia ipse iudeus erat. et soli deo seruire cupiebat. exponitur allegorice sicut communiter dicitur. Ioseph significat christum qui somniavit qd sol luna et stelle adorarent ipsum. quia cum ipse crucifigeretur sol eclipsatus est. et alie stelle. Fratres sui hoc est iudeis inuidiebant ei. quia erat de semine dauid secundum carnem. sibi remonerunt vestimenta. quia iudas vendidit eum scribis et phariseis per triginta argenteis. christus noluit obedire domine sue sed synagoge que tunc erat dominica gentium. teneorum primo et ideo missus est in carcerem hoc est aptus ligatus et patibulo crucis affixus et ipse exposuit sonia regis hoc est postquam surrexit a mortuis exposuit sacram scripturam. et somnia hoc est prophetias et dicta prophetarum discipulus exposuit. Quibus factis regno canopi hoc est omnes gentes et nationes sibi subdebantur. quia ipse dominus est omnium et rex regum. Ex hac hystoria possunt elici multe materie vna defidelitate. quam debent habere seruitores dominis suis sicut ioseph fidelis fuit pharaoni. secunda de remuneratione facienda per dominos seruitoribus fidelibus. quia sicut seruus domino obligatur ita econuerso dominus tenetur remunerare seruitorem. sicut pharaonem perfecit ioseph toti egypto. Tercia de spiritu prophetie et de somniis et eorum expositione. de quibus tractant doctores theologici et albertus magnus de sono et vigilia aristotelis. sed ista sunt speculativa et preter propositum. Quarta de dilectione parentum quam debent habere filii sicut ponit vnum preceptum decalogi et filii parentibus in necessitate constitutis obligant succurrere et eis necessaria ministrare. De quo moraliter catho in ethica sua. Parentes ama Et etiam alibi in fine primi capituli sui libri Dilige non erga caros pietate parentes. Quia materia esset de impudicia de testanda maltarum mulierum. que tam illiberosa tam libidinosis motibus afficiunt ut adulterium in proprio corpore committendum suos seruitores et subditos inuident. Sexta est ex prima parte huius hystorie de inui-

Liber

dia que est viciū abhominabile & detestandū de qua orati⁹ in vna epistola.
Inuidias alterius rebus marcescit opimis Et est inuidia talis cōditionis q̄ ip-
sa propriū auctore corrodit & punit sicut ethna mōs saphurens seipsum cōsumit
et vastat. Nā istius inuidia nichil est aliud q̄ q̄ protinus ipsū auctorem redit.
excruciatq̄ suū. Et pulchrum describitur in ouido in secundo methamorpho-
seos seos circa finē vbi primo describit domū eius dicens dom⁹ est imis in vali-
bus antri abdita solem carens nōnulli periurat vento. Tristis inani plenissi-
ma frigoris. Et de ipsa inuidia subiungit. Salor in ore sedet macis incorpore
toto nūq̄ recta acies liuent rubigine dentes. alia in hanc sententiam. Megi-
gilias autē sexto eneydos dicit eā habitare ante ipsam vestibulum id est intro-
itum orbi. Istis sic positis. ¶ Construe. Ioseph ille vir nomen ē indeclinabile
venditur in seruam linioze. i. inuid. a suorum supple fratrum. & hic potest esse
eclipsis dum ipse spernit. i. despiciit vota. i. votiuas preces q̄ pro & minas sue
domine ardentis id est ardoze libidinis estutants additus id est adiudicatus.
vinculis. id est vinculis. & dicitur a vincio vincis quod idem est quod ligo / li-
gas discussit. id est discutiendo exposuit & explicuit somnū regis pharaonis et
regna totius canopi. id est egypti subdantur. id est subiciunt ei scilicet ioseph
Hec hypoxia conuenit cum fabula premissa q̄ sicut hypolitus noluit consenti-
re nouerce sue ita etiam ioseph non obtemperauit domine.

Grecozum primus inuestigat grammata cadmus

Postq̄ seuit humi dentes septemplexis ybri

Quos mundum fato meruit fortuna sinistro

Ne patiatur idem se simulat esse drachonem

¶ Hic consequent incipit p̄sentis pponere alia fabulā dī. cadmus p̄mo inter
grecos inuestigauit & inuenit litteras postq̄ ip̄e interfecit serpentē & dentes in
terra seminauit quos fortuna non meruit fato sinistro. & ne ip̄e deinde patere-
t se esse draconē p̄ filiū ostendit De auxilio cadmi & cōpositione thebarū habet in
p̄ncipio terciū de trāsformatis. Per eademū intelligim⁹ xp̄m q̄ a patre ageno-
re hoc est a deo missus ē in exiliū huius mūdi edificare ciuitatē. i. ecclesiā militā-
tem cōsecrari & querere europā filiā agenoris hoc est humanā aiām filiā regis
celozū raptā a ioue. i. a demone. Dicitur cōsequent q̄ dū cadmus vellet edifica-
re ciuitatē / misit socios suos in siluā vetutē / & inde aquas viuas efferrent qui-
bus ioui sacrificaret vbi reperiunt serpentē maximū crocei coloris. a quo oēs in-
terfecti fuerunt. sed ip̄m tandē occidit cadmus. Ille serpēs tortuosus ē dyabol⁹
Unde cadem⁹. i. xp̄s m̄ sit socios. i. patrlarchas & p̄phetas ad siluā huius mūdi
ad hauriendū aquas gratiarū sed oēs isti serpentes ad inferos detrahit sc̄z xp̄s
post passionē suam omnes redemit a faucibus baratri. & ipsum dyapolū taliter
occidit. Cadmus iste accipit dētes isti⁹ serpētis & os seminauit iuxta consiliū
palladis. Ex quibus leges clipeatoz virozū orta fuit. q̄ inde nati sunt armati
milites qui stat inle metuis vulneribus interfecerunt ata. xp̄s auulsi artes de-
monis paratas interficere quoslibet & hoies malos serpentinos fecit iustos. et
eos in agro ecclesie seminauit q̄ facti sunt milites strenui fidei sicut legitur de
paulo. Vel iste serpēs significat inuidos & detractozes & sediciosos. qui non ces-
sant aliis nocere vel verbo vel facto. & de dētibus istoz nascuntur milites vul-
nerātes seinuicē & occidentes q̄ sepe qñ verba istoz nascunt milites vulnerā-
tes seinuicē & occidentes q̄ ip̄e qñq̄ verba istoz detractoria seminantur. inde
veniunt discordie bella & occisiones hoim. Res gesta fuit q̄ cadmus debellauit
athenientes q̄ sepe tanq̄ serpentes sibi morū vnoquoq̄ inuidiebantur. Ip̄e
autem p̄mo fuit simplex deinde effect⁹ est astutus & prudens. id dicitur est ser-
pens effectus iste cadmu & primus inuenit litteras grecas. & tangitur in p̄mo
versu nostri textus. Unde habetur ista metra. Abrahā calideas / prudens

Theodoli

cademus quoque grecas. Moyses herbas / carmentis nymphas latinas. Circa ali-
am partem istius textus sciendum est in quarto metamorphoseos circa finem desce-
dere mutatio cadmi in serpentem. Iste cadmus potest significare quemlibet hominem qui
aliu occidit et superat serpentem. id est tentationes demonis et quinque sensibus edificas
sue anime civitatem paradisi si in virtute permanet sed aliquando reciduat et recidit in
peccatum. et de isto homine efficitur peccator venenosus. et sic de mutari in serpentem
¶ Con. Cadmus ille iuuenis plim? id est ante alios oculos inuestigat. id est inquit vel
inuestigando inuenit grammatas. id est litteras / et est nomen grecum grecorum illorum populorum
postquam ipse seu t. id est seminauit humi. id est terre. et ponit absolute in geto secundum piscis
nam et alios grammaticos et sic obseruat versus dentes ydri. id est serpentis. Et dicitur ab
ydros quod est aqua septēplicis. id est habentibus septē plicas / quod dentes fortana
nondum per non et adhuc non meruit facto sinistro. id est peruerso quia homines socii cadmi non
fuerunt oculos occisi a serpente. Vel non meruit facto sinistro. quia in homines fuerunt
mutati et istud non est factum sinistro. Iste cadmus simulat. id est simulando se mon-
strat esse drachonem. id est serpentem ne patiatur idem vel clausula potest constitui post
secundum verbum breuiter illud est satis obscurum et male intelligibile

Raptus aquis moyses magicas euerterat artes

Omnis cum regio timuit circumflua nilo

Eduxit ciues submersit fluctibus hostes

Memphios exitium testatur adhuc mare rubrum

¶ In ista parte alithia subiungit suam hystoriam et tractat de ipse legis. et dicitur
tur ista pars in duas partes. Primo describitur qualiter lex data fuit Secundo
qualiter populus se habuit in terra promissionis. Secunda ibi. Victici populo. Ite
prima in duas. Primo ostendit quod lata est lex. Secundo describitur processus populi per
desertum ad terram promissionis. Secunda ibi. Offensus balaam. Ite primo describit
legis datio. Secundo dathan chore et abiron murmuratio. Secunda ibi. Fata chore mi-
ser. Ite primo educit populus de egipto. Secundo ponit ydolatria filiorum israel dum de-
retur lex. Secunda ibi. Insigne vitulum. In prima parte principali dicit sic breuiter quod mo-
yses oculos artes magicas destruxit / et ois patria nilo circumiacens ipsum timuit et edu-
xit filios israel de egipto et pharonem et alios sibi compllices submersit. et ista de-
structionem mare rubrum testatur. Expedite sunt multe hystorie in libro gen. scri-
pte. hec autem prius quantum ad illam pertinet. Raptus aquis moyses. scribit. Exodi.
ii. ca. vbi dicitur Egressus est vir de domo leui et accepit uxorem stirpis sue. quam con-
cepit et peperit filium et videns eum elegantem abscondit eum tribus mensibus. Cumque
tam celare non posset accepit fascellam stirpem et liniuit eam bitumine acryce posuit
eum intus infantulum. exposuitque eum in carecto ripe fluminis. et ecce filia pharaonis
descendebat ut lauaretur in flumine et puellae eius gariebantur per crepitudi-
nem alaei. Et misit unam ex famularibus suis quesitum fascellam et reperit puerum
vagantem. et vocata est mater. et sibi puer traditus est nutriendus. Et adal-
tum filie pharoni tradidit quem illum adoptauit in filium et vocauit moysen quia
de aqua eum tulerat. Moyses enim grece aqua dicitur latine. Causa autem propter quam
mater filium exposuerat est quia pharao fecit edictum quod omnes masculini iudeorum oc-
ciderent. Quantum ad illam clauulam magicas euerterat artes hystoria ha-
betur. Exodi. vii. vbi narratur qualiter ex precepto dei moyses dixit ad aaron
fratrem eius quod in presentia pharonis tolleret virgam manu et proficeret eam coram
pharaone et versa est in colubum quod et factum est. et idem fecerunt magi incan-
tatores pharaonis. Deinde precepto dei extendit aaron virgam super aquas
egypti in presentia pharonis. et tunc lacus et paludes et omnia versa sunt in san-
guinem. et pisces mortui sunt. Et idem fecerunt maledicti egyptiorum incantati-
onibus suis. et induratum est cor pharaonis. Ista virga est in sanctissima illa
ciuitate gallie successionica urbe. in ecclesia cathedrali. id est in sancto gervasio.

Liber

eam vidi/cenit & osculatus sū. Unde cū quedā dīe rex ia aula sua esset cū militi-
bus suis moyses cepit coronā regis in capite suo. & cum pedibus eā dilacerante
Hoc considerātes magi pharaonis dicebant illū peruersurū fore deos eorum.
Quod videns rex voluit eū occidere s; quidā senex ait. Nescit quid facit. date
ei carbonē ardentem & alium extinetum & videb'is quid faciet. & dederunt in
manu. et in ore posuit ardentē & sic insanum se finxit. vnde postea semp balba
Legitur vltcrius q cū moyses iudei & gentē lē rixare videret/clau'o pugno oc-
cidit gentilem & eū speliuit in arena. Legitur vltcrius q ipse p'pōsit & cultor
iudeorū factus est. Iudei autē tunc tēporis pharaoni seruebant in luto & palea
Moyles vero quidā iudeum stare etiam videns. dixit. Amice quid est q occio-
ris es et in operis. Cui iudeus prompens in verba cōtumeliosa dixit. Ne occi-
deri. putas sicut pydie serum regis occidisti. Post q hec audiuit moyses fugit
de egypto in ethiopiā. vbi erat sacerdos quidā nomine getro. et ibi filiam eius
duxit in vxorē. Postea p'cepit ei dñs vt iret ad pharaonē ad dicendū sibi q dī
mittere populū suum in pace de terra sua exire. & p'cepit ei virgam portare se-
cum & ex ea signa facere Et illud mandatū dei denūciāuit moyses pharaoni. re-
ca illam p'tē. Edixit eiues. Sciendū est q materia istius pericule expedit. Ex
odi. xiiii. vbi determinat de transitu p mare & submersione egyptorū. vbi dē q
iuxta mandatū dei moyses p'cepit filius israel existentibus egypto q oēs recede-
rēt. quod fecerūt sed pharao cū vniuerso equitatu & curribus suis p'sequebatur
eos Unde teriti sunt filii israel quos confortauit moyses dicēs. Nolite timere
state & videte magnalia dei q facturus est hodie. quos enī nunc videtis nequa
q videbitis in sempiternū. Et dixit dñs moyli. eleua virgam tuā & extende ma-
num tuā supra mare & deinde illud vt gradiatur filius israel in medio mari per-
sicum & ita factum est. Egyptii autem egressi sunt post eos sed ipsis fugientib'
occurrerūt aque & inuoluit eos dñs in mediis fluctibus. Unde moyses & filii is-
rael carmen domino dixerant. Cantemus domino. &c. Unde hec hystoria po-
tēst applicari. Moyles significat xpm. et virga est crux que effugauit omnem
potestātē demonis sicut ipsa in serpentē mutata denotabat alios serpētes. ma-
re ruben significat baptisma. quod fuit effectus rubē per aspersiōē sāguinis
p'ciosissimi xpi. pharaon cuius cor induratū erat in peccatis dyabolum signi-
ficat Aduertendum est q deus voluit mittere decē plagas egyptiis ppter pec-
catū pharaonis detinentis filios israel. et ista habentur in Exodo ab viii. vsq;
ad xii. cap. in quo ponitur recessus eorū cum vltima plaga & de istis plagis tra-
ctant cōmuniter expōitores put. in illa parte in qua agitur de dieb' egyptiorū
egyptiacis. et allegantur ista metra in quibus continent duodecim plage prin-
cipales. vnde versus. Prima rubens vnda. ranarum plaga secunda. Iude ca-
lex tristis/post musca nocentior istis Quinta percussit uelica sexta creauit.
Done subit grando post hucus ore nephando. Nonā tetigit solem praina. ne-
cat vltima prole. Quia vero ubiq; in ista materia dicie textus biblie q deus in-
durauit cor pharaonis. ideo esset hic tractāda materia de p'edestinatione que
sicut aliqui sūt p'edestinati ad bonum. & aliqui p'edestinati ad malum. de qua
materia tractat. Boetius quinto de consolatione philosophie. Et vndecima
plaga est lapsus sapientum. et reputatur difficilissima a theologis & canonistis
et communem hominum valentiam & intelligentiam erupcans. ideo merito
michi tacendum est decreui et de cursu tamen huius hystorie clare patet q de-
nunq; populū derelinquit. nec peccatores etiā dimittit impunitos. sicut etiā
am probat boetius. Nunq; bonis de esse premia malis vero suppl. cia. ideo di-
citur in psal. Sperantem autem in domino misericordia circundabit. vltimi di-
citur. Confregit dominus virgam peccatorum & inter impiorum peribit. De-
enim superbis resistit hūilibus autem dat gratiam. Cōstrue. Moyles ra-
ptus aquis. i. ab aquis euerterat. i. destruxerat artes magicas. i. incantatores
et illicitas. Artes magice sunt artes prohibite vt geomantia/cirramantia/st

Theodoli

confimiles dicitur a mago. Est autem magnus incantator & astrologus super
critiosus. licet aliqui magi dicuntur a magnitudine scientie in bona significatio
ne. ut in hystoria epyphanie ubi fit mentio de tribus magis omnis regio. i. egyptus
circunflua nilo fluio ibi famoso. i. circa quem nullus fuit timuit eum. & moysen
ipse eduxit. i. extra seruitutem egyptorum duxit ciues. & filios israel sub
mersit hostes scilicet pharaonem & alios fluctibus. i. inundationibus maris mare rubrum.
i. rubrum testatur adhuc exitum. i. tormentum et destructionem & de ab
scido / dis memphios. i. egypti. Memphios nomen est partis egypti & hic per sy
nodochem sumitur pro toto egypto. quod moyses eduxit ciues significat quod christus
eduxit abraam & alios patriarchas & populum de domo tractata. &c. Hec hystoria
conuenit cum fabula priori. quia sicut cadmus mutatus est in serpentem ita virgo
moysi. & sicut cadmus erat durus thebanorum. ita moyses filiorum israel

Summa iouis calidas europe forma medulas

Mouit et in thaurum deitatis vertit amicum

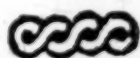
Virgine stuprata non passus agnoxis arma

Nomen donant ei quod habet pars tertia mundi

In hac parte pseustis narrat aliam fabulam dicens quod iupiter accensus amore
europe filie agnoxis. mutauit se in thaurum & corripit europam & tertiam partem
mundi europam nominauit. Ista fabula scribitur in fine secundi libri methamorphose
os ubi dicitur quod iupiter modum quo europa posset considerans eam ad armenta patris
uenientem sciuit. Ipse ergo se in thaurum candidissimum transformauit. cui viro lectum
inter corua intertexit flores & herbas comedendas dedit. & quasi iocundo super thau
rum mansuetum ascendit quo facto transiit ad mare & secum europam cornibus suis heren
tem vexit. et eam deflorauit. Hystorica veritas fuit quod iupiter filiam agnoxis regis
sydonie vel affrice quibusdam munusculis decipit. et in nauem in qua erat depicta
pnyx thauri posuit quia eam sibi pater eius denegauerat. Hic iupiter est ethere
aer superior qui est calidus. Europa significat aerem inferiorem humidum ex quibus
mixtis generantur multa bona pro mortalibus. Aliter exponitur Iupiter. i. dei fili
us se mutauit in thaurum. i. in hominem. ut europam. i. animam humanam quam amabat
in paradiso collocaret. Et christus bene dicitur thaurus quia immolatus est pro nobis
in cruce. Et istam animam ad aliud litus scilicet paradisi duxit. Et potest applicari
ei ad id sapientiam aliquarum mulierum. que se permittunt decipi & flozari. Et istius
vitii occasione sunt dentes audacia viris ad experientiam est videre. Postre
mo iupiter qui se mutauit in thaurum candidum potest significare hereticos qui fin
gunt se habere puritatem & candorem conscientie. quia angelus sathane sepe transfiguratur
in angelum lucis. Circa ultimum versum huius patris sciendum est quod tres sunt prin
cipales terre partes. europa artificia. et asia. Unde in asia sunt sex regna scilicet na
bathorum in ortu solis egyptiorum circa ethiopiam plurimum chaldeorum ubi est
terra promissionis. regnum indeorum & regnum assiriorum ubi condita est babilon.
In europa sunt quinque principalia regna. scilicet grecorum. italorum. & germanorum
francozum. hyberorum. hoc est hispanorum. In affrica sunt duo. scilicet mauroz et ethio
pium. & in his tribus partibus tres ciuitates principales sunt. Roma in europa.
carthago in affrica & babilon in asia. **C**onstet. Forma. i. pulchritudo summa
i. excellens & regia europe illius mulieris mouit. i. commouit medullas calidas
iouis in amorem eius. et vertit. i. mutat amicum. i. cooperimentum. de amico
eis i. ego / gis deitatis sue in thaurum virgine. scilicet europa stuprata. i. violata cor
rupte deflorata & de a stupro / arie quod dicitur de stuprum. Iste ablatiuus est abso
luti eo modo quo secundum vulgum dicuntur ablatiuus poni absolute iupiter non
passus arma agnoxis regis. In hoc videtur tangi hystoria. ipse donat ei. scilicet eu
rope nomen quod tertia pars mundi habet quia dicta est europa.

In lignem vitulum conflauerat ignis et aurum

**Ex aaron digitis insanit turba rebelis
Stirps leui postq̃ domini compescuit iram
Pontificalis ei datur iacula iure perenni**

In hac parte pontificalis hyſtoriam ſuam in qua tangit ydolatriam filio-
rum iſrael. Et dicit q̃ aaron cum igne fecit vitulū ex auro quē populus iudeo-
rum adorauit. Et q̃ ſtirps leui cōſetire noluit nec ydolatrauit ideo ſemper ob-
tinuit dignitatem ſacerdotale. hec hyſtoria ſcribitur originatiſſe. Exodi. xxxii.
vbi habetur q̃ popul⁹ iudeus. q̃ moſam ſaceret moſes deſcendit de monte ſi-
nitq̃ aaron fac nobis deos qui nos p̃cedant Et aaron ait. Tollite in aures.
i. ornamenta aurea. et afferte a me. Que cum recepiſſet aaron formauit opere
ſuſorio ⁊ fecit ex eis vitulum. ⁊ crediderūt q̃ ille eſſet deus qui educit eos de ter-
ra egypti. Et locus eſt dñs ad moſē dicens. Uade ⁊ deſcēde. peccauit populus
tuus. Cerno q̃ populus iſte dure ceruicis ſit ⁊ p̃ moſem placatus eſt dominus
Et reuerſus eſt moſes de monte portans duas tabulas teſtimonia manu de-
ſcriptas ex vtraq̃ parte. ⁊ factas opere dñi. Et ipſe audiens clamorem qui fle-
bat odorando vitulum. iratus proiecit tabulas de manu ⁊ confregit eas. et ape-
riēs vitulum combuſſit ⁊ contriuit ṽq̃ in puluerē. Et increpauit aaron. Sed
ad moſē congregati ſunt filii. q̃libz ait Ite ⁊ occidat vnūq̃ ſq̃ fr̃em ſuū ⁊ ami-
cū ⁊ primū ſuum. Et ita factum eſt. ⁊ ait Conſecraſtis hodie man⁹ ṽſas dñi ⁊
bñdictio deī vobis. Arō ſignificat populū iudeorum. Moſes deſtruēs ydola
eſt xp̃s cōſtrigēs ydola ad que adorāda quandoq̃ aliqui inducunt p̃ aurū ⁊ bo-
na terrena. Tribus leui eſt populus chriſtian⁹. q̃ vero obediuit ⁊ in ipſam cre-
didit. q̃ propter benedictionē hoc eſt gloriā ſempiternā p̃meretur. Aduertē-
dū eſt hic q̃ ydolatria eſt maximū vitium ⁊ peccatū quo quis honore ⁊ cultū ex-
hibet creature qui ſoli deo debetur. Et ille cultus dei dicitur latria iuxta illud.
Dulcia cōmunis hominūq̃ deo parat. atq̃ deo ſolī latria iure datur vnde de la-
tria que ſeruari debet deo ⁊ exhiberi ⁊ de fide. dicit auguſtinus de verbo domi-
ni. Nulle maiores. diuiti nulli theſauri. nulli honores. nulla hui⁹ mundi maior
eſt ſubſtantia q̃ ſit fides catholica. q̃ homines petōres ſaluat cecos illuminat
infirmos curat cathecuminos baptizat. fideles iuſtificat penitentes reparat. in-
ſanos augmentat. martyres ornat virgines viduas ⁊ cōiugales caſto pudore cō-
ſeruat. clericos ordinat ſacerdotes cōſecrat. in eterna hereditate cū ſanctis an-
gelis collocat et in obſervatione fidei conſiſtit latria. ⁊ p̃ oppoſitum ydolatria.
Conſtrue. Ignis ⁊ aurum cōſlauerat. i. conſlando fecerat vitulū. i. ymagi-
nem inſignē. i. ignominioſū ⁊ maledictū vel execrabile. vnde inſignis capitur du-
pliciter. iuxta illud metrū. Nobilis inſignis ſimul ac ignominioſus Et p̃ igno-
minioſo captura tegeratio in enucho vbi dicit. Hęcine ego vt cum tu contu-
meliā tam inſignē accipiā gnato. Gloſa inſignē. i. infamē vel ignominioſam ex
digitis aarō illi⁹ viri turba. i. ſocietas iudeorū rebelis contra deū ⁊ ſecundum
naturā propriam insanit celebrando feſta ad honorem illius ydoli poſtq̃ ſtirps
i. progenies leui illius viri nomen eſt indeclinabile ⁊ a quo dicit leuita. i. dyaco-
nus. ſicut ibi. leuita laurētius cōſpexuit. i. pacificauit irā dñi. i. deū iratū in ſula
ſecundū catholicū ē ſaſciola ſacerdotalis capitis alba in mōdum dyademantis
a qua vite ab vtraq̃ parte dependent que in ſulam vinctunt. Et inſula eſt veſtis
vel ornāmētum epistolarum vel ſacerdotale pōtificalis id eſt ad pontificem p̃-
tinens datur ſcilicet ſtirpi leui iure perenni. Scilicet perpetuo ⁊ quaſi heredi-
tario. Fabula ⁊ hyſtoria in hoc conueniunt quia ſicut iudei fecerunt thaurum
vel vitulum ita iupiter mutauit ſe in thaurum ⁊ ſicut iupiter deus fecit ſe than-
cum ita iſti adorabant illum tanq̃ thaurum.

**Urois ſtimulos luis amphitaræ ſacerdos
Pectore flagrantis dum ſplendet bacca monilis**

Theodoli

Hausit eum subito specus ex acheronte profundo

Mactat eam tenebris orbate dextera proles

In ista parte ponit pseudis alia narratione dices. qd amphiarans grecus per-
nas sustulit p stimulos & monitiones vxoris sue orate monili splendido existeret
in pectore suo & est deprecantis vt iret aduersus thebanos cu alijs vbi absorptus
es a terea & descendit in acherontem. cuius filius matrem suam interfecit qua parem
ad eundem illum induxerat. Ista est venustissima & pulcherrima hystoria de bello
thebano q eleganti filio & tacito noster describit. Statius in xii. libro thebaidos
et breuissime tangit in Quid methamorph. ix. Et v. quantum facit ad propositum
sub breuitate narratur. Sciendum est q in v. ca. secundi libri thebaidos qd incipit
Ecce metu tangunt duo portenta que contigerunt de iupitatu ipsoz polyris et
thidei. propter monile quod argia gestauit & quod vxor amphiarai maligne con-
cepit. & in. ca. ix. & finali septimi libri ostendit quod terra vatem amphiarai vi-
uum in curru bellatē absorpuit quin in fenu cum armis & curru viuis demersus
est & incipit istud capitulum ibi. Tandem se famulo Ista est quotatio qua fecit lau-
rentius capan in componendo plaico huius hystoris ab eo composita. & hunc laurentium
que oculis in tueri parissius possum credo egregissimum & excellentissimum poe-
tarum viuientium omnes verificatores expurante. et elegancia & ponere metri
equabilissimo / sicut magister nicholaus declamengius natione gallicus dñi pa-
pe bñdicti xiii. secretarius. / tantoz baiores. & oratoz vel rhetor tydus vnicum
et inuincibilissimum. Summa hystorie est ista ethyodes & polinites filii fuerunt
edippi. q patre suo mortuo cum valient coiter regnare non potuerunt / s; concordia
nerunt q alther per annum regnaret & aliter recederet per annum. & in fine anni
rediret vt regnaret. & q prior regnasset etiam recederet dederuntq sororem vt sciret
qui prior recedere deberet & recideret soror supra ponit. qui a patria recedens ad
adrastum regem grecie venit. cui fataliter in generum destinatus est de sponsata
sibi adraasti filia argia noie. Cum vero finito anno polinites repposuit regnum il-
lud sibi denegat ethyodes. Polinites vero adrastum suum socerum & titidē q ali-
am eius filiam de philā noie habebat vxorem. et oēs alios grecos mouit ad bellum con-
tra fratrem suum. Vñ dicit on. circa medium noni. vbi tangit breuissime hanc hysto-
riam. Descentq pares in vulnere fratres. S; cum exercitum hesitantē videret ppter
amphiarasum q erat vnus de septē ducib; & vates erat & bellum modis omnib;
dehortabatur eis vaticinas malum. Vxor vero polinitis argia in faustum monile
habebat. qd ipsa dedit euriphile vxori amphiarai vt illa maritum suum absconditum
revelaret s ad bellum mitteret erat autem hoc monile tale q omnibus interitis
fuit. amphiarasus ergo proditus ab vxore primo ad bellum vadens a terra vnus
absorptus est. Unde almeon filius eius iratus matrem in ultione patris sui interfe-
cit. veritas fuit q amphiarasus precibus vxoris sue iuit ad bellum & in plaude cecidit
ppter quod matrem occidit filius. sed auunculus eius flegreus nomine euriphiles fili-
um q matrem sororem occiderat interfecit Si hystoria moralizari debet amphia-
raus. i. anima exis in hoc mundo in continuo bello contra carnem mundum & demonem
deceptionibus vxoris sue. i. carnis & appetitus sensitui cecidit in palade viciosa.
sed hec sensualitas a ratione q dñari debet & sibi sensui subiacere fuit occisa. et
amphiarasus rediit ad sensum virtutis. Ex hac hystoria patet q excedenda est ambi-
tio dñandi. q fecit vt isti fratres mutuo bellaret iuxta illud Quid de etate fer-
rea fratrum quoq; gerarum. Et istud venit qd alij hoies sunt a deo execrati. bonis
temporibus q in ipsis ponunt felicitatem suam Quod tñ reprobat a phlo in pria ethi. et
in decimo libr a boetio in secundo. & in tercio de consolatione phlie & p totum decur-
sum libri. ecclesiastes. vbi salomō istam materiam latissime & perfectissime disputat.

Con. D amphiare sacerdos dñi quasi sacra dans. vel sacra docēs. vel sacris
dotatus luis. i. personis / puniris moriendo sustines. stimulos. i. monitiones
Cumulantes vxoris te dum bacca. lapis preciosus scdm catholicon bacca per du-

Liber

plex. e. est fructus olivae vel lauri & ponitur p quolibet fructu pcpue siluestri. et etiam ponit p gēma ut hic in aviano. Quod nitido pectum corstice bacca daret. et inde barcus. i. baccis ornatus. Baccha per h. est sacerdotissima baceh. montis. i. filius ornamenti. & dē a monendo. flagrantis. i. ardentis iuxta illud ebzar di. Fla facit ardozē. sed fra desinat odozē spendet. i. licet vel fuget pectore argie specus. i. fovea. hausit. i. absozbit subito eum. f. amphiarā ex acheronte. i. inferno & dicitur atherō ab a quod est sine & chere quod est salus profundo dextera ppolis. f. filii. ozbate pinate patre. i. almeon filius amphiarai defuncti mactat. i. occidit tenebras eam scilicet matrem suam.

Fata chore miseri parere monent meliori

Accipit infernus quem deuorat arida tellus

Sed deus occulte moysen sepelierat ipse

Nec cuiq̃ hominum dedit indagare sepulchrum.

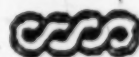
Hic consequenter alithia subiungit hystoriam suam. & dicit q̃ moys miserabilis chore dī monere quē libet ad obediendū deo nā iste vius descendit ad inferos. Deinde dicit q̃ de moysen mortuū abscondit. nec pmissit q̃ aliq̃s sepulchri eius reperiret expedivit auctoz iste prius aliquas hystorias de exodo. hec autē hētur nūeri. xvi. vbi dē. ecce autem chore filius isaur filii leui & dathā atq̃ abirō filii elisab surrexerunt contra moysē. Alii quoq̃ filiozū israel ducenti quinquagintabiri pceres synagoge Unde chore voluit sibi excerpere sacerdotū aarō. dathā & abirō volebant esse p̃cipes exercitus loco moysi. & moyses dixit eis vni dīte eras & afferte thuribula vestra. & ostendet quē volet p̃cesse sacerdotio. S; dñs misit ignē incomplices dathā & abirō qui voluerunt resistere moysi vnde facto non obedire. Postq̃ cessauit. moyses loqui confestim dirupta est terra sub pedibz illozū & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis. & vniuersa substantia eoz & descēderunt viui in infernum aperta humo & perierunt de medio multitudinis. Sed & ignis egressus a domino interfecit ducentos et quinquaginta viros qui offerebant incensum In duobus vltimis versibz hui⁹ partis describitur moys moysi q̃ habetur originaliter. Deut. xxxiii. ca. vbi iussit cum dñs ascendere montē arabim in montē nebo in vertice phāga contra hierico / & ibi moysi sicut in monte hoz mortuus erat aaron frater suus. Ervt in textu nostro dicitur mortuus est ibi moyses seruus dñi in terra moab iubente domino & speliuit & eū in valle terre moab contra phagoz. & non cognouit homo sepulchrum eius vsq̃ in p̃esentē diem forsitā ne a iudeis adoraretur ut deus. ¶ Cō. Fata nā factū aliquando sumitur p diuina dispositione. & inde dicuntur tres fatales a portis. iuxta istū versum. Cloto collū baiullat lathesis trahit atropos occat. aliquando p morte. ut hic. Vel ponitur h. e. p infortunio chore illius viri miseri monent quēz parere. i. obedire meliori. i. deo qui est in omnibus meliori & superioz infernus dicitur de inferna & furnas accipit illū quē tellus. i. terra arida id est sicca a propria & naturali qualitate qua quā ubi determinat in summo. ut patz secundo de generatione. deuorat absozendo eū viuis sed ipse deus qui illū punierat etiam sepelierat. i. sepeliri fecerat occulte. i. clam secete moysen hunc hominē / nec pro & / & non dedit id est non permisit vel cōcessit cuiq̃ hoim id est alicui indagare id est inquirere. & quesitus inuenire sepulchrum suum. Aduertendum est hic q̃ h non est littera iuxta illud alexādei i suo doctrinali. Verificatores h pro nulla rebutabunt. et ergo ponitur vocal iso post m. immediate & sine collisione. Nec ideo potest excusari per elepsin. & sic est methecosis species methaplasmi qua vti non licet. licet vbi possumus elypsi et sinasymptha ut poete vtantur. Quis auctoz doctrinalis hoc prohibeat / cui in hoc non consentio. Nec hystoria conuenit cum fabula in hoc q̃ sicut amphiaras fuit absozptus. ita isti de quibus hic loquitur.

Theodoli

Ventilat oestro decozacam cornibus yo

Iuno ferox/et ei tutelam deputat agri

Donec in effigiem reduit mutat pziozem

Augit pro verbis horrentibus osica seris

In ista parte plenius continuando altercationē suam p libito incipit narra-
re aliā fabulā dicens q iuno dea exagitabat cū oestro mulierem quandā dictā
yo habentē cornua cui custos argus fuit deputatus. & fuit mutata in vaccā ma-
gientē/donec iterato in mulierē effigiē cōmutata fuit. Istius fabule series ha-
betur in pzio metha. vbi recitat q yo filia ignachi fluminis a ioue nimīū dde-
cta fuit que a facie iouis fugiens eadē caligine terras obicarāte a ioue depzehe-
sa est cuius pudorē ipe rapuit. sed ne furciū ei? coitū soroz eius & cōiune iuno
pziperet iupiter ipm yo mutauit in vaccā. vnde dicit luid. Vos quoq forma
est. Iupiter pōt significare dyabolū qui vt aiām decipiat eā nebulis peccatorū
ignozatie includit. qz omnis malus & ignozans bzcuiter efficit ipam aiām bestē
alem & vitā pecudū eligētē & q sequitur appetitū insitium & nō dictamē recte
rationis. Consequēter dixit textus q yo existēs ppe Auuium patris ignache vi-
dens se habere euigiē vacce timuit/ & oculos ad iouē crexit & iterū in feminam
rediit. ita anima aliquādo rediēs ad sacra scripturā. & aq se & suā conscientiam
perscrutans reperit se habere cornua superbi & bztales conditiones. & tūc de-
bet ozare deū vt redeat in pristinū statū gratie & charitatis. Et sicut pater ei cō-
dolebat & cōpariebat. ita pzelati debent zdolere peccatorib? immo & oēs pmi.
Alterius aperit textus q immo suspicans aliquando malū fuisse ppetratum a
ioue petit illa vaccā a ioue quā ipsa tradidit custodiendā agoz pauozem habē-
bat. Sed iussu iouis mercurius cū virga sonifera & cant? dulcedine dormire fe-
cit argū. & eū occidit & yo liberauit. q iterū mutata est a ioue in feminam. Istud
sic exponitur Iuno significat ecclesiā sponē xpī yo muenea significat populus
christianū ecclesie a xpo commēdatū Argus significat quēlibet platum cui com-
missa est yo populus xpī anus regendus. Tales enim debent habere cūctū ocu-
los per pzudentiā exactissimā. Mercurius significat adulatorēs q assentantur
pzelatis variis modis. Et hanc artem a latronib? tangit terentian? ille nato in
cunuchis. Isti enim adulatorēs exerant & dormire faciunt pzelatos in vitis. et
sic yo iurisdictione eozū ad iurisdictionē demonis transfertur. & argus damnatio-
ne eterna moztitur. Aliter argus est dyabolus detinens aias peccatrices. quas
mercurius. i. xps p passionē suam liberauit. & p virgam crucis redemit. qm ve-
ro hic de iunone mentio incidit. eius descriptio poetica videatur. Iuno est dea
regnozū pattuū & diuitiarū. soroz & coniunx iouis que semper fuit virgo. alōne
mercarii. Et pingitur femina tenens in dextera scriptum regiū. habens caput
velatū nube & vestem diuerzorū color. Ieis autē est eius nūcia pauones pedes
eius lambunt. Per istam possumus intelligere virginem celi & oīm diuitiarum
dominam. Semper enim ipsa permansit virgo. & nutrita est in mari propter
acerbissimos dolores quos passa est. Eius caput velatum est nubes calitatis.
vestem habes multiplicis honestatis. cā amb? iris sua nuncia que significat ro-
rem sue misericordie & pietatis. Habet scriptum. qz dñā est cellox & regina. pa-
uones. i. sancti vici lambunt pedes eius per deuotionē & orationē. vel iuno po-
test significare ecclesiā sponā xpī. phisice exponendo iuno significat inferiorē
aerem iupiter vero etherem vel ignem. Ideo dicitur vxoz eius qz sibi supponit
soroz qz sibi appozimatur. iris bene sibi attribuitur. qz in aere gignit. Neptu-
num dicitur nutritū. qz ex vaporibus videtur nutriti aer. Fulgeni? p iuno
nem intelligit diuitias temporales per quas de diuina deuinitur. & dicit habē-
re caput tectum nube qz diuine absconduntur et celantur per neptunū. hoc est.

Liber

per mare diuine habentur multe. induitur multis coloribus. hoc est diuersis apparatus. panones. hoc est nobiles solent talibus diuitibus adulari & seruire. Iris nunciis celestis. significat viros ecclesiasticos quos prothodolor modernis episcopis videmus magnatibus sedulas. bus famulari ita ut quod liceret aias subditorum celesti pabulo reficere. isti in detrimentum anime sue & subditorum dñis spualibus blandiuntur famulantur & inseruiunt. ¶ Construe. Iuno illa dea feror. i. crudelis ventilat. i. agitat oestro. cū tali musca que alio nomine dicitur tabanus vel fucus. po. io. illam mulierem decozatā. i. decozā & pulchram effectam coñibus & deputat. id est tradit vel committit ei tutelam. i. custodiam agri. i. illius viri. Hec littera legitur ypalagice. non enim erat tutele agri. sed ipsi us po que custodiebat po obusta. i. circumdata setis. i. philis horrentibus. Seta secundū catholicon dicit a sus qz a sue procedit vel a suo suis qz valet ad suen dū. vnde cetosus setosa setosum. ut in buccolicis virgilii. Setosi caput. hoc est appi. &c. Et in ceto cetas. & insero inseras setula nomen diminutiuū iungit. i. clamat vel vociferat. &c. proprium boñ vel vacarū sicut ridere hominū. & granire porcorum pro verbis. i. locu verborū donec ipsa mutata de vacca rediit in pio rem effugiem scilicet hamanā. ¶ Istam fabulam legunt aliqui hytoci de ioue rege cretheni & ypacho rege patre po. et hoc est facile.

Offensus balaam calcaribus vrgit asellam

Angelus occurrit pecudem qui stare coegit

Rex horrenda nimis laxatur vox animalis

Que consuevit homo producere verba loquendo

¶ Hic alithia inuitatur per pscutum accipiendū materiā correspondente materie pmissa p pscutum sicut semp ipsa ab eo inuitatur qz pscutis prior semp alithia inuitat iuxta legē istius carnis amabei id poitur ab ipsa alithia hytoria q continet vñū quod accidit in pscutu filiorū israel p desertū ad terrā pmissionis & dicit testualiter sic q balaā irat⁹ pūgebat asinā suā calcarib⁹ / cui angelus occurrēs fecit asinā stare & ibi res mira & horēdabilis est. qz asina cepit voces emit tere significatiuas quales ab ore hāano emittent. Hec hytoria scribit origina liter nūeri xii. ca. vbi narrat q audiēs & timēs balach fili⁹ sephor rex moabita rū aduentū filiorū israel. i. iudeor & eorū transitū p terrā suā nec eā vastaret misit nūciū ad baalā ariolū hoc es prophetam vel diuinatozē. q dixerunt ei ex parte regis q venire aduersus illos & eis malediceret / qm̄ ille cui p eū bñdice batur erat bñdict⁹. & ita de maledictiōe. Audiēs hoc balaā petiuit a dño deo q faceret. Dixit ei dñs. Noli ire cum eis / neqz maledicas populo. qz bñdictus est Et istud responsū balaā detulerunt nūci ad regē q iterato misit ad eū nobiliores & seniores pmittentes ei multa q primo refutauit. sed pio petiuit responsum ad dñm qui dixit ei. Si te vocare venerint hoies isti surge & vade cū eis ita dum taxat ut quod pcepero facias. Surrexit mane balaā / & strata sua asina pfectus est cū eis. et iratus est dñs. & ecce angelus dñs obstitit & obuiau it gladio euaginato pp quod est asina stetit nec vltēina procedere voluit qz eam grauiter verberabat ballā nichilominus ire nolēbat. ¶ Permittit os dñs asine & locuta ē / quid tibi fecit quid me percutis. Dixit balaam qz meruisti & illuisti michi & obtabat gladiū. s. dñs aperuit oculos balaā. vidit & angelum & reuersus est / & confessus est angelose se peccasse. & dixit angelus. vade cum istis / s. cane ne aliquid q pcepero loquaris. & in sequenti capitulo dē q balaam cepit benedicere populo multipliciter & ipm̄ recomēdare & futura multa bona predicere. Iste balaam potest significare luciferū pii tpe tenebrarum / qui aliis pcepit. ut veneri humano maledicerent & ipm̄ tentarent & ad interitum ad ducerent. s. angelus quem habem⁹ custodē hoc impedit. Ex hac hytoria ptz q ut dicit ro mis⁹ / non decet contra stimulum calcitrare Sicut etiā legimus dictum pauli.

Theodoli

Durum ē tibi contra stimula calcitrare. Et idē paulus dicit. Si dñs est p no
bis / quis contra nos est. Est ergo hic reprehendēdus balaam / qui contra prece
ptū dñi facere molliedatur. ex quo ulterius habetur q melior est obedientia q
victime stultorum / vt dicit ecclesiasti. quinto capi. Ulterius p q si aliquē habe
at de⁹ in custodia nō habet homo aut demon potestātē in eum. sic dicitur nume
ri. xliiii. ca. Quomodo maledicta cui deus non male dicit / quia ratione detester
quē deus non detestat. ⁊ ad obedientiā diuinorum preceptoꝝ ⁊ obseruationē in
stituit nos ipse deus q vt dicit in euangelio. Non veni soluere legē / sed adim
plere. Et ideo p nobis formam serui accepit. factus obediēs patri vsq; ad mor
tem. vt dicitur ad philipēsis. ii. **C**onstrue. Balaā ille vir ppheta. offensus.
i. iratus ⁊ commotus contra suam asinam orget. i. cogit asellam diminutiuum
est. i. asinā suam calcarib⁹. i. cum calcaribus. dicitur ab hoc noīe calx calcis. ma
sculini generis pro talo. Angelus secundum bytonem in summa interpretatur
nuncius catholicū dicit q ab agyos eo q sit celestis ei sine terra. Et secundum
dyonisiū nouem sunt angelozum. In pmo / seraphin / cherubin ⁊ throni. In
secunda que est media virtutes / dominationes / et potestates. In tertia pñci
patas / archangeli / ⁊ angeli Unde dicit gregorius. Angelozum vocabulum no
men est officii non nature occurrit. i. obuiat sibi qui coegit. i. compulsi. ⁊ com
ponitur de con ⁊ ago agis pecudem. i. illud animal byutum scilicet. asina ascare
vox animalis. i. Unde aduertendum est q aliquando animal sumitur. pro ho
mine qui est animal rationale tantum. vt in psalmo. Implex omne animal be
nedictione. glosa. i. hominem. Aliquando pro byuto vel irrationali. vt hic. Ani
mal tamen in propria acceptatione vt dicunt logici ⁊ philici dē esse substantia
animata sensitiua laxatur. i. laxando aperitur loquendo ea scilicet. verba que
homo rationalis consuevit. i. sollicitus est pducere. i. for mare ⁊ emittere res hor
renda vel quia est sup. res horrenda id est horrore digna. Conuenientiā inter
fabulam ⁊ hystoriam est quia sicut po dedit contra naturā voces bestiales quā
do in vaccam mutata est ita asina humanas voces emisit contra naturam.

Sufficeret thalamis vt iupiter amphitrionis

Noctis opem placide geminauit candida phebe

Protinus alemena: licet indignante nouerca

Edictus alchides immisos stragulat angues

CIn hac parte pseustis consequenter ponit aliam fabulam seu narrationem
dicens q nox fuit duplicata ⁊ luna geminauit lucem suam vt iupiter posset ia
cere cum alemena. ex qua genitus hercules statim adhuc ipse existens in cuna
bulis stragulauit serpentes contra ipsum missos a iunone vxore iouis. Hanc
fabulā scribit quidem poeta leui ⁊ claro stilo breuiter in libello qui incipit Gre
corum studia nimiumq; diu secutus. Amphitron aberat ⁊ sibi geta comes. vbi
naratur q iupiter dilexit alcmenam que erat vxor regis thebarum qui appella
tur amphitrion. et comeubuit cum ea in specie amphitrionis ⁊ nox sibi non suf
ficiebat pro explenda libidinosa voluptate sua ideo eam geminauit. ⁊ illa na
tus est hercules. Sed iuno que erat dea pertus volebat impedire patrii eius ⁊
illa laborante ex partu terre inuertebat digitos ⁊ genua intricabat qd percipi
ens gallātis volebat dñam suam liberare. ⁊ dixit ad iunonem. Gaude tu. quia
dñia mea peperit. ⁊ tamen saluum erat ⁊ surrexit ad iuno. et iterum dum surre
xisset ⁊ non impediret partum peperit alcmena herculē. Iuno autem irata
gallantem in mustellam transformat. ⁊ quia ore ⁊ voce iunonem deceperat.
voluit iuno q de cetero mustella per os pareret. Et dicitur consequenter in du
obus vltimis versibus. et illud tangitur a nostro galtero insulensi in sua alexā
dreide. q iuno irata q pertus impedire non potuerat herculi insulenti. in cu
ius misit duos serpentes qui cum interficerent quos hercules suffocauit manē

Libet

bus propriis & mactant. *Historica veritas ē vt dicit q̄ iupiter rex oppressit et desolauit alcmenā quam duxit amphitriō vxorē & incātatozīe tenebras monxit. vel thalami fenestras clausit. Iuno ionis cōiunx irata ad herculē misit duos fortissimos homines. quos tñ hercules interfecit. Moraliter hercules puer significare potest quēlibet virtuōsū puerum p̄ innocentiam & purā vitā fortem tamen in virtutibus formatū & habituātū. qui serpētes. i. demones vincit. frenat stimulos carnis sibi immisos a iunone nouerca. i. sensualitate q̄ semper aduersatur rationi. vt dicit in primo ethicorū. Et exēplo herculis q̄ etiā a pueritia cepit fortis & virtuose agere. debemus induci ad insipientiū tempestine operari secundū virtutē. & nos actib⁹ virtutum exerce. Quia teste ouidio. Qui non est hodie eras minus aptus erit. Unde dicit quidam metricus versus. Qui non assuescit virtuti dum inuenescit. ad viciis nescit discere quando senescit. Quoniam quod noua testa capit inueterata sapit. Unde dicit horatius. Quo semel est imbuta recens seruabit calorem. Testa diu. &c. Consuetudo enī est altera natura. vt dicit philosophus secundo phisicorū. / ¶ Construe. Phebe. i. lana. nomen est grecum candida. i. lucida vel splendida geminavit. i. duplicauit opem. i. auxilium noctis placide ad hoc vt iupiter ille deus sufficeret. i. sufficienter ei noctiue permaneret thalamis pertinet ad coniuges iuxta illud. Si thalamus sponsi dic cameram esse scolaris amphitrionis regis alchides. i. hercules. Sciendum est q̄ hercules dē ab her quod est lis & deos gloria. quasi gloriosum in lite fuit enim strenuus in bellozū litigiis. Alchidee dē ab alcos quod est fortis et ides forma q̄ fuit fortis & formosus editus dē ab edoz ederis. id est product⁹ natus protinus. i. statim alcmena illa regina. & hoc dico licet nouerca. scilicet in none dea indignante. i. indigne ferente strangulat. i. strangulando suffocet angues. id est serpentes et dicitur ab angendo. i. constringendo. immisos. i. cōtra ipsum missos a iunone.*

Victrici populo ne quoudam vincula bello

Deficeret virtus gabaon ad pzelia phebus

Imperio iosue stabat defixus in arce

Que sancte fidei sint pzemia diserte cuncti

¶ In hac parte alithia consequenter ponit hystoriam suam. qua ostendit qualiter populus se habuit in terra promissionis. Et diuiditur sic. Primo ostendit qualiter se habuit sub iosue. Secundo sub sanzone. ibi. Sanson exiuit. In prima parte dicit sic. Re illi qui gabaon inhabitabant vincerent ab aduersariis ex dispositione & oratione iosue sol stetit fix⁹. nec descendit ad occasum vt bellū cōplexi posset. Et ex hoc apparent pzemia sancte fidei illius. Ista hystoria non scribit i aliquo librozū moyli. Unde omnes hystorie p̄misse scribitur in aliquo quinorū librozū moyli. hoc patuit ex quotidianis factis quo ad illas. s̄ vt dicit hieronimus in plogo iosue. Tandē finito penthatenco moyli velut grādi fenore liberati. ad isum filiū naue manū mittim⁹. & ideo in presenti ad vnam hystoriam libzi iosue transeundū est habetur iosue. x. cap. vbi recitatur q̄ cū audiuisset adonizedech rex iherusalē q̄ scz cepisset iosue hāc & subuertisset eam & q̄ in eo le ciuitatis que dicebatur gabaon essent confundatati cum populo israel timorē valde. q̄ gabaon erat ciuitas valde magna & in ea erant bellatores fortissimi. Ad sit rex iherusalem ad oħā regem ebzon et ed pharam regem hierimoth ad iaphic quoq̄ regem lachis. & ad dabir regem eglo dicēs. Ad me descendite & fecite pzesidium vt expugnemus gabaon quare transfugerit ad iosue & ad filios israel. Congregati igitur illi quinorū reges amor reorū noiati. castrametati sunt contra gabaon & oppugnabant eam habitatores autem illi⁹ ciuitatis miserunt ad iosue vt auxiliū haberent veni ergo ab galgalis cum exercitu magno. Et dñs dixit ei. Ne timeas eos. in manus enim tuas tradidi eos. Et ita super eos irru

Theodoli

Et ioseph et fugauit omnes et cōtrahit. Et dñs misit de celo magnos lapides et grā
dines quī plures interfecerunt. Et orationibus ioseph sol et luna steterūt. do-
nec vlcisceretur gēs de inimicis suis. et stetit sol in medio celi et non festinauit oc-
cumbere spacio vni⁹ dei. Quo facto reuersus est ioseph cum omni israel in castra
galgale. Fugerant enī quinq; reges et se absconderant in spelunca vrbis mace-
dat et iussit ioseph vt laxa immēla voluerēt ad os spelunce. et positi sunt viri
industrii qui clausos ibi custodirent. Et omnib⁹ aduersariis occisi et fugatis ad-
ducti sunt quinq; reges ante ioseph et iussit q; iudei pedes suos ponerent calcādo
colla eorū regum et ioseph percussit et occidit eos et interfecit et suspendit eos super
quinq; stipites vsq; ad vespertū. et tunc pdite sunt in spelūca in qua latuerāt et hec
fere de verbo ad vbum sum vba orygalia text⁹ biblie a qua recedere nō est eas
Allegorice scdm glosas p̄munes p gabaonitas intelligim⁹ gen⁹ hūanū nō totū
s; tñ illos q; vere adherēt xp̄iane religioni. Rex israel inuasit gabaon. i. lucifer
gen⁹ humanū et illud expugnauit p quinq; reges. i. per quinq; sent⁹. sed domi-
n⁹ voluit q; rex israel interficeret p ioseph. Unde deus pater misit filiū suū vni-
genitū ad bellādū cōtra antiquū serpentē. Unde q; sol stetit ppter victoriā habē-
dam hoc est dñs q; non vult mortem peccatoris sed vt conuertatur et viuāt an-
get et dā nobis spaciū penitentie vt possimus habere victoriā sup demonem
et peccata nostra. De ista firione solis et pmanēte in eodem punctu celi consi-
derent astrologi qualiter fieri potuit remanentibus suis obseruantis in vigo-
re et virtute sua sicut etiam legitur q; ita accidit tpe krolī magni francozū re-
gis. qui hanc alimā vniuersitatem de roma vbi erat imperator ad hanc parisiē-
sem vrbē transtulit. ¶ Con. Phēbus. i. sol stabat fixus in arce vel turri de sum-
mitate celi imperio. i. ad imperium et orationē ioseph. i. illius viri nomen indecli-
nabile ne virtus diuina. i. valida firma et potens. Et dicitur de viuo viuus. et p-
prie attribuitur faciei bello bellum dē a bellus/la/lum. quod est pulcher/chus
pulchrum p antitrasim populo victrici victrix reperitur in plurali ois generis
sed in nominatiuo/ accusatiuo/ et vocatiuo singularibus feminini. et in aliis om-
nis generis. Istud est generale. ideo talia construendo textū duxi non omitten-
da ad p̄elia. i. ad bella gabaon illius ciuitatis. nomen est indeclinabile. ideo q; tale
miraculum diuina voluntate ad p̄ces ioseph viri iusti fidelis effectū est vos
cuncti discite. i. cognoscite et videte per illud miraculum qui. i. qualia et q̄ta sint
p̄mia sancte fidei scilicet catholice. et sic inuitamur ad admirandum ne potē-
tia dei et sanctitate fidei ista istoria concordat cum p̄cedēti narratione q; sicut
iupiter fecit noctē duplicari vt posset potiri alimēta ita ioseph fecit diem p̄lon-
gari. vt haberet victoriā de aduersis suis.

Alchide vigilem spoliauit claua drachonem

Gereonis pompam rapit: et consumpsit ac ydram

Lacus cessit ei succumbit ianitoz orchi

Incendit demum pellex de ianira superbuni

Hic consequenter p̄cussis ponit aliam fabulam siue fabulosam narrationē
di. q; claua herculis occidit drachonem qui vigilanter virgultū custodiebat Di-
cit secundo q; hercules rapuit armenta gereonis. Tercio dicit q; ille idem occi-
dit ydram serpentem. Dicit quarto q; casus latro quidā cessit ei. Dicit p̄terea et
quinto q; ianitoz orchi ab eo subiungatus est. Finaliter dicit q; quedam mere-
trix vocata de ianira cum camisia intoxicata herculem combussit hoc habet iste
textus in b̄reni et in summa. Sciendum est q; hercules fuit vir fortissimus et strē-
nissimus. cuius multa egregia facta breuiter scribit boe. in de com. ph̄tie me-
tro finali li. iiii. et ovid. in suo metha. li. ix. Circa primā partem in qua dicitur al-
chide vigilem spoliauit claua drachonem. sciendum est q; egle erectus et asper
gula fuerunt tres filie hesp. et qui fuit filius iap̄ri et frater athlantis. hec tres

Liber

finguntur ortum habuisse in quo erat arbor ferens poma aurea que dracho p-
 uigil seruabat. Hercules aut drachonem supans secū pomas depostauit. p has
 tres sorores intelligim⁹ intellectū / memoriā & faciūdiā. Per ortum in quo erāt
 poma aurea intelligit claustrum pectoris. p arborē poma aurea ferentē philo-
 sophiā sanctissimas scias & cōclusiones & materies continentē. Per drachonē vi-
 gilē intelligim⁹ aīam cōtinue in exercitio studii permanentē. p herculē quēli-
 bet discipulū subtilem & diligentē / qui studendo vel disputando rapit aureas
 et p̄ciosas s̄ma phisic & drachonē hoc ē magēm suū sapat. Dicunt tñ alii q ath-
 las ē ille qui hēbat in viridario suo poma aurea. Et ad veritatem vt dicit ath-
 las fuit rex oriētalis in astronomis p̄tus. hercules fuit eius discipulus. s; hēbat
 athlas magnum thesaurū quē hercules sibi rapuit. & exponi pōt sic. hercules si-
 gnificat virū virtuosum. atlas significat carnē. dracho vigil significat motus
 illicitos carnis q̄ serpūit in hoīez & vigilāt die & nocte tēptando nos. sic ergo al-
 chides. i. homo virtuosus athlatē. i. carnē deuicit. & inde thesaurū sportauit. s. vir-
 tutem. Et qm de atylate hic mentio incidit sciendū est secundū poetā q vt dē
 in. iiii. methamorphoscos. Athlas habuit responsū q̄ filius iouis mala eius au-
 rea raperet. & iō voluit rapere pleum in domo sua. sed pleus monstrauit sibi ca-
 put gorgonis & ipse in mōtē lapideū mutatus est vsq; ad celos eleuat⁹. & tunc
 pleus potuit illa mala rapere pro libito. Et iste athlas dicebatur homo ita ma-
 gnus q̄ celū suis humeris sustinebat. pedes erāt supra terrē / vnū bzachū eius
 erat in oriēte / & aliud in occidente. & fuit rex vltimorū hyspanie finitū. Iste alh-
 las pōt significare quēl; rusticū diuitē & annay. Perseus nobiles / p̄ncipes
 et tyrannos. & q; noluit rustici aliquod subsidū ministrare istis nobilibus. deo
 sepe ab ip̄is expunantur depauperātur / & depredant. Vel iste athlas significat
 altos & subtiles theologos & philosophos disputātes de celestibus qui frequen-
 ter non recipiunt in corde suo per seū hoc est xpm / sed magis currāt phisicas & pere-
 grinas doctrinas & nō morales. ideo deus per gorgonē. i. dyabolū mutat eos
 in lapidem p duriciā cordis & obstinationē. de talib⁹ dicit apostolus ad roma-
 nos p̄rio. Qui cum deū cognouissent nō tāq̄ deū gloriūcauerunt. / sed euāue-
 runt in cogitationib⁹ suis / & induratū est incipiēs cor eorū. Et istud potest statim
 applicari ad aliquos nostris t̄pibus derelictis moralib⁹ vt biblia li. ethi. textus
 s̄marū scriptis. iiii. nectorū ecclesie se conferunt ad alias steriles & infructuosas
 subtilitates. & hec de ista p̄ima perticula no. tri textus Circa secundā aduerten-
 dum est q̄ gerion gygas fuit qui triplicē formā vel tria capita habuit quē her-
 cules seperauit. Unde dicit catholicū in hoc verbo q̄ gerū fuit rex hyspanie tri-
 corporū qd̄ nichil aliud ē nisi q̄ fuerunt tres fratres eiusdem concordie. vt in tri-
 bus corporib⁹ quasi vna aīa esset. Et q; iste tribus insulis p̄fuit vaeleatib⁹. s.
 maiori / minori. & ebulo. et cum hercules superauit. Moralit alchides vt p̄ius
 significat hoīem virtuosū q̄ deuicit gerionē. i. terrena. hic habet tres p̄ncipales
 q̄ vel deuicit mundū carnē vel demonem. que nobis continue assunt temptā-
 do. vel gerionem dyabolus q̄ tripliciter hoīem manifestat cogitatione visu et
 opere. Hec p̄obitas herculis tangit a boetio vbi supra. Circa terciā particulā
 sciendum est q̄ serpens in palude grece manebat quē hercules inuēsit sed cum
 vnum caput abscindere multa regnascebāt sed tandem hercules p̄ncipale
 amputans igne combussit. & sic deuictus fuit. Veritas fuit q̄ in greca pal⁹ erat
 qui maxime p̄ti illius terre nocebat serpēs ydrus dicitur cā inhabitasse. q; ibi
 erat aqua ydros enim grece est aqua latine. sed hercules rinulos voluit obstru-
 ere. vno autem obstruto aqua ad plures crescebat et redundabat. sed tandem
 congeriem lignorum illic deposuit. & sic illum flauium siccauit. Hercules id est
 virtuosus volens abscindere motus carnales debet p̄ncipales abscindere. et
 aliquando vno absciso alii nascuntur. sed oportet diligenter totum igne chari-
 tatis torere. Aliqui comparant materiam de p̄destinatione diuina ydre.
 q; abscisa & salata vna difficultate veniunt due & emergunt. Circa quartam

Theodoli

periculum aduertendū est q̄ pulchre hec narratio & plūx tangitur vīrgilio in
 viii. eney. Et illa est decima p̄bitas secundū ordinē boetii. Unde cacus fuit fi-
 lius vulcani q̄ igē per os mittebat. hic autē multamala fecit euādīo qui regna-
 bat in littoze tyberino vbi nunc est roma & nullas vaccas sibi curabatur & ver-
 sis vestigiis secun traxit in foueā q̄ erat in auentino mōte vel in appennino in
 quo habitabat. Et cū vna illarum mugiente furtum suū & herculi nunciātū ex-
 tractus est & occisus. Tegumentum morale potest esse q̄ cacus ponit p̄ malo-
 nam cac⁹ grece est malum latine. & est mal⁹ filius vulcani. ire emitensignē ira-
 undie & detractionis per os. Per enandrum intelligit vir boni. ab eu quod est
 bonū & andros quod est virilis quem in infestabat casus rapiendo bona sua et
 fraudulenter sed bonū euādīi manifestatur. & ip̄e carus punitur & superatur et
 cōiicitur. Circa quinta p̄ticiā sciendū est q̄ hercules descendēs ad inferos p̄-
 pter raptum thesēū. vel secundum alios p̄serpinā timuit ne cerberus latraret
 p̄pter quod traxit eum ab inferis. Cumq̄ cerber⁹ vidit. Met insolitū lucē spumas
 cepit egerere ad ore sup herbas vade venena nascebātur q̄ dicunt aconita. vñ
 de in viii. methamorphoseos Est via decliuis p̄ quā tirinti⁹ heros. Relatam cō-
 traq̄ diem radiosq̄ mitātes. Oblicos oculos nexis ad amantem catheris. Cer-
 bereum traxit. &c. intellectus est talis sapiens aliquādo descendit ad inferos. i.
 ad bona t̄palia vt aliū liberet sed dum cerberū extraxit. i. curā terrenorum que
 carnē deuorat lucē non pōt tollerare sed venenū spumat dū sapiens tempora-
 lem cōparat curā ad celestia tunc ista apparent veneno plena & corruptione vñ
 de cerberus tria capita habet. i. tria capitalia peccata. Curā superbiā / & inuidiā
 quibus corespondet triplex bonū. i. amor dei. amor p̄ximi & amor sui ipsius. su-
 perbiā enim destruit amorē dei. inuidiā amorē p̄ximi. Et ira coꝛrodit seipsam
 et her⁹ vicia hercules ligat triplici virtute. i. spe fide & charitate. vel humilitate
 charitate & temperātia. & de hoc cerbero etiam tāgit boeti⁹ in metro finali ter-
 cii libri. & vīrgi. vi eneyd. & de ipso dicitur istud. Cerberus omē voꝛans tria pos-
 sidet ora canina. Ex istis xii. igitur p̄bitatibus herculis. ex p̄bitatibus etiam
 agamenonis & viciis concludendo boetius inuitat nos ad libenter suffrendū
 labores / & habendū fortitudinē verā in aio dicens. ite nunc fortes vbi celsa ma-
 gni duxit exēpli via. &c. Et herculē aiunt p̄pter p̄bitates suas translātū in celū
 vt dicitur methamorphoseos ix. sic. Vbi mortales tirintius exuit artus p̄te
 sui melioꝛe viger. Circa finalē periculum nostri textus de qua dē per senecā in
 tragediis / sicut de adbus aliis tangentibus herculē Sciendū est q̄ cum hercu-
 les peteret sibi vxoꝛē dei anirā filiā onei regis calidoniē patris t̄bidei / & male
 agri. & illa iam acheloo flumini p̄missa fuisset pro ea pugnavit contra achelōū
 vt etiam tāgit boeti⁹ quo sperato ip̄am accepit in vxoꝛem. Et cū pariter veni-
 rent ad fluiū quendū habentū & ille plauis intumuisset p̄misit quidam cen-
 thaur⁹ noīe nexis se fideliter poꝛtare illā extra fluiū. sed etiam voluit roꝛno-
 scere & eū sagittauit hercules sagitta venenata. ille aut cum iā moꝛeretur / tra-
 didit deianire quedā camiliā sanguine p̄dre lerneē intoxicatā / quam dixit ta-
 lis esse p̄prietatis. q̄ si hercules aliā ab duxeret vxoꝛem / & induxeret illam ca-
 mi. iam / statim ad amorē eius reuocaretur. Post multa tempora hercules de-
 bellant quandam patriā vbi dilexit ydolā reginam etholie filiam criatoy Hoc
 audiens deianira per licam p̄dictam sibi misit camiliā / qua induta vene-
 no comburebatur. Cōsiderans ille euenisse illud per licam illum in ore funde
 iactauit in auram qui dirigit. in lapidem / qui adhuc in eboꝛca regione huma-
 nam seruat figuram. Hic patet q̄ homines p̄bissim & strenuissim per mult-
 eres. sunt occisi & victi sicut dicit egregius versificatoꝛ. Adam / sansonem / regē
 dauīd & salomonem. Femina decipit / q̄s modo tutus erit. vñ de isto hercule
 dicit seneca in tragediis q̄ post multa bella pacta hercules seruiebat ante om-
 phalem & istud recitat dicitur terentius in eunueho dicens Qui minus q̄ her-
 cules seruauit omphale. Aduertendum est q̄ boe. hic tangit in metro finali iam

Liber

allegato q̄ dū hercules se exercitaret asperit geminos centauros & emissa sagitta vulneravit. de istis in metro finali. iiii. de consolatione ubi dē. Non. ixio. nam caput velox precipiat rota. &c. et hec sufficiant de isto textu. Construe. Claua dē a deo. i. percussio alchide. i. herculis spoliauit. i. priuauit pomis aureis draconem vigilē. i. continue seruante alchides inq̄ rapit pompē. i. turmambel in armenta animalia gerionis illos viri & ipe consumpserat. i. oino destruxerat & occiderat ydeam. i. illum serpentem / cacus ille vir feror & latro peruersus cessit. i. locū dedit ei. i. herculi sanitoz scz cerber⁹ & dē a ianua quod est porta orchi. i. inferni. & dē ab orche suscipere succūbit. i. supponit & sumitur herculi demū. i. finaliter detanira illa mulier pellex. i. meretrix qz alii superducta fuit. dē autem a pellendo alia vel a pelliciendo. i. illaqueando incendit. i. combussit superbū. i. exaltatum herculem propter egregia gesta sua vel superbū. i. nobilem. vbi apud virgi. iiii. eneydos in principio cecidit superbi illū. superbi. i. nobilem.

Sanlon exuuis inducus membra leones

Sternit mille viros deuastat vulpibus agros

Uerbis claustra culic neruozum vincula rupit

Fraude sua tandem perfcindit dalida crinem

Hic alithia narrat hystoriam proportionabilem fabule premisse dicens q̄ vtriusque quidam fortissim⁹ dictus sanlon habēs membra tecta pelle leonis occidit mille viros. Dicit preterea q̄ ille agros cum vulpibz deuastauit vltimus dicit text⁹ q̄ secum duxit portas ciuitatis. & rupit vincula quibus ligabantur. finaliter vroz eius calida per abscissionem capillozum sibi vires subtraxit. In precedentiibus visē sūt aliquę hystorie posite in libris numeri & ioh̄e hic consequentē describitur alia q̄ habetur in libro iudicum xlii. ca. vbi dē recte in principio capituli. Rursū filii israel fecerunt malū in conspectu dñi q̄ tradidit eos in manu philistinorum xl. annis. Erat autē quidam vir de saraa & de stirpe dati nomine manne habens vrozē sterilem. cui angelus dñi apparuit & dixit ad eam sterile es & absq̄ liberis. sed concipies & paries filiū. Tunc ergo ne bibas vinū. cicera / nec immundū q̄cūq̄ comedas. qz concipies filium cuius non tanget caput nouacula et ipe incipiet liberare israel de manu philistinorum & hec illa renunciauit merito suo. vt patet in textu. et sequit̄ in fine peperit itaqz filium & vocauit nomen eius sanlon. creuitqz puer & benedixit ei dñs. Istis premillis descendendū est ad sigulas nostri textus. perticalas. Prima particula tractat de occisione leonis. de qua habetur. Iudicum. xlii. ca. in quod dē q̄ sanlon a parentibz suis petiuit mulierem vnā philistinorū in vrozem & cum descēderet in channata apparuit ei catulus leoni leuus & rugiens & occurrit ei. sed sanlon dilacerauit eū & occidit & descendit & locutus est mulier illi. & post aliquos dies reuertens vt acciperet eam declinauit vt videret cadauer leonis ecce exāme apū in ore leonis erat et fauus mellis et cum esset in channata & cines loci illius vnisset dederunt ei sodales triginta. qui cū essent cū eo illis proposuit sanlon probleuma vel enigma dicens De comedente extuit tibus & de forti egressa est dulcedo quod nisi soluerent triginta sindones & cotidē tunicas sibi darent. si soluerent ipse daret eis. Sed cum ipse illud exposuit vrozī sue impoztune eū roganti & ipsa illud indicauit tibus suis. Iste sanlon significat christum q̄ ab angelo p̄nunciatus est. q̄ occidit leonem hoc est dyabolum & deuicit & portas inferni aperuit et confregit. in cuius ore erat fauus mellis. hoc est in limbo patrum in quem omnes sancti ante xpī passionem descendebant. reperit sanctos patres patriarchas & prophetas qui propheticas & alias scripturas dulces & sanctas conscripserunt. Et hec de prima perticula breuiter dicta sufficiant. Circa secunda sciendū est vt nē in iudicum. xv. ca. q̄ cum sanlon esset solus. ad eum interficiendū missi sunt mille viri fortes quos omnes sanlon cum maxilla asini interfecit. hoc potest exponi

Theodoli

ut dicunt glose. ¶ Iesus xps per validam & sanctam predicationem pauli misit
 eos ad fidem xpi conuertit qz paulus qui ante tuncat lenissimus tyrannus et
 fertus fuit gloriofissimus & electissimus p̄dicatoz ut patz ex decurſu ſuarū episto
 larum quas miſit mō ad romanos. modo ad alios. Circa terciam particulam
 aduertendū eſt q̄ de iſtis vulpibz habetur originalit̄ Judicū. xv. vbi dē q̄ ſan
 ſon perrexit & accepit vulpes tricice mellis eadeſq̄ eaz iunxit ad caudas & fa
 ces ligauit in medio quas igne ſuccendens diſmiſit ut huc & illuc diſcurrerent. q̄
 ſtatim perrexerūt in ſegetes philistiſinoy. hoc eſt chriſtus. vulpes. i. dyabolus q̄
 miſit hoies tentare & quaſi vaſtare. Alii per ſanſonē in hoc paſſu intellegūt dyā
 bolū huius mundi deuaſtat vulpibz hoc eſt falſis p̄dicationibz & hereticis q̄ ſe
 minant zizaniā inter fratres. & falſam doctrinā diſſeminant. Circa quartā par
 tem p̄tiale conſiderandū eſt q̄ de iſto deſtinetione portarū habet iudicū. xvi.
 ca. vbi dē q̄ cum ſanſon intraſſet gazam ciuitatē philistiſinoy ciues circūde
 runt eum expectantes cum ſilentio ut in cratino mane eū occiderent & ſanſon
 media nocte conſurgens venit ad portas ciuitatis. & apprehendit ambas fores
 cum poſtibus. & eas portauit ad verticē montis qui reſpicit ebron. poſt hec ame
 nit mulierem qui habitauit in valle ſozeth. & vocabatur dalida. iſtud exponitur
 iuxta p̄cepta q̄ xps inferni portas fregit & ſanctos patres ibi exiſtentes ad mon
 tem. hoc eſt ad paradīſi gloriā depoſtauit. Circa quinta particulam ſciendū eſt
 q̄ dalida non ita a philistiſinis inquituit ad ſanſonē vbi nā eſſet aut lateret eius
 fortitudo. & dicit q̄ ſi ſeptē ſanibus humentibus ligatus eſſet infirmus eſſet ut
 alii homines. Quibus & ipe ligatus eſt ſz eos rupit quomodo ſi rumpat quis fi
 lium ſcappe totum ſputamine. & non ē cognitum in quo eſſet fortitudo eius. il
 lud habet iudicū. ca. hoc pot̄ exponi de xpo. qui vincula mortis rupit quando
 tercia die a mortuis reſurrexit. Aliter ſic. ſi xps per impoſſibile habuiſſet ſeptem
 peccata mortalia infirmus fuiſſet ſicut alii homines ſz non obſtante q̄ philistiſini
 .i. dyaboli vellent eum tentare & inducere ad peccatū ipe reſiſtit & tentationes
 ſuperauit & euasit. Circa ſextam & vltimam particulā aduertendū eſt q̄ hec par
 ticula originaliter ſumitur. Judicū. xvi. vbi dē q̄ poſt q̄ ſanſon terſicie diſuſſet
 brozi ſue in quo virtus eius cunſiſteret tandē dixit ad eam veritatem rei. Di
 xit ergo ferrum nūq̄ aſcendis ſup̄a caput meum q̄ nazarenus. i. conſecratus
 ofiſio ſum de vtero matris mee. & ſi caſum fuerit caput meum recedet ad me for
 titudo mea. Et illud illa dalida mandauit p̄ncipibus philistiſinoy. et cum
 dormiret ſuper gēua ſua tonſor̄ calit eū & fortitudo diſceſſit ab eo. & philistiſini
 ſibi ſtatim oſculos eruerunt. & eum gazam duxerunt & molere fecerunt Jamq̄
 crines regnaſci ceperant. & conuenerant p̄ncipes philistiſinoy ut immolarēt
 hoſtias & epularentur & gauderent in epulis qz ſanſonem habebant in mani
 bus ſuis. Adductus eſt autem ibi de carcere ludebat ante eos. feceruntq̄ ipſum
 ſtare inter duas columnas. domus autem erat plena philistiſinoy reſpicienti
 um ſanſonem. & oratione facta ſanſon vnam columnam leua manu aliam dex
 tera accipiens domum deiecit. & oēs & ſeipm̄ interfecit & ſepult⁹ eſt in ſepulchro
 patris ſui. Ex hac parte clare apparet fraudulenta conditio mulierum que ſuis
 fallacis homines fortiffimos & prudentiffimos moles & inſipientes efficiunt.
 Et latius declarari poteſt hec particula ſicut alie p̄cedentes. qz in qualibet
 materia pulcherrima continetur que ſummarie ſuperius p̄o viribus exp̄ſa ē.
 Verum eſt tamen q̄ hic per capillos ſanſonis que ſunt pars ſup̄erflua ut ſciūt
 naturales phli intelligimus humanitatem chriſti qui morti tradita fuit. et de
 mediis ſublata per dalidam. hoc eſt per ſinagogam iudeoyum que xpm̄ crucifi
 xit. ſicut pie & deuote quilibet euangelizarum deſcribit. ¶ Conſtruc. Sanſon
 ille vir. poteſt eſſe indeclinabile. & ita ſit frequenter indutus membra ſua. ecce
 illud p̄ticipium deriuatum a verbo maxime transitionis regit accuſatū ca
 ſum licet a verbo paſſiuo deriuetur exuſtis. i. ſp̄clius vel pelle. Et dē exuſte ex
 uſiarum. vel ſingulariter exuſium exuſi. et dē ab exuendo leonis illius ani

Libet

malis fortissimi sternit. i. occidit. & hic potest poni tempus pro tpe. scz presens p
preterito mille viros. i. homines viriles & fortes deuastat. i. consumit & dissipat
agros. i. arua campos vulpibus. i. animalibus fraudulentis vt semper dicunt
omnes apollogi esopi & aliorum in quibus fit mentio de vulpe. Dicitur autem
vulpes quasi volubiles pes. & est etymologia. & per ipsam falaces homines in-
telliguntur. ipse inq̃ tulit. i. portauit serum claustra vrbis id es portas ciuitatis
quibus ciuitas claudebatur rapit. i. fregit vincula. i. ligamina neruorum. i. cor-
darum factarum de neruis. quibus ligatus erat dadila illa mulier vroxer? p̃s
scindit potest scribi per s. et c. tunc etiam per n. & componitur de p̃e & scido / dis.
Vel scribitur p̃e c. tantum & sine. c. & tunc componitur de p̃e & cedo / cedis / ce-
di / cessum tandem. id est finaliter crinem. i. capillos ipsius sanlonis. & si crinem
id est crines numerus pro numero. et est ypalage. vt. ii. eneid. Armato milite cō-
plent. i. armatis militibus. Vel potest esse alleotheta. de qua dē. Alleotheta ge-
nus nescit numeros neq; caus sua fraude. i. per suam deceptionem fraudulen-
tam hystoria conuenit clare cum narrationem p̃iori. qz ibi de hercule viro p̃o-
bissimo & est strenuissimo visum est. hec autem de sannsone fortissimo.

Nomina mille deum vatem defendite vestrum

Qui colicis dicem qui stelliferam regionem

Qui partes mundi / qui stagna sonantis abyssi

Nomina mille deum vatem defendite vestrum

Hic incipit secunda pars huius libri incipiendo a parte executiua scilicet. Pri-
cretheis. qz si incipiamus a principio erit tertia & in principio potuisset diui se-
cunda pars primus cretheris. prima diuisione cōtra iasum. Et hic videtur posse
signari prima debilitas pleustis aduersus alithiam. Fabulas enim narratio-
nes varias proponit pleustis. et alithia semper promptissime respondit. hic igitur
occasione huius pleustis tanq̃ de propriis viribus diffidens auxilium adis
petit & exposcit. Et istum textum possumus sic diuidere. Primo ponitur debili-
tatio pleustis et exprimitur per deorum suorum inuocationē. Secundo quasi
per desperationē & conuersionē. Secunda ibi. Quadrupedes phebi. Vel secū-
dum aliē diuisionem tacitā in illa parte. Simus cretheis. Sic continuatur iste
textus ad p̃cedentes in p̃cedētibus posita & narrata sunt multa gesta in tribus
etatibus mundi hic cōsequenter narratur gesta in duabus aliis etatibus sequē-
tibus. & sic diuiditur primo ponitur gesta in quarta etate tempore regū. Secū-
do in quinta. secunda ibi. Inscius esse deum. Item prima in duas. primo ponū-
tur naminum diuinorum in vacatio. Secundo disputationis incepte p̃olenti-
or & fabularum & hystoriarum narratio. secunda ibi. Certauere sequi. vel ibi
Re regis corpus. Item primo ponitur inuocatio facta per pleustum. Secundo
per alithiam. secunda ibi pars. Pars idemq; de? In prima parte inuocat deos
suos dicens. O mille dii. qui mille habetis nomina. tunc me vestrum vate & ve-
stri nominis exaltatorem. et vestre secte dogmatizatorem defendite. Vos o dii
infernales & o dii celicole & qui diuersas mundi partes & etiam abyssum incol-
tis. me vestrum vatem queso deffēdit. Ex hoc textu apparet pleustum esse fal-
sum prophetam & infidelē cum inuocet plures deos. Et cum scriptum est in psal-
mo Omnes dii gentium demonia dominus autē celos fecit. Verum est tamen q̃
 Stoici dixerunt vnum tantū deum esse sed alia dicebant deitatis mēbra vel offi-
cia. Et illud videtur sentire. Virgilius qui in sexto eneydos. dicit sic. Aureus est
foliis & lento vimine ramus. Janoni inferne dictus sacer ubi innuit q̃ est cadē
deitas que in celo appellatur iuno celestis & in inferno iuno infernalis. Et si ve-
lit aliquis latissime & p̃fectissime materiam de diis istis siue celicolis superis et
aliis intueri. Videat fulgentium methologiarum & melius in tredecim libris.
Iohannis. boccatii de genelogia deorum gentilium per totam decursum libri.

Theodoli

Est tamen aduertendū q̄ maximi philosophantes. vt aristoteles. Plato & oēs alii imposuerunt vnū esse deū. p̄ima causā. infinītū omnipotentē & sibi attri-
buebant oīa q̄ dicunt perfectionē vt patet expresse p̄ philosophū duodecima me-
thaphisice vbi cōcludit. Vn⁹ ergo p̄nceps. Quoniam vero hic dedit deo sit me-
tio. ideo gratia huius sciendū est q̄ dis. ditis. idem est q̄ pluto. & fuit vn⁹ filioꝝ
saturni iuxta illa metra. Jupiter alstra fretū neptun⁹ tartara pluto. Regna pa-
terna tenēt tres tria. quiloꝝ suū. Est ergo pluto de⁹ infernoꝝ & tenebraꝝ. De-
scribitur autē homo terribilis in solio sulphureo sedēs. tenens septum regale.
calcans sub pedib⁹ suis cerberū tricipitē iuxta se erāt tres furie p̄ncipales in-
fernales & tres ardē de throno ei⁹ sulphureo exerūt quattuor flua. Lechitus/
lethegus / flegeton & Sir. ppe ipsuz sedet regina herebi pserpina. Allegorice. iste
pluto est lucifer ille p̄nceps tenebraꝝ dyabolus. cui⁹ vxoꝝ est pserpina. i. ini-
quitas & omnis malicia sedet in solio sulphureo. hoc est in corde loxoido & fetido
ppter duriciā vbi dominat. Et si in aīa alicui⁹ peccatoꝝ rapiat ipe dyabolus
vbi etiā reperiant innumere alie pestes & alia vitia multa vt cerber⁹. i. auari-
cia fueri. i. cōcupiscentia. aripe ille aues immūdistime. i. rapina. Iste aripie sūt
tres. scz etelle / occipite / & celene sicut sunt tres species rapinarū. scz publica que
fit per tyrānos occulta p̄ vsurarios. fraudulenta per habillinos & p̄positos q̄ te-
net p̄posituras suas ad firmā maxime cū tamē potius deberent dari certa sti-
penda p̄ exercicio illoꝝ q̄ ab eis polcere aliquid vt dicūt legiste. ne daret occa-
sio iniuste & indebite extorquēdi pecunias a pauperib⁹. Et ista rapina figurat
Daniel. vii. vbi. fit mentio de vīso qui hēbat tres ordines dentū. Vel iste plu-
to pōt significare quēlibet malū & austerū p̄ncipē vel platum cui⁹ vxoꝝ est au-
ricia & rapina. Solium autē hꝝ sulphureū. i. vile nomē infamie & vituperabile
iuxta quē habitant multa genera hominū puerloꝝ & malignoꝝ cōsiliarioꝝ &
officiarioꝝ. Super isto videatur aliter fulgentius. ¶ Cō. D noia mille deū. i.
deozum sincopa visitata. & debet legi ista littera ypocritice & hoc est. o dii mille
noim defendite. i. p̄tegitē adiunatē vestrum vatē. i. me vēm pugilem. o vos
dii qui colitis. i. honozatis ditē. i. plutonē deum inferni. iuxta hunc versuz. Dis
p̄ plutone p̄ diuite dis quoz pone. Et est masculini generis. p̄ diuite vero cō-
munis generis. ¶ D dii etiā q̄ colitis regionē stelliferā. i. ferentē stellas. scz celum
hoc est o dii celicole q̄ colitis partes varitas mūdi. & q̄ colitis stagna dicē aqua
artificialiter stans abyssi. Abyssus secundū catholicū dicitur pfunditas aquaz
impenetrabilis. vel spelunca aquaz latitantū. & dicitur quasi sine abyssō. i. cā-
doꝝ vel dicē quasi ad ipsum qz ad ipsam tanq̄ ad matrē omnes aque reuertū-
tur sonantis. i. resonantis. ¶ nomina inq̄ mille deum vt p̄ius. et iste vers⁹ re-
petitur in quo pleustis suam ozationē congeminant & inuocationē deozū.

**Par idemqz deus maiestas gloria virtus
Quod fuit est. et erit te colaudeat tibi seruit
Cui tres persone tria nomina sunt sine fine
Tu sine principio nos vincere falsa iubeto.**

¶ In hac parte p̄portionabiliter alithia facit inuocationē vnus ver⁹ de trini-
tate di. ¶ Deus cuius est maiestas virtus & gloria cui omnia p̄sentia & futura
suberuiunt. qui es trinus in personis & vn⁹ in essentia habens tria nomina sci-
licet nomen patris & filii & spiritus sancti. Tu inq̄ o summe deus qui non habu-
isti p̄ncipium nec habebis finem suplico tibi quatinus me adiunare & dirigere
digneris vt falsitatē pleustis deuincere & superare possi. Sciendum est hic pleu-
stis inuocauerit sua nomina sicut p̄ius inuocauit. & in ipsis suam spē totā re-
posuerit qui cum vt dicitur in psal. Aures habent et non audient. nates habent
et non adoꝝabu ut Merito alithia per quam anima fidelis & intelligitur recue-
rit ad domum sponsuz suum ab ipso. auxilium epustulans. iuxta documentum
psalmiste. iacta cogitatum tuum in domino. & ipse te enutriet. quoniam speram

Liber

sem in dño misericordia credundabit. Aduertendum est ulterius q̄ in .xii. methasti
lice sol et pbari & tractari late q̄ est ponendus vnus deus q̄ est omnium rerū p̄i
mus princeps vnde ratio et bonū & p̄fecto vniuersi consistit in ordine entium
naturalium inter se & in ordine ad vñū p̄mū ad quod oīa ordinant̄. et ideo ele
menta sunt ordinata p̄pter mixta. mixta p̄pter aīalia bzuta. & bzuta p̄pter ho
mines. & ista inferiora p̄pter superiora. superiora p̄pter intelligentias. & intelli
gentie p̄pter vñū deū p̄mū. item p̄mus princeps iste. s. deus ipsum semp
necesse est esse sed illud necesse est & non potest multiplicari. q̄ si sic iā esset mul
tiplicatum. q̄ in eternis posset & non differunt. patet scđo phisicorū vel ergo ne
cesse esse esset multiplicatum ad finita vel ad infinita. non p̄mū q̄ in nulla spe
cie multiplicatio in diuiduorū ē determinata. ergo ad infinita est ibi oīa possibi
lia de facto sunt ergo infinita sunt necesse esse. videntur ibi multe alie rationis
et latius ponūtur p̄ albertū magnū in suo tractatu de causis vbi profundissime
ista materia p̄tractat Et ad idē in p̄pōnibus p̄uli a quo factus alius tracta
tus q̄ intitulatur liber de causis vbi ista materia subtilissime tractat. Cōsideran
dum ulterius q̄ beat⁹ benardus dicit sic ad deū q̄ diues est i via. q̄ magnific⁹
in iusticia. q̄ munificus in gratia dñe deus noster. nō est q̄ similis sit tibi. respi
ris huiles. misericordiē saluas peccatores. Et augu. sup. x. sermone. xix. De⁹ tibi
totū es si esurieris panis tibi est. si sitis aqua tibi est. si es in tenebris lumen ti
bi ē. si nudus es & vestis tibi est. &c. Aduertendū est consequent q̄ vt tenet fides
catholica. deus est trinus in p̄sonis. vn⁹ in essentia sicut patet in cymbolo atha
nasil. s. Quicunq̄ vult salu⁹ esse Et in symbolo apostolorū. Credo in deum. &c.
Et de ista bñdictissima trinitate videamur tractata in p̄io sententiarū in textu
p̄ magm & alios doctores theologicē vbi etiā tractatur materia de processione
spūs sancti ab vtraq̄. s. patre & filio. In quo puncto p̄ncipalis est discoridia in
ter nos latinos & grecos. ideo laborandū est ad vñionē iporū nobiscū / vñione
tamē p̄i⁹ inter nos facta. ¶ Con. Q̄ de⁹ cristēs vel q̄ es pat. i. equalis patri &
filio & spiritui sancto. q̄ sunt tres persone vnus tñ est de⁹ op̄s q̄ p̄o et idem. i.
eadem essentia in trinitate p̄sonarum tu dico maiestas q̄ tū ad patrē gloria q̄
eum ad filium virt⁹ q̄ tū ad spiritū sanctū. De atiributis dñis non ē hic viden
dum quia materia illa p̄ theologos tractat. et cuiuslibet istorū potest intelligi hoc
ut tibi distinguēdo maiestas sit tibi. &c. ca. s. deo tres p̄sone sunt. s. pat̄ & filius &
spūs sanct⁹ tria nomia sunt etiā tñ sine hoc est eternaliter. Illud quod est impre
sentia fuit in p̄terito & erit in futuro / collaudat te / scruit tibi quia tu es dñs do
minorū. &c. Tu inq̄ q̄ es sine p̄ncipio iubeto nos. i. p̄cipito vel velis & p̄mitto
nos q̄ p̄uocitate tuenda decertamus vincere. id est superare falsa & tenet neu
traliter. i. falsitates hōm & fraudes hereticorū & scismaticorū. Et sic patet q̄
sicut p̄sentis p̄mus inuocat sila numia / ita alithia hic inuocat vñū verū de
um omnipotentē / eternum / gloriosum / infinitum & ineffabilem.

Certa uere sequi demissis frontibus omni

Orpheu per siluas modulantem carminis odas

Erudicem montis qui regno tenent acherontis

Conditione graui iussit proserpina reddi

¶ Facta inuocatione ecce p̄sentis aggreditur materiā vel disputationem ve
alterationē inchoat vel inchoata p̄ius confidēter continuat. & diuiditur in du
as partes. q̄ p̄mū ponitur ficta p̄sentis p̄pō. Secundo althie vera narra
tio. ibi. Ne regis corpus p̄mo dicitur sic breuiter q̄ arbores sequebantur or
pheum per siluas melodiose cum instrumentis musicalibus resonantem. dicit
p̄terea q̄ dea infernorū voluit q̄ erudices orpheo restitueretur tali cōditione
graui adiecta q̄ si ipsa retro aspiceret ipsa retro aspiceret ad inferos rediret. ista
fabula hētur ab ouī. de transformatis in p̄ncipio. xi. li. vbi de morte orp̄ei s̄ in
p̄ncipio. x. tangitur fabula de erudisc. sciendū ergo q̄ orpheus summus vates

Theodoli

fuit & magnificus fili⁹ phebⁱ & call⁹opes ut tangit maro in bucolicis habuit v⁹ox⁹ erudicē q̄ colligens flores pedib⁹ p̄ssit serpentē a quo inuenata mortua ē et descendit ad inferos. O⁹phe⁹ ita dulcit⁹ corā dñis infernalibus cū lyra cantauit q̄ proserpina dea inferno⁹ ei v⁹oxem erudicē cōcessit / tali pacto q̄ si retro se respiceret eam statim pderet & ad inferos rediret. Et q̄ cundo & incedendo retro se aspexit. ideo ipsa rediit ad inferos quā nunq̄ recuperare potuit veritas hysto⁹rica fuit ut dicunt O⁹pheus fuit homo eloquēs & discretus ita ut homines passim per agros bestiarum mox vagātes ad ciuitatē & vite honestatem redigere cōformiter ad sententiā tullii in prohemio veteris rethorice / vbi recōmendatus facultas oratoria. Ista fabulā exponit glose cōes per o⁹phe⁹i intelligendo eloquentiā. p̄ erudicem mentis discretionē & sapientiam / quē est amica & v⁹ox eloquentie. inquit. Cicerobbi nuper allegabatur. Ad me quidem diu cogitante &c. Ideo ipse hanc potissimā sententiam dicit. ut exstimam sapientiā sine eloquentia parum prodesse ciuitatibus. eloquentia vero sine sapientia numerum obesse plerumq̄ / p̄dello nunq̄. ista discretio le⁹a est a serpente & detrusa ad inferos quando deditur terrenis & ābitioni & talibus. Et sepe ut ait hieroni insipientes & ydiote & simplices celū rapiunt / nos aut cum litteris nostris ad inferna demergimur. Ista erudices per rōnes & instructiones o⁹phei renocata erat ad viam salutis sed reincidit & recidinauit in p̄tē peiora. & sicut canis rediit ad vomitum ideo. perpetuo in inferno tenebitur vel o⁹pheus potest significare rationem cuius comes est rudice. i. sensualitas voluptatib⁹ debita. quam nititur extrahere rō que semper remurmurat. sicut patet de sinderesi superiori illa portione rōnis. que nunq̄ extingitur ut dicunt theologi. Renocatur autē sensualitas a vitiis per dulcedinē predicationum. & per lecturā scripturarum. Sed homo ipse nimis sensualitati obediens & permittens rōnem que dñā esse debebat ancillari. ad infernum iterum descendit qñ vires inferiores non plene obediunt superioribus. & in tali differentia virum & rebellionē dabitur siue redēptione. ista tñ explanatio glose cōmunis. ultra ista dico q̄ o⁹pheus est christus fili⁹ solis. i. dei patris. v⁹ox eius & amica ē humana natura quem deus dilexit. & eam serpens. i. dyabolus tentauit & peccare fecit ut visum est prius in illo textu. In eola primus homo. &c. Et ita oēs descenderunt ad infernos ante passionē christi. Sed idem christus misertus amice sue humane nature quam creauerat. et p̄cipem sue glorie constituerat. eam ad inferis liberauit tali tamen pacto q̄ si peccaret ad infernum descenderet a quo nunq̄ liberaretur. ¶ Consequenter sedendo ad primā p̄tē textus. Sciendum est q̄ postea o⁹pheus cotennebat omnes mulieres & ascendit quendā montē vbi dulcissime cum lyra sua resonebat a deo. ut arbores veniret ad audiendū melodiam illius carminis. & stabant per ordinem iuxta ipsam ita etiam saxa lapides / aues / lepores / & talia. iste o⁹pheus est doctor sanct⁹ vel predicator iustus q̄ de inferos. i. de munda venit ad acumen montis ad contemplationem dei & lecturā scripturarū sua sancta predicatione & vita peccatores lapideos & induratos & erectos p̄ superbiam conuertit ad penitentiā & vitam rectā. Contingit autem quandoq̄ q̄ q̄ vir iste fugit mulieres. & palam vitiosos earum mores p̄dicat. ideo aditur ab eis. & quādoq̄ occiditur vel aliter granatur. sicut dicit. Quidē q̄ mulieres o⁹pheum finaliter occiderunt. ¶ Construe. Dñi. i. illi arbores certauere. i. certauerunt sequi o⁹phea. i. o⁹pheum accusatiuus est grecus. iuxta illud alexandri. Cum tenet eus rectus aliqui fit p̄ aquartus modulante. i. cum modulus musicis disponentem & canentē odas. i. notabulas. & inde dicitur melodia & inde etiam dē odo propriū nomen q̄ odores sunt alacres leti hylares & gaudentes. vel dicitur odo quasi odorem dans oibus per ethimologiam Et est odo nomen perfectissimum propter duplicem figuram sphericam que inter figuras geometricas est perfectissima sicut declarari sol & circa primum de celo. vbi tractatur materia de sphericitate celi. Unde o est littera spherica significans perfectionem. & in hoc nomine bis ponitur. ad notandum maiorem perfectionem odonis. Vel ethimologiantur

Libet

odo quasi omnia dās omnib⁹ ppter eius liberalitatē magnificētissimā & largi-
tatem. Vel dicitur quasi demonem opprimens p cōstantiam & virtutē vel ethi-
mologizatur quasi orane diuinum obtinens quasi ipse sit de numero electorū &
pdestinatorum vel dē odo ab odoze virtutum & honestate videte. Odas er-
go carminis .i. cantilene. Et est carmen equiuocum. vt ponit ebyardus. Carmē
dictamen. .i. p siluas. .i. p nemoza. et dicitur a sileo siles. Et hoc dico frondibus
.i. foliis seu ramis demissis. .i. foliis seu ramis demissis. .i. deorsum missis depre-
tis proserpina illa dea vxor plutonis iussit. .i. pcepit permisit erudicem. .i. illam
mulierem reddi. .i. opheo restituit conditione graui iam declarata. Et hoc dico
lis motis. .i. commotis per dulcedinem cantus & melodiose qui tenent. .i. obtinēt
et inhabitant regna tenebrosa & opaca acherontis. .i. inferni. acheron dicitur ab
a quod est sine & chere salus. quasi sine salute.

Ne regis corpus vexaret predo malignus

Cozdarum musa puer adiuuit cytharista

Cuius erat studium pelles condere bidentum

Temporis articulo successit dextera sepecto

C In hac parte ponit alithia hystoria. vbi incipit narrare gesta aliarum due-
rum etatū. Et diuidit in duas partes principales. Primo agitur de quarta eta-
te in tēpoze regū. Secundo de quinta scda ibi. Inscius esse deum. Itē primo po-
nitur hystorie regū qñ vn⁹ regnabat super totū populū. Secūdo quādo regū
diuisum est ppter peccata salomonis. Scda ibi. Rubes ethereas Itē prima in
duas. Primo de duob⁹ primis agit. Secdo de tercio. secūda ibi. omnipotēs ithi
de. in prima pte dicit sic. Dauid cytharista impēdebat melodia cozdarū ne dy-
abol⁹ vexaret corp⁹ saulis. Dicit pterea q studiu dauid erat in cōsolatione omiū sed
statim post effect⁹ est rex pdesens hystoria originalit scribit primi regum. xviii.
ca. Et postq in pcedētib⁹ expedite sunt materie libroz. Numeri & iudiciū & ex-
planando primā pte nostri textus sciendū est q israelitis primus rex fuit dicit⁹
saul. q ex mādato dñi quandē ciuitatē destruxit. illi autē de⁹ inhibueret ne aux
aut alia bona ab ea secū ferret. sed ipse captus auri pulchritudine. ipsū secū as-
portauit. vnde iratus de⁹ ab ipso spm̄ sctū retraxit. & eū spū maligno vexari p-
misit. Et vt dicit in fine ist⁹ ca. ad ppositū text⁹ qñq spūs malign⁹ arripiebat
saul. dauid autē tollebat cytharā & pcutiebat eā manu sua & resosillabat saul. &
leui⁹ habebatur ab eo em̄ recedebat spūs malign⁹ Saul potest significare oēs
hoies mortales q cupiditate & ambitione t̄paliū bonoz detētia spū maligno. .i.
a dyabolo aguntur. & in oia facinorosa eoz animus impellit. Dauid enim signifi-
cat spm̄ q interpretat manu fortis & aspectu desiderabilis. q̄lipos hoies ab er-
roneo calle ad virtutū tramitē dirigit. & sic demonē impedit ne noceat hoibus
p suas versutias & tētationes. circa istā pculā ad videndum modū quo spūs
iste malus cessabat & aimus saulis ista muali armonia recrebant. sciendū est
aliqua lter speculatiuā ingrediendo q oēs sen⁹ nostri ex perceptione firma ob-
secti tēperati soluant in delectatione vt p experientiā patet. Et inter volupta-
tes q animis nostris & sensib⁹ ingerunt nulla est purior aut nature conuenien-
tior aut iocundior q illa quā audit⁹ defert in mentē. Et ob hoc oēs pithagorici
& platonici dixerūt oēm cōpaginem nostri rozpozis & nostri animi esse cōiunctā
& cōpositā quādā coaptatione & armonia musicalī. & ita sentit boeti⁹. dicēs roz-
pozis status eisdē quodā modo pportionib⁹ videt esse cōpositus quibus modū
lationes armonice in arte musica cōpulari demonstrātur. Et aristoteli. etiā i viii.
police attribuit maximā efficiā vim & potentiā arti musice. Vnde in olipiad. b⁹
ionis sacerdotes cōfluentium ad sacra mortaliū quodā sub frigii modi sono
incitatos reuocata interius vi sensum rapiebant ita vt sopito exteriori tūmul-
tu pfundas nōnunq veritates attingerent Vnde pithagoras mitigauit / de-
mulit & ad rationē adduxit vel reduxit quendā adolescentē quasi furentē & vo-

lentē rombere domū riuulis sui ppter meretricem. quandā. s. ita graui tactu
sponte succinuit pithagozas q̄ en tractaxit. videmus etiā ad experientiā plonos
tubay hoies concitari ad p̄elia & equos ad irā. & furorem quendā ita possunt
etiam obelli demone aduci a perturbatione ai ad statum quietū Ex quibz satis
probab. liter & virilit̄ cōcludit p̄t q̄ sono dulci cythare ammus isti? saulis potu
it malceri quīs illd̄ attribui possit diuine dispositioni & p̄missioni. Circa secun
dā perticulā isti? textus est de successione dauid in regnū habet. ii. regū. i. ca. vbi
p̄ius dauid manifestatur quandā iuuenē moys saul & ionathe fili eius & mēti
cia quā cōcepit dauid Et in ii. ca. scribit̄ qualiter vinctus est dauid in regē super
domū iuda. Et. iii. ca. ag. tur de dauid q̄ etiā regnauit domū iuda in ebzon & cō
posuit fedus cū abner p̄ncipi exercit? saul q̄ tradere regnū saul in manū ei?
per dauid intelligimus christum q̄ interfecit goliā. i. dyabolum in portas infer
ni confregit. & contra phitōnos i. iudeos & infidele medicauit. ¶ Lon. Puer
scilz dauid cytharista. i. ludens cythara adiunxit mēsa. id est mēsa corparū. i.
fidum musicalium ne p̄edo malignus scilicet dyabolus qui male animam no
strā a virtutibz deprecatur vexaret. i. fatigaret corpus regis scilz saulis / cui scilz
dauid studiū. i. exercitium & labor erat tondere secunde coniugationis est / & si
gnificat crines remouere & abradere pelles bidentū. i. onium. Vñ vicit catholis
con bident est quoddā instrumentū rusticorū biturcatū propter duos dentes Et
quando est feminini generis est ouis a duobz dentibus q̄ prominent & cum qui
bus fertur nasci. & est generis incerti dextra ipsius dauid successit septro. i. vir
ge regali & domino regis saulis articulo. i. in v̄eni spacio temporis. Hec hysto
ria habet claram conuenientiam & dependentiam cum fabula p̄cedenti per
cytharam ophēi ex vna & dauid ex altera partibus.

Herbarum loccos traxans cilenius heros

Arte potens tali vt credas cuncta faceri

Exorta lucis virga reuocauit ab vmbz

Quem natum maie lacrauit mamma nouerce

¶ Hic p̄sultis p̄ libito suo incipit facere aliam narrationem dicens q̄ mercuri
us tractabat loccos herbarū & ab inferis animas cū virga sua reuocabat tam
tam enim habuit artem vt illa faceret. Dicit vltimo q̄ ipse a iunone nouerca sua
fuit nutrius lacte p̄p̄io / Quis esset filius mage athlantis. Mercurius semp in
poetis introducit vt iouis nunciū. vt patet in p̄mo metamorpho. in tabu
la de po. & a virgi. iiii. eney. clare vbi iupiter mandauit ei & p̄cepit venire ad
eneam moxantē cum dydone. Declarando textū latius sciendum est q̄ iupiter
multos habuit filios sicut vbiq̄ ponunt poete. quoz vnus fuit mercurius quē
iuno tantū d̄ lexit q̄ etiam laie p̄p̄io ipsū enutrit. & semp illi beniuolā p̄e
dixit. Ille erat di. cretus valde in arte medicinali & habuit virgā appellatā ca
duceam. vnde dicebat caducifer quia in parte tacta p̄ eam viuificabat & in par
te mortificabat & succutabat mortuos & ad vitā de in. eris reducebat. Fuit autē
filius maie filie athlantis q̄ per gozgonem a perseo in montem conuersus fuit. &
optime describit virg. in. iiii. eneyd. Jūq̄ volens apicē. & latera ardua cernit.
Athlantis duri celum q̄ vertice fult. Philice exponēde potest dici q̄ iupiter est
aer superioxi immo mercurius est mentis currus scilz sermo humanus. & dici
tur filius iouis. q̄ p̄ hunc reconciliamus superis hunc lactauit iuno vberibus
suis q̄ cū loquimur attrahimus aetrem inferiozem quo attro aspiramus & men
tis conceptū exprimus. vt patz ex p̄mo de anima vbi dicitur q̄ vox est sonus
aeris respirati ad aetrem vocalē percussū cum ymaginatione significandi. id
dicitur in p̄ncipio summularum logicalium q̄ vox est sonus ab ore animalis
prolatus / naturalibus instrumentis format. Vñ autem hi mercurio agitur
ideo eius descriptionem videam? secundum fulgentiū. P̄ingitur aut vt homo
habens alas in talis / caput caninum in manibus virgam soniferam circunda

Liber

sem serpentibus & gladiū eurusū dictū harpe. & habens fistulam in ore & galeā in capite vel galeā sibi cōsecratur gallus. ex altera parte erat argus oculus. **Iste** est deus marcator. & id. dicitur mercurius quasi marcansium kyrios. i. dominus. Et etiam deus furorū et de viro in feminā semutabat et nigra candida pro libito faciebat. Astrologi dicunt mercuriū esse planetā de se beneuolū. et nūcius iouis. qz velociter facit cursum & motū suū. et ideo dē marcatorum dominus. qz ipse dē deus eloquentie marcatores autē indigēt multa eloquentia & nati i constellatione eius sunt eloquentes. Mercurius significare pōt quēlibet bonū pzelatū et superiorem. q̄ est custos gregis dominici. ideo habet caput caninum eripiens oues a sanctibus luporum infernalium habet alias contēplationis. de quibus dicit boetius. Sūi etenī pēne volucres. &c. Talis habere debet elegam prudentie & correctionis gladium ceneritatis & iusticie fistulam eloquentie spiritualis. debet enim habere rhetoricam diuinam de qua pulchre more suo tractat & hīs guillermus parisiensis. i. suo tractu de rhetorica diuina. Dicit eē vigil & diligēs ad modum galli iuxta illam hymnum. **Mes dei nuncius.** &c. **Iste** est deus marcatorum iūctum marcādo lucratur aīas deo & furatur diabolo peccatores. & dicit habere modo rigorem viri. modo suauitatē & beninitatem mulieris secundū diuersas tēps & negotii circūstantias. Talis occidit argum. i. dyabolum vel quēlibet deprauatum. Aliter significare posset sapiētes huius mundi & aduocatos vtilitatem propriā siue. prauitā vtilitati publice pferentes. sed istud & iusta beninitatis omitto. **C**onstrue. Heros heroyz dē hic fortis probus strenuus celerius. **M**ercurius sic dictus a silennio. i. mouendo qz de summo ad terras mouetur. idio dē interpres diuinum tractans. i. tractando disponens sacros. i. aquas. humores vel liquores herbarum cōficiēdo medicinas reuocauit. & liberauit & retraxit exortes. i. animas exptes. Exors secundum catholicon dicitur ab ex & fors. i. extra sortē positus vt sap. ii. Nemo nostrū sit exors luxurie vestre. i. alienus. vel extra sortē lucis idest claritatis ab vmbis id est ab iheris. vmbre pprie dicūt aīe vagantes ad huc certa sepulchra secundum agnorum quorū dē rerū eam opinionē virga. i. cum virga mercurius dico potens. i. doctus et instructus tali arte medicine vt credas alia cuncta latere. i. pferi si plex pcompōsito illum esse ita potentem i illa arte quem. **M**ercurium natū. i. filiū hic natū nomen est. et regit genitiuum aliquando reperitur participium vt a virgilio primo eneydos. **N**ate dea. &c. male. i. illius mulieres sicut athlātis. de quo superius aliquid dictum est mamma nouerca dē quasi nouos arcens. vt dicitur a nouendo nouerca eius erat iuno lactauit. i. filiū lac ministravit et prebuit. et de hac p̄dicta sufficiant.

**Omnipotens p̄ride poscenti dona sophie
Annuit incanum nature vincat vt vsum
Perdurus ingenio decorauit menta templo
Confectum gazis euerit am oz mulieris.**

Chic alithia consequēter subiūgit hy. opū suū & dicit breuiter sic **D**ens op̄s salomon concessit magni & egregia dona sapientie. & idem salomon templum construxit. Ipse autem sapiens & diuitus abundans per amorem vnius mulieris subuersus est et deceptus fuit. **Iste** textus habet tres pertienas. Prima tractat de sapientia salomonis. de quo habetur. iii. regū. iii. cap. vbi dē quod cōfirmatum est regnum in manu salomonis filii dauid. & accipit filiā pharaonis et non erat edificatum templum dñi vsqz in diu. illum. et dum immolaret salomon in gabon vbi erat excelsum maximū. & obtulit mille houtas in olocausū appuit dñs salomoni p sonum noctis dicens. **P**ostula qd videri tibi. Et dixit salomon. **D**abit dñs si placet seruo tuo michi cor docile vt possit iudicare populum & discernere iter bonū & malū. Et dixit dominus. **Q**uia sapientiū & non aliud postulasti. ideo eris sapiens et intelligens intantū vt nullus ante te simi.

Theodoli

lis fuerit tui. et nullus post te resurrecturus sit etiam similis tui. Et statim in eo-
 de capitulo ponitur hystorica de iudicio salomons qñ duabus mulieribus pro
 filio litigantibus dixit. Afferte michi gladiū. et diuidite infantem viuū. et. et
 illam hystoriam tangebatur romanus ille papa gregorius. xii. prius dictus pprio
 nomine angelus coparius i litteris ad monachū bulle dñi benedicto. xii. miss⁹
 hic principes clare itroducantur ad sapiētiā et prudēt. a pre oibus aliis exqui-
 rēdam. sine qua impossibile erit ipsos regnare bene Unde egidius romanus i se-
 cunda pte primi libri de regimine principū cap. vii. ostendit q decret reges et
 principes esse prudentes. Et causa est quia sine prudentia nō est rex scdm veri-
 tatē. s. noie tantū Secundo sine prudentia de facile vertitur in prauum Ter-
 cio sine ipsa nō potest naturaliter dūare. Primum sic patet. rex est uomen officii
 vel dignitatis. Et enī regis officium ut suam gentem regat et dirigat i debitis
 finē et hoc fit per prudentiā Unde dē. vi. ethicorū q illos estimamus esse prude-
 tes q sibi et aliis possūt dona speculari et prouidere. Est ergo quidam oculus quo
 bonum et debitus finis conspiciatur q ergo hoc oculo non sufficienter videre po-
 test ipsū bonū nec finē igitur ppositū et sic talis carens prudentia magis est
 signū regis q sit rex. sicut denarius ereus vel plumbeus est signum aliquando
 in illo librarū. Alio duo pportionabiliter declarat. Secūda particula nostri tex-
 tus agit qualiter salomo edificauit tēplū dñi. et illud originaliter scribitur ter-
 cio regū vi. ca. ubi dē q dom⁹ quā edificauit rex salomon habebat lx. cubitos ex
 lōgitudine et alta pportionabile. et ponit ibi et seqtur. Edificauit parietes do-
 m⁹ intrinsecus tabulatis cedrinis et cōsequēter describit oraculū. et dē cōsequē-
 ter q oia cooperuit laminis aureis opere quadzo ad regulā. et ibi mirandū pul-
 chrū artificū describit cui⁹ expositio remittitur oīno ad doctores theologos et
 ad sacros doctores. Et hac pticula clare patet q decret reges et pncipes esse ma-
 gnif eos sicut tēgit idē egidius ca. xx. pte allegata ubi dicit Tēgit phis. iii. ethi sex
 pprietates pntiet q si inessēt regib⁹ m. xie derogaret regie maiestati. Prima p-
 prieras est q circa oia deficit. qz esse parauicū est facere parua et defectiua.
 Secunda eius pprieras est si contingat etiā parauicū magna expedere pro
 paruo perdit magnam bonam. Tercia est quecuqz facit tardans facit. Quae-
 ta est parauicū habet intentionem principaliter quō paruos sumptus faciat
 Quinta est q semper expendit cum tristitia et dolore Sexta est q cū ipse nichil
 faciat videtur ei semper q agat maiorē q debeat Ex quibus patet q decret pri-
 cipem esse magnificū in constructiōe castroz/ ecclesiarum/ ciuitatum et colle-
 giorū Summe tamen cauere debet ne hoc faciat de rapina subditorū ne
 dicatur ibi. Longeries lapidum variis constructa rapinis. Quocirca aut aliter
 raptorū habebit eam. In tertia perticula textus presentis agit qualiter salo-
 mon per amorem mulierum fuit aduersus. et de hoc originaliter. iii. regum. xi.
 cap. ubi. dē. q amauit salomon mulieres alienigenas multas cum tamen di-
 xisset deus Non ingrediemini ad eas nec ingredientur ad vos. certissime enim
 aduertent corda uestra ut sequamini deos earum. Et habuit salomon mul-
 tas uxores. et concubinas. Quicūqz sener esset deprauatum est cor eius per
 eas. et adorauit deos alienos. Que videns deus dixit q habuisti hoc apud
 te scindam regnum tuum. et dabo illud seruo suo in verum semen dicens tuis
 non faciam propter dauid patrem tuum sed de manu filii tui scindam illud et da-
 bo illi tribum vnā propter dauid seruum meum et hierusalē quā elegi et lego-
 rice exponitur sic. Dauid vir fortis non edificauit templum. sed salomon
 id est christus rex pacificus construxit templum scilicet ventrem gloriose vir-
 ginis marie finaliter christus propter ecclesiam passus est mortem. et sic quasi
 seipsum abnegauit et factus est patri obediens vsq ad mortem. mortē autem
 crucis. Ex hac parte clare apparet q perniciosū est nimis adherere mulie-
 ri. Pro quo videatur idē egidius in quarta parte cap. ubi dicit q mores in-
 uenimur vituperabiles sunt sex modis. Primo ut dē. ii. rhetorice Iuuenes sunt
 pa sionum insecutiui. et maxime insequuntur concupiscentias circa corpus

Libet

Sunt enim incontinentes & insecutores venererorum actum est magis reguntur passione quam ratione. Secundo sunt de facili vertibiles. Tercio sunt nimis credituri. Quarto sunt contumeliosi. Quinto sunt medates omnino quodammodo pertinaciter adherentes. Sexto in actionibus non habet modum sed omnia faciunt nimis & in excessu. contra documentum comit in andria. namque arbitror appropinquare in vita esse utile ut ne quid nimis. & ideo per oppositum habentur vi. alie inueniuntur bone conditiones. quas iste doctor enumerant in primo capitulo. quarte perit. Primo enim iuvenes sunt liberales. Secundo sunt animo si bone spei. Tercio magnanimi. Quarto non sunt male moti. Quinto de facili miserentur. Sexto sunt verecundi & erubescituri. & ista etiam tangunt. ii. thetozice. Ultimo circa istum textum sciendum est quod salomon multa habuit nomina sicut solet notari & aperte dicitur & declarat circa initia librorum biblie quos ipse composuit. scilicet sapientie / psalmorum / ecclesiastes / canticorum. ut apparet per hec metra. Athida pacificus salomon & ecclesiastes. Appellatur doctor quattuor ista virum. ¶ Con. Omnipotens. & deus annuit. i. concessit ythide. i. salomoni & interpretatur discedere poscenti. i. e. querenti dona sophie. i. sapientie grecum nomen est intantum ut vineat vsum naturae quia non est vsum nec auditum quod aliquis haberet naturaliter tentam sapientiam. Iste dico perditus de predatione / ris predatus. i. diues effectus ingenio. i. ingenii sapientia decoxitur secunda breuis. i. honorauit & de decus / coris. mentia caret singulari numero & declinatur mentia / menti / ibus. i. inuros templo de a templorum quod non est in vsum. amor in ordinatus mulieris. mulier de quali molier vel quali muliens herum de qua hieronymus. contra iovinianum pulchra facile adimatur quod plures amant difficile custoditur molestum est possidere quod nemo habere dignatur. minore tamen miseria deformis mulier habetur quam formosa seruat. de qua esopus. femina femineus nil bene sinit opus euertit. effrenauit destruxit cum confectum. i. repletum simul factum gazis. i. diuitiis. Hec hystoria conuenit cum fabula priore quod sicut ibi visum est de mercurio de quo dictum est. & te potens tali. &c. Ita hic de salomone de. nature vineat ut vsum. Et ibi de inuoluntate bona nouerca. h. e. autem de muliere pessima.

Gnolia cum raris quateret dodona racemos

Patet larga ceres miserata fama pereuntes

Tritholomum mundo misit serpente ministro

Qui primum terre speciem monstrauit ariste.

Hic consequenter presentis recipit per libito tangens tale fabulam. Quodam tempore quod dona filia rethelis peruebat paucostentat. ceres mater larga humani generis misericordia istruxit tritholomum in agri cultura quod primum ministrante serpente hominibus modum colendi agros per frugibus edocuit. Præterea hystoria scribitur ab ovidio circa finem. vi. metamorphos. ubi dicitur quod ceres irata de amissione filie sue per serpente misit stridentem per totam terram postquam autem filiam reperisset misit tritholomum in currum quod trahebatur a serpentibus. & per istum ceres dedit semina & fruges toti mundo dum ante iste venisset ad domum licet regis voluit eum occidere line. sed ipse per cererem mutat ea in linum. quod suum militem occidere parauerat. Veritas hystoriae ut dicunt fuit per ceres fuit domina ditissima. quod tempore cuiusdam famis acerbe per tritholomum peruratore suum vendidit frumenta in diuersis partibus orbis. Ista fabula sic exponi potest. ceres est deus pater tritholomus est christus vel filius dei incarnatus quod seminauit legem & semina fidei nostre fructuosum. filia cereris est anima quod per peccatum & per uariationem perihoplauit. perditam erat. linum est populus iudeorum quod effectus est obstinatus & bestialis. Aliter ceres est christus quod postquam filiam suam animam de penetrabilibus plutonis. i. dyaboli liberasset etiam totum mundum consequenter post resurrectionem & ascensionem suam recreauit per semina euangelii publicata per tritholomum. hoc est per discipulos suos. quod in omnem terram exiit sonus eorum. &c. Aduertendum est contra formam. scilicet ad textum quod in prima etate homines vescabantur glande & fructibus

Theodoli

naturaliter in silvis & agris sibi cultura crescentibus ut dicit. Boetius quinto de consolatione phie. felix numquam prius etas contenda fidelibus arvis nec inerti prodita luxu. facile que solebat ieiunia solvere glande. Tales fructus maxime abundant crescebant in dodona. quod semel sterilis fuit. Tres autem queres filiam suam intruxit tritholomus filium cuiusdam hominis in cuius domo recepta fuit agri cultura habeat autem iste curam ceteris tractam a serpentibus quia secundum veritatem tritholomus erat homo astutus & perversus. phisice ceres potest significare vi naturalem productionem rerum per calorem & humorem. cuius deus filius per serpina quasi prope terram serpens quia in celo luna est inferior planeta quod dominatur super humida & ea non vigente in rebus fit sterilitas. quia deficiente humore fructus non pullulant. ¶ Construe. Cum dona illa silva quasi dans dona gloria adiectum est gnoscus / sis / sum. id est crethensis a civitate illius patrie sic dicta quae tereet. id est produceret & emitteret unde quater significat commovere / concutere / percutere / urcare. et habet composita concuto / percutio / incutio / discutio & ita dicitur catholicon. racemos. id est paucos fructus. & hic nomen speciei sumitur per nomen generis ceres illa dea frugum quasi creans res mater larga miseria de misero oris deus & non de misero homines supple peccantes fame hec fames / mis misit mundo deus a mundando per antiphrasim. quia mundus non munda sed magis polluit ergo qui mundo quomodo mundus erit tristo omnium illum virum. & hoc de eo serpentem quodam ministro. id est ministrante sibi quod est tritholomus monstravit scilicet et tunc textus habet speciem & non specie. Si autem textus sit demonstravit tunc diceretur specie monosyllabum primum specie vel speciem ariste. id est frugum bladi vel segetis. Et dicitur de aere ares terre. id est terrenis hominibus.

Nubes etheras precibus obstruxit helyas

Beamina nullo super madidus stillaret ut imber

Pulsus humo pectus bibit a torrente propheta

Sufficit pastus quem deculit assecla coruus.

¶ In hac parte alithia incipit pone historiam de populo israel qui regnum eorum fuit divisus per petram populi. & dividitur in duas. primo ponuntur gesta tempore malorum secundo tempore quorundam bonorum ibi occasum iohanne. Item prima in teos. Secunda ibi Effugium terre. Tercia ibi Additus moysi. in prima parte dicit sic ad pres helpe nubes celi obstruxit fuerunt ita ut nullus humor eaderet super herbas terre propter quod ipse expulsus est a patria. & bibit de torrente. & comedit pastum sibi allatum per corvum. hec historia habetur iii. reg. xvi. ca. Unde helyas homo divinus exoravit deum ut non plueret super terram annos tres & menses sex. quia videbat seabel reginam gentilem volentem cogere populum israel sacrificare idolis. potest autem oravit amore populi israelitici quasi percunctis ut plueret. & pluit. unde dicit in capitulo allegato quod factum est verbum domini ad helyam dicentis. Recede hinc & absconde contra orientem & abscondere in torrente charith quod est contra iordanem & ibi de torrente bibes & ita fecit. Corvus quoque deferrebat ei carnes & panem. & siccatum illo torrente iuxta mandatum domini iuxta in sarreptam sydoniorum. & ibi a quadam vidua nutritus est Ex historia patet quod efficax est oratio viri iusti apud eum quia multum valet deprecation iusti assidua. ut dicit beatus iacobus in epistola sua canonica cap. v. ubi allegat hanc historiam. est enim oratio quasi nuncia quam ad deum pro parte nostra mittimus. que si fuerit iuxta & honesta. & ea porrigamus humiliter et devote exauditur. quia ut dicit augustinus in quodam sermone. Oratio si pura est si casta fuerit celos penetrans vacua non redibit. & idem alibi. Oratio orantis est subsidium / deo sacrificium / demonibus autem & flagellum & ambrosius super psalmum dicit Descripimus orationes lenes. diffidentes inutil. & seculi crucis anxie / et rerum corporalium curis implicite bonorum autem operum fructibus infunde. & caliodorus super psalmum. Oratio serenat cor abstrahit & mudata a vicibus / subleuat ad celestia reddit capax & dignus ad accipienda bona spiritualia. Jesabel

Liber

Significat dyabolū q̄ homines faciebat ydolatrare. helyas autem est xps infirma
gens potestatem demonis. & ante aduentū christi cessabit pluuia & ros p̄dicatio
nis dñi. p helyas bibit de torrente in via dicit in psalmo hoc ē xps bibit de tor-
rente in hac valle miserie. q̄ vere langores nostros passus est. & pro nobis mor-
tu⁹ est. corā hoc est petōres miscebant xpo necessarii vite. Finaliter helyas de-
fatus est in celū in curre igneo sed post resurrectionē eius. vt apit text⁹ sequēs.
Con. helyas ille propheta obstruxit id est clausit & pluere nō passus fuit nu-
bes ethereas. i. aereas. q̄ secundum verā philosophiā nubes sunt in aere & sūt
vapores humidi eleuati a corporibus humidis. vt ab aquis & talibz p calorem
solis in aerē. s. in mediā regionem aeris. ex istis nubibus coadunatis ipe gra-
ues fiunt & cadunt. & ex hoc causatur pluuia sicut magis declarat sup p̄io me-
theodorū p̄cibus suis. hec est tertia species cesare q̄ dē postseptimemeris. quia vl-
tima de p̄cis breuis est. & hic producit in principio quarti pedis vt null⁹ ymber
dicitur ab inebriando. scilicet fecun dādo terrā. i. nulla aqua nullus humor nul-
la pluuia stilaret. i. stilando caderet super gramina. i. herbas. Et hic p̄positio
post ponitur suo casuali per figuram que dicitur anastrophe. q̄ apud virgiliū.
Transira per & remos. & cetera. Et dicit donatus quando dicitur pubetenus
propheta. i. helyas dicitur a p̄ocul & for faris. pulsus humo. i. terra patria adie-
ctum et bibit a torrente et dicitur a torreo volas vnde ebyardus. Torrens
est veniens aqua ex nubibus liquefactis passus. i. ribus nutrimentū dicitur de
pascio pascis. sufficit sibi quem pascum. corā illa auis allecla. i. minister nunci⁹
allecla secundum catholicon dicitur de assequor seruus vel comes qui sequitur
aliquem detulit. id est sibi apportauit. Sequitur textus.

Gorgonis effigie mortalis vertitur pe-

Nam qui viderunt quasi lapides dirigerunt

Belozophon monstro cum palladis arce perempto

Comit equi pennas: esse demisit in auras

Et hic p̄sensit ponit aliā fabulam. & dicit q̄ mortales homines vertebantur a
gorgone ita vt q̄ eum viderent rigorem lapidis contraherent. Dicit p̄terea q̄
belozophum mōstro deuicto & perempto p̄ artem palladis comit. i. ornat equū
suum & volauit p̄ aera. Sciendū est q̄ in hoc textu duplex potest esse lectura. p̄i-
ma est vt in istis quattuor versibus tantū modo tractet verna materia. scilicet
de p̄leo q̄ superauit gorgonē q̄ persens alio noīe appellat belozophon vt inquit
unt. secūda lectura esset vt in duobus p̄imis versibus tangunt fabula de per-
seo & gorgone. in secundis debellozophonte. aggregādo ergo p̄imam expositio-
nem hec fabula describitur ab illo ingenioso poeta onidio sepe cōmemorato in
quarto methamorpho. circa finē. Glose cōmunes grecismi super illo versu intri-
nitatib⁹ poetis Gorgones tres monocule que fuere sorores. dicant sic. phox⁹
quidā rex fuit q̄ habuit tres filias. scilicet medusam / curiale & stennio / quibus
morte superueniente ipse reliquit regum. Ille tres solum habebant oculum. &
gorgonee vocabantur autē omnes cernentes se mutabat in lapides sed mītas
est persens ad gorgonē interficiendā & habebat arpē gladium mercurei & scutū
palladis cristallinū. vnde medusam auxilia & consilio palladis interfecit. cui cō
arpe caput abscinderet ex sanguine eius ortus est equus pegaseus elenatus. ve-
ritas hystoria fuit q̄ phoxus rex tres filias habuit. illas. scilicet q̄ habere vnum
oculū dicuntur quod nichil aliud eū nisi quia succederunt in regnum patris. &
fere ipse tres vnicam & consimilem pulchritudinē habuerunt. vnde monocule
nuncupantur. Dicunt consequenter ille glose p̄o allegoria q̄ phoxus. i. mētis
grauitas quam timore committatur habuit tres filias. Stennio interpretatur
carnis debilitas Curiale lata profunditas vel cogitatio fluctuans & instabilis
Medusa obliuio desperatio vel terror q̄ etiam ceca dē. Cecus enim dē ille que
comitatur ille tres sorores. Medusa vera se intuentes in lapides cōmitabat. i.

Theodoli

Ille qui habet tria vicia duris quasi lapis efficitur perleus est homo virtuosus
 reus mercurii. est bona facundia. Clipeus palladis est sapientia cum quib⁹ vi-
 est illa tria vicia pegalum equum alatum & diurnum illius bonam famam procedē-
 tem ab operationibus virtuosis intelligimus. q̄ per totū mu^{ndu} g^{ra}u^{ali}ter diuul-
 gatur Dicunt autē gozgonēs quasi terre cultrices ge^o eff^o est terra. o^{rg}e cul^ura
 Ex quibus app^{et} q̄ ad supandū hostes feroces non nimis requiruntur sapien-
 tia q̄ bellica arma. Ultra ista aliter potest exponi hec fabula. Gozgonēs iste sū^t
 aduocati q̄ homines lapides. i. stupentes & admirantes eos reddūt qui omnes
 habent vnum oculū. hoc est vnu gen⁹ malicie ad extorquentes pecunias. & istū
 oculū. s. sensum naturalē quē appellant. & istam prudentiā et sapientiā mundi
 auferit moys & eos dimittit sine capite rationis. & ita moriuntur & a perseo vin-
 cuntur. Vel p^{er}leus est christus natus de dāne virgine glorio^{sa}. Unde dicit sal-
 gentius q̄ perseus occidit medusam. i. statim cum aliquis facit aliquod notabi-
 le factū statim nascitur equus volucris scz fama publicans illū quā famā pul-
 cherrime describit. virgilius. iiii. eneydos. & lae^o dicit. fama malū quo non ali-
 ud velocius vllū. Mobilitate viget viresq̄ acquirit eūdo. Parua metu primo
 &c. Circa alios duos versus sciendū est q̄ aliter dicunt alii de inuentione pega-
 li qui percussione sui pedis fontē in elichone monte musarum fecit. Unde p^{er}et⁹
 vel p^{er}eto rex lybie duas vxores habuit De prima puerum habuit sagacissimum
 pulcherrimū fortissimū & generosissimū. & dictus est bellozophō. p^{ri}a vxore
 mortua habuit secundā quē istum puerū cōcupiuit. & q̄ ipse sibi optemperare
 noluit. ideo erga maritū suū eum accusauit. Quo audito pater decreuit eum
 mittendū ad quoddā monstrū silicie supandum. s. chimērā. quē a parte superio-
 ri erat leo in medio hyrcus & a pte inferiori serpens. Iste iuuenis monstrū sup-
 auit & pegalum equum acquisiuit. veritas hystoria fuit q̄ in scilia erat quidam
 mons piculosus. in cuius pede leones habitabant in secūda hyrci siluestres for-
 tissimi. in tertia serpentes. In hunc montem accusatione nouer^{re} sue iste puer
 missus est / sed oīa euasit & chimeram superauit. istud monstrum potest signifi-
 care meretricem quēl^z iuxta illud. Dis res vera meretrix est dicta chymera. Est
 leo p^{er} p^{ri}a mediam caper anguis ad yma. Et leo p^{er} status / cap^{er} sordidus an-
 guis ad astus. Aliter iste mons est ille mundus q̄ habet tria genera fecerunt.
 In p^{ri}o gradu sunt leones violenti raptores impii & supbi. in secundo hyrci se-
 cidi & luxuriosi. in t^{er}cio sunt serpētes & diuites astuti & auari. Bellozophon au-
 tem. i. christus vel q̄l^z v. rtuosus ista supat. & sic mundum sine piculo euadit Et
 hec fabula allegari potest contra maliciā nouer^{re} carū. ¶ Cōstrue. yde dicunt
 glose communes fuit regina quedam quē mutata fuit a medusa sed ego illud
 nunq̄ repio. & ego credo q̄ melius glosetur yde. i. forma & est nomen grecum &
 declinatur hec yda ydos. & inde ydea & ydeos & alchides mortalis. scz humana
 vertitur. i. mutatur effigie gozgonis id est meduse / nam p q̄ illi qui viderunt
 illam dirigerunt id est rigidi facti fuerunt quasi lapides bellozophon ille vir-
 comis id est ornat pennas id est crines equi sui & dimisit se in auras. i. in aera. &
 hoc dico monstro pempto id est occisio cum arte palladis illius deo quē est dea
 sapientie. Monstrum est vt dicunt philosophi naturales effectus veniēs extra
 semper & frequenter cum dispōib⁹ sibi aut speciei sue disconuenientibus. & po-
 test in genere venire quadrupliciter. p^{ri}mo ex parte materie inse^o & hoc duplici-
 ter. vel propter defectum vel propter habundantiam. Secundo modo ex dispo-
 sitione ips⁹ materie. vt si sit nimis sicca & non fluxibilis. sic generatur gnauus
 et cōnuerso. Tercio ex continente materia. sicut si matrix aliquomodo rumpā-
 tur et erit aliquā p^{or}tio materie. & sic sit homo gibbosus. Quarto modo ex per-
 te agentium vel superorum vel particularium. et de istis latius videatur in se-
 cundo phisicorum.

Effugium terre resabel obstruxit helye

Cum distractus equis apparuit igneus axis

Liber

Flammea que venit vatem q̄ quadriga leuauit Spiritus heredi geminatur amoze magistri

Hic alithia subiungit hystoriam suam q̄ dependet ab alia tacta prius. Dicit ergo q̄ helie nō est relict⁹ loc⁹ p̄ quē effegere posset / sed omnis impeditus fuit per ielabel. Dicit ulterius q̄ ipse helias fuit cō curru igneo duct⁹ & eleuat⁹ in celū. Dicit finalit̄ q̄ spūs pphetisandi q̄ habebat helyas geminat⁹ est in discipulo suo heliseo. Hec hystoria describit̄ in. regū. xix. ca. Quantū ad primū versū. ubi dicit̄ nunciavit autē achab ielabel oia q̄ fecerat helyas. & quomō interfecisset oēs pphetas baal gladio misit q̄ nunciū ad helyā dicēs. hec michi faciāt dñi & hec ad dant nisi hac hora eras poluero aiam tuā sicut aiam vni⁹ ex illis. Timēs ergo helyas fugit. venitq̄ in bersabee iuda. & dimisit ibi puerū suū & iuit in desertū & petiuit a dño. Dñe sufficit michi / tolle aiaz meas. Et p̄ierit se & obdormiuit in vmbra iuniperi. sibi apparuit angel⁹ dñi. vt ibi consequenter aperit̄. Et ista p̄ te elicitur vnū documentū. scilicet q̄ nullus ppter veritatē vel diuini cultus vel fidei assertionē vel exaltationē debz aliquod damnuū incurrere nec a potentib⁹ debet quoquo modo affici. viri litterati veritatē & quid agendum & dicere & asserere debent. S; sunt aliqui cupientes eos impedire ne veritatē dicāt. vel post eā dicētam volunt eos aliquo modo opprimere & hoc est vere tyrannizare. Permittantur ergo libere loqui quecunq̄ secundū deū & iusticiā dici debebāt / saluo tamē semper honore regio. Verū tamē vt dē in ethicis. Si veritas & amicitia dissentiant. veritas est amicitie p̄ferenda. Et malicia vel tyrānica cōditio istius regine ielabel in hoc nō est imitēda sed sceleratissima reputāda. Circa aliā partem sciendū ē q̄ iiii. regū. ii. ca. habetur quomodo helyas cum discipulo suo helyseo de galgalis trāsiuit in bethel / de bethel in hierico & de hi in iordanē. & tulit helyas palliū suū & inuoluit eū & percussit aquas q̄ diuise sunt in vtramq̄ partē. et transierunt ambo p̄ sicum. Et dixit helyas ad heliseū. Postula a me qd̄ vis ut faciā tibi anteq̄ tollar a te. Dixit heliseus. Obsecro vt fiat spūs tu⁹ duplex i me. Et ecce currus igneus & eq̄ ignei. Et ascendit helyas per turbīnē in celum & clamabat helyseus. P̄t mi p̄t mi. Et ascendit helyas vestimēta ei⁹ in duas partes. et eleuauit palliū helye quod ceciderat ei. et illo percussit aquas & non sunt diuise & dixit. Ubi est deus helye. Et iterū percussit & diuise sunt & trāsiuit aquā. Videntes hoc filii pphetarū q̄ erant in hierico dixerunt. Requiemis spūs helye sup helye sup helyseum. & veniētes in occursum ei⁹ adorauerūt eū p̄ni in terrā. Et cōsequēter tangit qualicūq̄ misit sal in aquas & dixit. Sanam aquas has et nō erit vltra mors neq̄ sterilitas. Dicunt glose ielabel. i. iudei vel synagoga. helyā. i. xpm morti tradidit. q̄ christus morte resurgēs in celos ascēdit. helyseus autem deprecatur⁹ est. vt sp̄it⁹ helye in hoc duplicaret̄. i. anteq̄ ascenderet discipulis suis dedit sp̄itū sanctū. vt in die penthecostes i igne & linguis. Aduertendū est q̄ boni discipuli est optare vt magistri spūs i eo duplicetur. i. debet diligenter & laborare exercendo se in studio vt possit maiorē sententie gradū in duplo attingere & habere q̄ sit ille quem habet magister suus. Hoc autē flexi poterit vt de facultate oratoria dicit Cicero. Arte mutatione & vsu vel exercitio. **C**on. Iezabel illa regina nomē est inderlinabile obstruxit. i. clausit & ipediuit helye isti sācto pphete effugium dicit̄ de fugio fugis / scilicet recessam vel fugā. vel locum per quē effugere vel euadere possit terre cum axis est ps currus & in tractatu de spera dicit̄ linea transiens p̄ centrum spere applicans extremitates suas ad circumferentiā & vtramq̄ pars spere dicit̄ axis spere. Unde axis denotat volubilitatem circuli vel spere circa ipsam quod cōuocat dyameter. & in hoc est differētia inter ea axis igneus id est currus igneus. & sic hic esset synodoche distract⁹. i. diuersimode tractus apparuit helye quadriga dē de quatuor & iugum flammea quasi ignea que venit de celo leuauit. i. eleuauit vatē. i. istum pphetam. & sic sumitur in bono significato spūs pphetie geminatur. i. duplicatur heredi. i. helyseo amoze magistri sui. scilicet helye. Magister dē a maiori statu. In istis duabus hy

Theodoli

noxialis est facilis comparatio. Pro largitas cereris et sterilitatis helye dicunt gloſe. Quantum ad illam partē Rubes etheres. &c. Aliter dē q̄ sicut in illa fabula gnoſta. &c. facta est mentio de bonorū abundantia data a cerere. ita ibi. Rubes. &c. de bonorū & pluuie carētia facta ab helya. Ista autem presens hystoria conuenit cum precedenti fabula in hoc q̄ sicut persens de latuſ est per auras cū pegaso equo ita helyas in curru illo & sicut gorgones iste erāt mulieres peruerſe. ita ista regina iezabell fuit pessima. Itē sicut bellozophon habuit artem paladis. s. sapientiam. ita helisens spiritū magistri sui duplicatam.

Tithonum thalamis dignans auroza superbis

Augendo vitam mutauit in vsq; cicadem

Extinctum troie sepeliuit memona longe

Annua cuius aues venerantur festa frequentes

TIn hac parte pleustis p libito incipit fabulari seu disputare & dicit q̄ tithomus fuit maritus auroze qui vitā suam tantū pducit donec in cicadam mutatus fuit. Dicit p̄terea q̄ mennon fili⁹ auroze mortuus est in bello troiano & sepultus ab ea cuius festa ab ambus annuatim celebrant. Hec fabula q̄tū ad primam ptē tangit iiii. encydos a virgilio ubi dē. Thoni trocē inquens auroza tubile. &c. ubi p̄ q̄ textus ē tithoni sine r in p̄ia sillaba. Fuit autē iste tithonns frater leamedontis patris priami registroiano. Huius fabule veritas hystorica ē q̄ tithomus fuit rex potentissimus orientalem terre partem shabitan ideo maritus auroze dē Auroza enī ē hora matutina quia sol orit & dē ab aura. Est autē aura ventus dulcis qui tunc flaret solet. Mutatus ē iste in cicadā animal paruulū garrulū. q̄ in senectute sua moze aliorū senum fuit garrulus. iuxta illud. Quidū. Vt sola fortes garrulitate senes. Alie autem sunt proprietates q̄ faciunt ad recōmendationē senectutis videatur a tullio in libro de senectute q̄ incipit. Vtpe si quid ego adiuto curā ne leuasse. &c. Circa secundā presētis textus pticulā sciendū ē q̄ vt habetur. xii. methamorphoseos. ubi describitur luctus aurozem de morte mennonis. & dixit. Quidius. Luctibus est auroza suis intentā. P̄iaq; nunc quoq; dat lachrymas & toto rorat in orbe. Et de mutatione mennonis in volucres dicit. Et primo similis volucris. nunc vero volucres. &c. Unde mennon iste iuit ad troiam & ibidem interfectus est. Ipse autem a matre sua fuit in rheteo promontorio troiano sepultus. & aues singulis annis festa celebrare dicuntur. Veritas fuit q̄ mennon vir strennis fuit occisus & ibi sepult⁹ & iuxta sepulchrum eius solebant aues q̄ plurie nidificare. Dicitur aliter q̄ dū sepeliebatur mennon & fiebat ignis rogalis astituerunt aues quarū due ceciderunt in ignem & mater credidit. ideo filii animam vel cineres transmutari in aues. ideo voluit q̄ ministri singulis annis illic duas aues sacrificarent ad honorem filii sui. Ex hac parte elicitur pie matris officium sepelientis filium suū defunctum & pie lachrymantis & gementis. & orationes & obsequia p ipso facietis. &c. **C**onstrue. Auroza illa regina dignans dicitur de dignorū. s. dignāter accipiens thalamis suis. iuxta illud. Dic thalamū sponsi. &c. superbis. i. nobilib; & compositis tithonum illum virum mutauit eam augendo. i. p̄trahēdo & pducendo vitam suam in vsq; cicadem. i. in illud animal paruulū quod cantat per estatē totā in cauernulis terre p quod intelliguntur homines ociosi & bedi lasciuis & voluptatibus mundanis nichil curantes nisi iocos & illecebrōs Dicitur autem cicada quasi cito cadens. i. moriens. auroza sepeliuit mennona. i. mennonam. accusatiuus est grec⁹ extinctū. i. suffocatum / interfectum / occisum troie nomen est ville & est dyssyllabum. & dē a troie rege. & sita est i frigida. & inde troia troium dissyllabum: & troianus troiana troianum. & tros trois. i. troianus. et troas troadis vel troadas. i. matrona troiana. Longe potest esse aduerbium qualitatis. vel potest esse nomen longe. i. pompose ample magnifice cuius mennonis festa annua. i. annuatim iterata aues dē ab auendo. i. cupiendo. vel ab a-

Liber

qđ est sine & via frequentes. i. frequentates nomē est p participio veneratur. i. honoꝝant. verbum est commune hic actiue vel transitiue positum.

Additus moꝝti faciem rigas imbꝛe salubꝛi

Rex ezechias et fati distulit hoꝝas

Ne dubicaret item se pꝛo meruisse salutem

Loꝝa sui cursus sol retroflexit anhelus

In hac parte ponit alithia suā recitationē. dicens qđ ezechias rex moꝝti adia-
dicatus fletit. & tēpus moꝝtis sue dilatauit sine dilatam fuit a deo & ne dubita-
ret qui salute & vite plonꝛationē meruisset sol qđ continue mouetur ad motum
spere defētia cursū suū reflexit ad oꝛtū. Pꝛesens hystoria habetur oꝛiginaliter.
iiii. Regū. xx. rabbi dē. Egrotauit ezechias vsq; ad moꝝtē & venit ante eū ysaias
filius amos pꝛophete. dixitq; ei Hec dicit dñs deꝝ. pꝛecipue domui tue. moꝝieris
enim & nō viues. Qui conuertit facie tuā ad parietē & oꝛauit dñm dicens. Ob-
secro dñe. memento quomodo ambulauerin in veritate coꝝꝛ te. fletit itaq; fle-
tu magno. Et fatus est sermo dñi ab ysaiā dicens. Reuertere & dic ezechie. audi-
ui oꝛationē tuā & vidi lachꝛimā tuā. & ecce sanauit te. die tercio ascendēs tem-
plam dñi. & addam diebꝝ tuis quindecim annos. sed & de manu regis assyꝛioꝝ lī-
berabo te. & ciuitatē hanc pꝛotegam. &c. Et dicit ysaias Afferte malle m sicꝛꝛum
Quam cum posuisset sup vlcis eius curatus ē. & dicit ysaias. Vis vt ascendat
vmbꝛa decē lineis. an vt reuertatur totidem gradibꝝ? Et ait ezechias. Facile est
vmbꝛa crescere decem lineis. nec dolo vt fiat sed vt reuertatur retroꝝsum decē
gradibus. & ita factū est. illud sufficit p textuali expositione. Aliis eiusdem capi-
tuli dimittunt tanq̃ impetitiua sicut factū est semper in pꝛecedentibus. Eze-
chias representat quemlibet peccatoꝝē cui comedit deus spaciū penitentie in-
tantum qđ etiam pꝛioꝝa crimina & peccata potest per contritionem / penitentia
satisfactionē / & confessionem emēdere. Dñs enim non vult moꝝtē peccatoꝝis
sed magis vt conuertatur & viuat. Et hic aliquatit tangi posset materia de cō-
fessione. quam vide in illo libello metrico qui incipit. Penitas cito peccato. &c.
et materia illa ad longum tractatur. iiii. sententiarum. Vltū est tamen qđ no-
taribolo illud quod scribitur. Marci pꝛimo capi. Penitemini & credite euange-
lio. &c. Aliud documentū est hic. i. qđ multum valet oꝛatio cum fletu & amaritu-
dine coꝝdis vt etiā talis oꝛatio impetret sanitatē coꝝpꝛosalē immo & vite p lon-
gationē vltra periodum naturalem. vt hic Ideo facta est illa consuetudo & reli-
giōsa qua peregre ecclesias dei. beate marie & alioꝝ sanctoꝝ & sanctaꝝ vſitare
solemus dū modo tñ intentio sit recta & petito non sit rationi dissona. **C**on-
ſue. Ezechias rex israelita additus. i. adiudicatꝝ vel deputatꝝ & est textus me-
lioꝝ & adductꝝ per u / moꝝti rigat actiuum est aut abſolutum facie suā imbꝛe. i.
aqua & lachꝛyma salubꝛi. i. salutifera & vtili & ipse distulit. i. plonꝛauit. hoꝝas
fati. i. moꝝtis sue & ne ipse dubicaret se pꝛomēuisse itē. i. iterum dē aut ē pꝛome-
reꝝ de p & meroꝝ salutē. i. vite dilationē immo vt. i. certe sciret. sol dē quasi so-
lus lucens & est medius inter alios planetas vt dicunt astrologi. sicut rex in me-
dio regni anhelus. i. festinus vel fastigatus vel velox cursus flexit retro. loꝝa /
loꝝum est habena equi hoc solum methaphozice & poetice attribuitur sui cursꝝ
i. motus. Ille verius est astrologicus quo ad sententiam. quia in eo tangitur
de sole. de motu eius de retroflectione vel retrogradatione. de quibꝝ videatur
in secundo celi & mundi. & tractatu de spere. Ista hystoria cōuenit cum pꝛecedē-
ti narratione fabulosa vel poetica in hoc quod sicut tithon vita aucta est. & in-
sicadam cōmutata est. ita vita ezechie. & sicut contra naturam est cineres mura-
ei in aues. ita qđ sol retroflectatur a motu suo.

Excedit laudes hominum qui pꝛimus agones

Excedit laudes hominum qui pꝛimus agones

Theodoli

Ardua victrice obnubet laucea crines

Ducit pompa domum sequitur confusio victum

In hac parte pponit pleustis aliā hystoriam puocando alithiā: dicit q̄ ille q̄ p̄im⁹ instituit agones non potest sufficēter laudari ab hoībus. q̄ in illis coronabatur laurea q̄ abtinebant triūphū. & ducebant domū cum pōpa & solennitate. illi vero q̄ vincebant erāt cōfusi. Hic illi⁹ textus elucidatione est aduertēdū est q̄ ut dicunt glōse cōs hercules postq̄ a diuersis victoris insignis in greciā rediisset & iam confectus labore pariter & etate quietā vitā ducere delegisset iuxta olimpū mōtē p̄cedit. & ne hoīes a virtute desisterēt inertiaq̄ p̄lumerent vitā diuersi gñis ludos instituit quos olipicos ab olimpo monte vocauit. Nam alii cuncta alii luctatione alii aliis pugnis inter se decertabāt. & q̄ legitime certassēt & in agone p̄stitissent laurea cōpua p̄miabant ut phī's. i. ethi. ait. Frenstra teste ille fortissimus athleta mulo crotoniensis quindēs victor euasit. Sunt tamen q̄ dicunt olipicos ludos a ioue institutos. nam in olimpico mōte ipm habitasse cōstat oim approbatorū sententia veruntamē explanatio nostri textus nō stat in decisione huius cōtrouersie. ideo ipsum ad p̄sens reliquo. sed p̄ habenda in formatione moralī ex textu p̄senti considerandū est q̄ veluti p̄im⁹ institutor a gonū nō potest iuxta fñam lēe sufficēter laudari ab hoībus. q̄. Linuenit aliqd quo hoīes ab bene vtēq̄ viuendū in vitaret. ita certe viri litterati q̄ volumina cōponunt & quēq̄ optia reperierit tradūt litteris ut eorū ad posteros memoria accumulatur. accumulatiſsimus laudib⁹ sunt extollendi & publica stipendio etiam nutriendi. Ita enī apollo delphic⁹ mensā aureā ad athlē mulesium qui tū solus alios sapientia p̄stabat deferri iussit. Et ita clementina de magistris xpī. anillimos francoꝝ reges facere iubet. saltē viris doctissimis quattuor ydonia. tū. ut patet ibidē. hic modus obseruat per totā ferme p̄taliā. Etiam datur hic documentū q̄ hi sunt dudū in litteralia palestra versati & ad postremū emeriti p̄ncipiū cura & solitudine debēt p̄moueri ad hoc ut sciant vnde future vite necessaria accipiant. Sic veteres romani fecisse multorū testimonio reperimus & nuncsq̄ vniuersitates suos p̄bos & studiosos viros postq̄ sufficēter docti sūt aurea magistrati insigniunt & sic eos a studio absoluunt. Alteri⁹ datur documentū q̄ illi victi passionibus bestialibus ventri & libidini operē dāt ocīlio toꝝ pent confundēdi sunt & ab aliorū cōsōrtio arcedi. hi. enī mores plurimorū corumpit iuxta illud Proverbia sola pecus inſicit omne pecus. Ob hāt rē etiā sūt apud romanos constituti censores quorū erat officiū scire vnde quisq̄ vineret & qui nō aliquo artificio aut modo honesto victam haberēt grauius multabantur. instituere lauretio valla teste significat aiam hoīs morib⁹ & consilio instruere. Etiam significat incipere. ut hic. Olimp⁹ teste Strabone mons est in grecia altissimus inter thessaliā & macedoniā. Est aliter olipus in gallo grecia. alter vero ad mare rubrū in ethiopia. qui op̄iete sole vsq̄ ad quintā dei horā flammā emittit. Ab olimpo venit olimpia. sc. ge. locus ubi fiebāt ludi neutri vero ge. cetera minia. Hec seru⁹ in arte Jude olipias tempus quattuor ānoꝝ. nā de quattuor annis in quattuor annos solebant fieritales agones. Et scdm hoc numerabantur anni apud veteres ut olimpiade tertia vel quarta. sicut numerabantur anni ab vꝝbe condita vel nunc a natiuitate xpī. Obnubere caput. i. caput opire ait fest⁹ pōpei⁹ vnde nuptie dicte a capitis op̄ione. & est trāslatio a nubib⁹ secundū seruū q̄ nubib⁹ celum tegit. Virg. in. ii. Arsurasq̄ comas obnubet amictu. Laurea sertum vel coronula facta ex duobus rāsmusculis lauri qua oī corōnabatur miles. q̄ bene pugnauerāt. ac etiā poete coronabant vñ poete laurea ti dicti sunt. vnde & bacalarū. q̄ coronabantur bacis lauri. Pōpa grecū est laurentio vallengi teste. Pōpa oīs spectaculum est in p̄speris & aduersis. **C**on. Ille. i. qui p̄im⁹ instituit incepit fieri. i. peragi celebrari agones illos ludos sub vertice. i. summitate olimpi montis sic dicti credit laudes hominū sic. l. q̄ nō potest sufficēter laudari ab hominib⁹ ardua. i. magna laurea corona de

Liber

lauro obnubit. i. operit crines victrices. i. sp⁹ victoris & pōpa duell. i. victorem.
domum. i. ad domum & confusio sequitur victum. i. superatum.

Occasum iolue deflebant oppida iude

Thacedonum campos fons detestatur et arbor

¶ Omnis adhuc etas sed precipue hieremias

Merent mortuis leges et nobile pascha

Hic consequenter alithia subiungit hystoriam suam. ubi facit mentionem in sua narratione de vno bono rege israel Et sic dicit qd oppida inde fluxerunt ppter mortem iohue. dicit etiam qd omnes et arbores detestate sunt capos patriam macedonum. dicit vltiori qd leges et pascha et omnes cuiuslibet etatis et ipse hieremias p ceteris etiam defluerant. Hec hystoria originaliter scribit. iiii. Regum. xiiii. Aduertendum est tamen qd in quibusdam textibus ponit iohue per u. p iohue causa metri. et ibi ponitur littera p lsa. et ibi est figura species methaplasmi que dicitur antithesis si littera ponitur vna Ponere cum debes aliam si dicitur olli p illi. Vnde rex iste appellabatur iohas et non iohuas vt patet in dicto. cap. allegato. Tunc ista ppositio pro explanatione dicit textus illius capitali diffuse et plene quomodo iohas multum augmentauit cultum diuinum et extirpauit hereses et cōfregit omnia ydola qd vbiis terrarum repire volebat et legit cunctis audientibus omnia verba libri federis domini et ordinauit vt populus teneret omnia pcepta illa et cerimonias et omnia qd scripta erant in libro et acquieuit populus pacto Dicit textus multis interpositis reuersus est in hierusalem pcepit omni populo dicens. Facite phase domino deo vestro. et ita factum est. Dicit vltorius textus ibidem qd in diebus eius ascendit rex egypti nechao contra regem assiriorum ad flumen eufratem et abiit iohas. rex iuda in occursum eius occisus est in agedo cum videret eum. et portauerunt eum serui sui mortuum in hierusalem et sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terre et ioatham filium iohie et vinxerunt eum. et constituerunt eum regem p patre suo. De isto iohia dicit textus noster qd multum doluerunt et contristati sunt iudei de morte eius. Iste iohas significat christum propter cuius mortem aliqui viri boni doluerunt. capi autem macedonum. i. malorum iudeorum et etiam spirituum infernalium fuerunt facti detestabiles et miserabiles ppter fontem sacribaptismatis et arborē sancte crucis. Glose coēs in fine lecture istius textus ponunt vnum notabile de occisione agni in pascha masculi albi. scilicet illud omitto causa breuitatis. Ex hac hystoria erudiunt reges et principes. vt summa diligentia augent cultum diuinum. modo p edificationem ecclesiarum nouarum. p sustentationem veterum p viros ecclesiasticorum ptectionem. p vix bonorum ecclesie tuitionem. p scismaticorum et hereticorum exterminationem. Iste patet hic qd tristes et desolati sunt subditi de morte domini eorum pbi et sancti. qui eos ad omnem veritatis viam pduxit. Et e contrario eliciendum est qd magno gaudio et ingenti leticia capiuntur subditi post mortem principis eorum tyranni iniusti et pueri cuius mortem quolibet die interpretantur. Quapropter scilicet per eum omni iusticia et equitate et scititate superiores quicunque debent inferiores regere dirigere et intēdere sumis viribus vt ab eis diligantur quantum em deum et rationem fieri potest. **C**on. Oppida. i. castra iude. iudei oppida incolentes. Et hic est methonomia qd fit quando continēs ponitur p contento detestatur occasum. i. mortem dicitur de occidendo media breui iohue causa metri scilicet pmissa. fons dicitur a fouendo detestatur. i. maledicit detestabiles reddit capos macedonum. Macedonia est pars grecie de qua natus est alexander magnus. p in hystoria sua. cuius primi incole macedones dicantur et arbor. i. arbor. dicitur enim hec arbor vel arbor leges. Lex dicitur a legendum vel potius a ligando. de lege et iusticia et iure in v. ethicorum. Et istam materiam tractat iuriste etiam et pascha illa festiuitas dicitur a phase transitus. Celebrant iudei pascha ppter transitum per mare rubrum. Et illud erat figura illius quod celebramus ppter transitum christi de morte ad vitam p resurrectionem. Declinat hoc pasche ppter declinationis. veruntamen reperit paschatis. non obstat auctoritate. **F**

Theodoli

De hielandia. qui hoc phibet nobile. i. magni excellens egregiū merent id est
plozāt sua morte omnis etas. i. homines cuiuslibet etatis etiā meret et hieremi-
as ille ppheta etiā meret p̄cipue. i. maxie et p̄teritis. i. i libro Trenoꝝ hieremie.
hoc est i lamentationib⁹ suis. Ista hystoria est cōtraria fabule p̄misse. qz ibi nar-
rata est leticia et p̄pa ppter ludo olipicos ab hercule repertos. hic vero tristitia
et doloꝝ et mestitia ppter occasū regis iolie. Potest tamē esse cōueniētia. p̄mo
i hoc q hercules fuit die strenuus. ita iolias secūdo i hoc q sicut hercules iūstus
ita iste nubile pascha.

Dum tonitrus simulat salmon et fulmina quat

Lampade terrifica perucens helidis arua

In medio putis non passus iupiter hostis

Comparis arma sui deiecerat igne minaci

In hac parte p̄sēti p̄sēntis incipit aliā narrationē. et diuidit i duas partes
p̄mo p̄mi. i. p̄sēntis narratio fabulosa. Secūdo alithie subiūgit veretas
hystorica. secūda ibi incipit. Dicit sic textus q salmon simulabat et agitabat p
helidem citatē. vnde iratus iupiter occidit eū fulmine iacto et arma sua i mari
proiecit. Ista fabula describitur i vi. eneid vbi dē Aidi et crudelēs dandē sal-
moneas penas Dū flāmas ignis et tonitrus imittatur olipi Quattuor hic
inuentus equis et lāpida quatās. Per gramē populos. medieq p helidis urbē
Ibat onās. diuinū sibi pascebat honore Demens q nimbos et nō imitabile ful-
men Vere et cornipedū cursa simul arat equoꝝ Et depēdet hec hystoria ad illa
q tacta fuit ibi imediate superius. Excedet laudes quoniā helis est ciuitas i pe-
de montis olipi vbi erat pons quidā supra quem trāibat iste rex salmō. q vcrō
noīe salmoneus dē. sed hic vocatur salmon metri causa cū curribus et fragore
maxia et thedis illitis sulphure et accēsis et ita currens p ciuitatē videbit esse iu-
piter. fulminare volens ciuitatē quē iupiter occidit et fulmenauit. qz ipse q erat
homo mortalis pominus helidis sepe concretauit eū ioue rege crethēle ipsū ta-
men iupiter a ciuitate sua expulit et ipsū nauali p̄elio superauit. Aliter dicunt
alii q salmon fuit homo liberalis et gratus populo suo. Vnde ipse sup̄bire ce-
pit et quasi voluit adorari tanq deus. Ideo fecit sibi locū excelsū vnde videba-
tur emittere fulmina / tonitrua / et talia huiusmodi sed dispositiōe videte occi-
sus est. et ille intellectus videt bene esse conforimis cū hystoria textus sequentis
hec i sequenti textu notatur illud salubze decumentū Nō plus sapere q opor-
tet sapere. sed sapere ad sobrietatē Debet enī quilibet esse contē⁹ ea vocatiōe
i qua vocat⁹ est nec i demētiā tādō denenire et illud q nō est i potestate sua vt
ifra se. si tamen audeat appetere vt aggredi. qz illud est nimis p̄sūpt⁹ sū. et sup-
bū Vñ de supbia dicit aug. Vermis diuitiarū est superbia. Ditiēle enī vt non
sit super⁹ q diues est Colle superbiā. diuitie non nocebūt. Illud patet ex p̄lle
de salomone et iferius de nobuchodonosoz. et idē i de ciuitate dei. li. xiiii. Audeo
dicere supbiū esse vel illud cadere in aliquod apertū et manifestū peccatū ande
at vnde sibi displiciant que iam sibi placendo acciderāt. salubrias enī petr⁹ dis-
plicuit quādo p̄sumpsit. et grego. i moral. dicit Vadez quippe omnes mali et re-
gina omniū viciorū superbia est. De qua testante scriptura dicitur. Iniciū oīs
peccati est superbia. Et septē p̄ncipalia vicia de supbia virulenta radice p̄fe-
runtur scz inanis glozi / inuidia / ira / tristitia. gula et luxuria. Nā qz his septē
vitiis nos captos diabolus tenuit. ideo redēptoz noster ad spiritualis liberati-
onis bellum septiformis gratie plenus venit. Alia plura que hic possent dari
gēa breuitatis omitunt

Cōstrue dum salmon non dicitur salomon trillu
bū simalat. i. eigit tonitrus accusatiuus est pluralis quarte declinationis. regi-
tur autē hoc tonitruū et hoc tonitru. quatit dē de quatitio. tis a supino est fre-
quētatiuū. i. frequenter quatit vel concutit vel quatiendo vibzat et mittit ful-
mīs De modo p quē generant tonitrua exalatione calida et sicca. de fulmib⁹

Liber

tractatur in secundo metheor ubi dicitur q̄ tonitruus est sonus factus in locum nubium ex percussione violenta exaltationis calide & sicce continentis nubes. Et in libro Ille dico perurens. i. valde urens arua. alii dicunt perurens. i. currens per arua. Et hic habet locū ista regula. Tantū facit propositio addita verbo per compositionē q̄tū faceret si adderetur suo causa per oppositionē. quā notat alexander in tractatu de regimine ibi Verbo cōposito. scilicet helidis. i. illius cinista eis cū lampade vel claritate terrifica. i. torrore faciente iupiter ille rex vel ille summus deorum ad quē pertinet fulmina & notare. ut notat virgili⁹ in iiii. eney. In te cum fulmina torques Ne quicq̄ horremus nō passus est illud deicerat. i. deorsum iacerat vel deiciendo fulminauerat & quassauerat igne. i. fulmine minaci in medio pontis hic ponis pontis arma sui hōis id est salmonis com-
paris sui. i. illius qui sibi volebat comparare immo equiparare.

Inscius esse deum nisi se rex assiriorum

Roxas et pluuias septem tollerauit aristas

Bestia faccus homo cunctis suadet ut in illo

Discant nature contenti viribus esse

E hic incipit pars illa in qua auctor noster ponit aliqua q̄ acciderūt in quinta etate dicēs q̄ nabuchodonosor rex assiriorum nullū deū recognoscens aliū a se septē annis rores & pluuias tollerauit. & ex hōie bestia fuit effect⁹ exēplo cui⁹ oēs edocētur ut sint cōtenti limitibus nature & terminis rōis. Legitur iiii. regū vltimo cap. quomodo nabuchodonosor abscidit hīlīm & ibi de hoc. Et p̄ materia textus nostri expediēdo. oēs facere magnū saltū in biblia. scilicet de libro regū trāseundo ad librum danielis dimittēdo libros palypomenō/edre/thobie/iudich/heptet/iob/psal. quattuor libros salomonis cū ysaya/ysayemias/barruth/& ezechiele. Sciendū ē q̄ daniel. quinto cap. habet q̄ balihasar rex babylonis in quodā cōuiuio iussit afferri vasa q̄ pater su⁹ nabuchodonosor de tēple hierlīm asportauerat & bibit in illis. Tūc appuerūt in aula dīgiti man⁹ scribētes circa candelabrum in superficie parietis aule Scriptura autē erat. mane tyetel phares hoc est dictū si bene cuncta notares vasa repositares. & meliora dāres & verba danielis ubi supra posita sūt hec. Rex deus altissim⁹ regnū & magnificētia glīam & honore dedit nabuchodonosor patri tuo & eleuatū est cor ei⁹ & obstinat⁹ est ad superbiā. & deposuit⁹ ē de solio regni sui & cecidit⁹ ē & cor ei⁹ cū bestiis positum est. & cū onagris erat habitatio ei⁹. fenū quoq̄ ut bos comedebat donec recognosceret deū supiorē suū. Tu quoq̄ q̄ es fili⁹ ei⁹ nō humiliasti cor tuū. tu & p̄mates tui. vxores tae & zēubine tue vinū bibistis in vasis dñi. ideo deus describi fecit hanc scripturā. Ex hac narratione appet q̄ displicēs est deo q̄ esse a dñis t̄pali-
b⁹ spoliēt ut vasa seu alia ornāmēta rapiant & a ad alios vlt⁹ trāsserant. ideo summa diligētia faciendū esset edictū q̄ arcerent hōies armati nobiles alii ad mādātū p̄cipiū vniētes ne ecclesiasticas domos opprimerēt. Sciendū est etiā q̄ iste nabuchodonosor mirabilis p̄secut⁹ est iudeos. & ideo volebat q̄ ali⁹ a se nū adoraret⁹ ut de⁹ cui nolētes ydolatrare nō obediuerūt tres iuvenes. scilicet ydrie misael & abdenago. qui alius noib⁹ dicunt ananias/azarias misael. quos fecit mitti in fornacē ignis ardētis ubi cōposuerūt illū psalmū. B̄ndicite oīa opa dñi dño. &c. Et ille euaserunt p̄tegēte deo punit⁹ est iste rex ut sibi videret esse bos & vixit in agris ut tactū est p̄i⁹. Iste nabuchodonosor potest significare luciferū q̄ qm̄ sedē suā voluit ponere i aquilone & esse similis altissimo deic⁹ est a celo & a proprietate oīs diues supb⁹ & nimis elat⁹ aīo fingat p̄ istum. Sunt enī aliqui a deo bonis t̄pali-
bus excati q̄ nō recognoscūt deū. Et per eū fingat quilibet p̄nceps tyrān⁹ nō humiliās se sub omnipotēti manu dei nec recognoscens q̄ oīs potestas a dño deo est. Tales enī sunt a deo infiri ābitioni pōpe. & superbie q̄ nō cognoscunt se fragiles esse & mortales. ideo sunt bzntales & bestiales. & nisi respicient in morte ad locū pēnarū detradētur. **¶ Con. Rex assiriorum**

Theodoli

.i. Nabuchodonosor in sci⁹. i. nō sciēdē aliquē esse nisi se tollerant. scribi debet per vnā l. qz prima est bzni rozes & pluuias. Qualiter ista generent videatur primo methedoroz septē aristas. i. septē ānos. Arista est spica bladi dicta ab areo ares. & hic capitur p anno qz ad inuocationē aristarū sequitur renouatio anno rum. & in hoc est species : xpi. i. methalensis de qua alexader in finali tractatu sui libri ait. Hic pzeunte sequēs posūtū facies methalensin. & in hoc qz ibi sup letur ppositio per est eclipsis homo scilicet nabuchodonosor est fact⁹ bestia. hoc est videt sibi eē bestia & ergo suadet. i. monetur in psonalit tenet cunctis hoibz in illo. i. p exēplū illi⁹ vt discant esse contētib⁹ nature & nō nimis p pūptu olā superbiā efferātur. Hypstoria alithie cōuenit cū fabula pseustis i hoc qz sicut exēssit limites hois solmone⁹. ita nabuchodonosor. ut patet intuenti.

Quadrupedes phebi que cogit causa mozari

Experientur item phetontis secula cladem

Quid vespere cellas saturarunt prata capellas.

Ruminat omne pecus nescit deesse dere phebus

Hic incipit pars illa in qua describitur pseustis debilitatio. Et diuisi potest ista pars in tres ptes secundū debilitationes picipales scda ibi sponte sua. ter cia ibi quēā celicolas. prima i duas. primo iam debilitatus pseustis ad huc fa bulosa narrationes recitat. secūdo auxiliū deoz suoz implozat. ibi silue prata Itē prima in duas Hic suā debilitationē exprimit. Secuso vites resumit ibi Pignozis egregii. Itē pzo pseustis iā debilitatus & despans vnā falsā opinio nē ponit. scdo alithia repellit ibi Uisib⁹ hūanis In prima pticula sic dicit Qua re sol nō iā tēdit occasū. credo dico pseustis qz mō accidit clades illa qz circa solē venit tēpo re phetontis. Quare ovesper nondū venisti. iam capre satis comede rant. & iā rumināt & tñ pheb⁹ nō est adhuc in occasu. circa primū neutrum nostrū textus sciendū est qz vt habetur. ii. methamoz. in picipio sol dicit habere quat tuoz equos de quibz chzardus i gresimo. Erubet eous aurosa ethous. Feruet pironis se mergit aquis philogeus ubi quattuoz solis equi ppietates sūt quat tuoz tpa diei. De quibus dicit qda metrica. Solis equi lucis ptes sunt quattu oz hois. Hic rubet / hic splendet vix hic / ille tepet. & ouidius vbi prius dicit. in terea volucres pironis eous & ethous. solis equi quattuqz flagerō limitibus au ras. circa circundū metrū sciendū est qz ista fabula inchoatur in pincipio libri methamoz. & teriatur i scdo & bzui. ex phetō qui fuit fil us iouis & climenes dis suadēte patre suo voluit regere currū phebi qz erat ignee nature. & qz indoctus erat pheton & inceptus: nesciuit regere equos suos. sed eos vagari p cellū & ae ra pmissit. ita vt excussa claritas in terris appeterit & vltra modū consuetū sz ad ptes & cōquestionē terre qz nimis adurebatur iupit cum fulminauit Hic talit exponēda est phetō significare potest pzelatū indiscretū qui alicui plature a papa qnqz contra ius & phas instituitur. ex quo quot qualia & qta pollitie ec clesiastice incōmoda veniāt facile indicari pōt & ergo indiscreti potius deberēt videre peractū suū quod est regēdo vel ecclesiam eis cōmissā vel rē publicam & se diligētiores exhibere. Aliter iste pheton ugnificat oēs psumptuosos audē dentes aggredi illa qz non sunt imptante eoz. Aliter phetō ugnificare pōt anti xpm qz ipse solis her est xpi officiū usurpabit. & oēs homines fallis documētis perueriet. & sic totam religionē nostram conturbabit. sed cum deus de celo ful minabit. Dicunt aliqz qz veritas fuit qz pheton fuit homo qz de astronomia se in tromittebat & in multis errauit. & multos errores seminauit & librum suum iu piter comburi iussit. circa tertiū metrū sciendū est qz vespere significat diem iu dicū capelle autē sunt fetide intus prata sunt mundane voluptates circa vlti mum metrū volunt hic glose cōes ponere causā quare bzuta ruminant et non hoies qz bzuta naturaliter sunt frigida. vnde frigus non potest bene dirigere infra corp⁹ qz deest calor sufficiens ideo remittitur cibns in os masticet & meli⁹

Libet

lino digeratur. Quis autē ruminat licet sit calida. q̄ habet paucos dentes ideo reuertitur eibus ad os eius ut melius minuat. ut ista sit aptior ad digestio-
ne. **C**onstrue. Ista littera legatur interrogatiue ut p̄satis timens vici dicat
que causa rogat id est compellit qua duxpedes id est equos. equi dicuntur qua-
duxpedes a quattuor pedibus per anthonomasiam phebi. id est solis morari.
tantam moram facere ante q̄ sol occidat. Et secūdo versus iterū legatur iter
rogatiue secula experient. i. nunq̄d phantur vel tendantur itē. i. cursus elabē
phetontis illius viri. i. que tēpoze phetōtis accidit o vesp̄er quid. i. cursus p̄s
ta saturatit capellas omne pecus. i. omne alial h̄utū ruminat iam quasi suffi-
entē eibū samplerit phebus tamen. i. sol nescit discedere a celo & occidere.

Visibus aumanis famulantur lumina solis

Fixa tenore iuo que prima creauit origo

Lux noctem reuocas Quis me fallere tentas

Q̄ te destituunt vires supplicia pozdunt

Chec alithia respondet quasi reprehendēdo pleustī & repellando illud quod
ipse videtur sentire. et dicit q̄ lumina solis totū mūdū illumināt secūdu legē
eis datā a principio creationis sue. Et quia illa lex est fixa & immobilis. ideo o
pleustis nō debes vocare vesp̄erū aut noctem q̄ Quis tentas me fallere video
tamen p̄ suspiria tua q̄ vires dimittunt te. et ideo statim vinceris. Et rep̄he-
ditur pleustis qui inuocationes suas credebatur posse facere q̄ nox potius accede-
ret. hoc autem i vanum faciebat. quia deus debet celestibus corporibus ut soli
& planetis certas leges quas non p̄tergradientur. quia regulariter mouentur
ut alibi declarandum. ista autē lex est oibus entibus idita a deo creatore et re-
toze vniuersi qui perpetua mūdū ratione gubernat ut dicit boetius⁹ tercio de
consolatione phie in illo metro subtilit & profundo Quis perpetua. sciendum
est ex phia naturali q̄ celum agit & regit ista inferiora instrumēto. i. motu lūie
& influentia. & q̄ ista & vires eorum sunt occulte & varie. ideo vari effectus pro-
ducunt istis inferioribus **C**on. Lumina solis sol est medius planetarū. sicut
rex in medio regni scdm astrologos famularū. i. seruiant in hoc notatur q̄ om-
nia facta sūt p̄pter hoīem visibus hūanis lumina dico fixa suo tenore. i. suo or-
dine sua lege que secundum lumina prima origo. i. deus a quo omnia origina-
liter sicut a fonte & a creatore potentissimo p̄fluunt creauit creare verbus est
excepte actiōis & ergo o pleustis cur reuocas noctē quasi dicat hoc facis frustra
Quis tētos. i. niteris satagis me fallere hoc est ibi impossibile suspiria tua. i. ver-
ba suspiciis plena prodant. i. manifestatur q̄ vires tue destituunt. i. derelinque-
runt ut facile me vinci possis. Dependētia istius tetras & p̄cedentis est patēs
ex dictis circa principium istius textus.

Ignorans egregiū speciem metuens violari

Acrisiusq̄ letis obstruxit lumina turris

Et iam cecca super pluuiam stillauit adulter

Virginis in gremium damas corūperat aurum

CIn hac parte incipit pleustis facere narrationes suas quasi resumptis viri-
bus. Et diuidit i duas. P̄mo facit p̄positiones suas & narrationes detrahēdo
mulierib⁹ occulte. scdo apte. scda ibi. Mēs robusta Hoc aut facit ut alithia ad
itrā p̄ocet Itē prima diuidit i duas scd⁹ q̄ potuit cuiusq̄ narratiōes p̄tra quas
alithia subiungit deus hylozias secunda ibi Thura cremate focis. P̄mo di-
cit sic q̄ acrisius rex timens in filia sua danes corūperetur. ipsam posuit in
turri clausa sed iupiter in spere auri ymbzīs per summitatem domus in gre-
mium danes. descendit eam corūpit et deflorauit.

CSciendum est q̄ acrisius fuit pater danes. Et post concubitiū danes cū ioue

Theodoli

et patet inclusit in cistā & piceit in mari. illa aut in ytalie appulit ubi regnabat
 pilumnus q̄ postea ritulis iperavit ut innit virgilius dicens. Et turmo si pri-
 ma dom⁹ repetatur origo. Inacus aciusq; patres. &c. Istam fabulā tūgit comi-
 cus terenci⁹ in eunuch⁹ circa medium ubi dicit sic. Nouē quo pacto danē misisse
 annuit quondā in gremiū p̄mbrē aureū. &c. Meritas est ut dicit q̄ acrisius habu-
 it filiā decozā valde & speciosā. Jupiter autē rex cretēlis custodes illius filie au-
 eo & munerib⁹ corrupit. & ita p̄ libito ea poti⁹ fuit. Hic notant duo. Primū est
 turpissimū & in honestū oīm hoīm. & p̄serti p̄ncipiū scelus filias aliozū rape-
 re & deflozare. p̄ hoc enim p̄nceps mirabiliter habet odio a subditis & contēnit
 & ideo p̄nceps sūm mopere euitet luxuriā. de qua hieronim⁹ in quadā epistola
 Ignis infernalis luxuria cuius flāma supbia. cui⁹ scitile p̄aua colloquia. cu-
 ius fumus infamia. cui⁹ cinis inopia. finis gehenna. Et innocenti⁹ in tra statu
 de vilitate conditionis humane. Dextrema libidinis turpitudine que nō solam
 mente effeminant. sed enervat. nō solū maculat aīam. sed fedat p̄sonā. Scdm
 q̄ hic notatur est sciendū q̄ auaricia est causa infinitozū maloz. ideo dicit virgi-
 lius quarto eneydos. Cur nō mortalia pectora cogis auri sacra fanes. Per ea
 enī hoīes se permittunt cozūpi. patet hic. Unde eueniant infinita iudicia falsa
 & innumerabilia nocumēta replubice. Et ideo p̄nceps p̄cipue debet habere li-
 bertatē & non p̄digalitātē. quia omnia cū ratione sunt expendēda ubi & qñ op-
 portet. Et ista duo vicia scilz luxuria & auaricia in p̄ncipib⁹ sunt. in honestate
 valde. Unde de auaricia dicit hugo. libro tercio de claustro aīe auaricia est sus
 illicite retinere. & aliena concupiscere. Et ysidorus de sūmo bono dicit de avaro
 Melit nolit succumbit pene timoris & doloris. Et ideo generosissimi p̄ncipes
 sunt lambi vestri p̄cincti. & hec duo vicia ab animis vestris tanq̄ hostes p̄ncipio
 sistimos relegate nec ea mentib⁹ vestris habitare aut requiescere p̄mittite. alia
 mite castitatē illum q̄ optime in cōingio seruari potest accipite liberalitatē per
 quā nec subditoa indebitis exactionibus grauabit. & reipublice optime p̄ficie-
 tis. ¶ Con. Acrisius ille rex metuens speciē. i. pulchritudinē pignozis. i. filie. p̄-
 gnus p̄prie est dilectio naturalis parentū ad filios egregi. i. nobilis violari. i.
 cozūpi stregit. i. clausit vel firmavit limina. i. introitus turre seris. sera per. s.
 habet p̄imā h̄uē & iude resero reseras. & ideo textus debet esse seris p̄. C. quia
 cū sera hostia claudunt ce adult quasi ad lectū alteri⁹ tendens iter. s. iupit stil-
 lauit iam pluuiā super tecta illius turre in gremiū virginis scilicet danes auro
 coxumperat danē. i. virginem declinat hec dane danes. grecum est.

In foueam in istum non attigit ira leonum

Quauis passa famen tutente deo danielē

Signatis soribus cui p̄andia detulit intus

Abacuch: vno transuectus regna capillo

¶ Hic alithia subiungit hystoriam suā dicens q̄ leones non tetigerunt danielē
 cum eis in fouea existentem deo eum liberante. cui abacuth p̄pheta porta-
 tus per angelum cum vno capillo asportauit cibū. Hec hystoria habetur origi-
 naliter danielis sexto capitulo. ubi dicitur placuit regi dario babilonie & consti-
 tuit sup̄a regnū satrapas. capitulo. xx. ut essent in toto regno suo & super eos
 p̄ncipes tres ex quibus daniel vnus erat. & quia alios exellebat sibi inuide-
 runt. & per inuidiam accusatus est de de cultu vnus deinde hoc q̄ ipse editum
 regnū quod ad illud non seruabat. Tunc p̄cepit rex ut mitteret in locū leo-
 num Et dixit ei. deus tuus quē semper collis ipse liberabit te. & signatum est os
 lacus sigillo regis. Et ut dicit secūda pars nostri textus. Angel⁹ venit ad aba-
 cuth p̄phetā & dixit ei. Porta cibū istū danieli posito in lacu leonū in babylone
 & cepit illam p̄ capillum. & in chaldeam deduxit illo cibo recreatus est. Dicit
 textus istius sexti capituli consequenter q̄ in crastino venit rex ad danielē di-
 cens. Daniel serue dei viuētis. Deus tuus cui seruus semper putas ne valu-

Libet

Ut te deliberare a leonibus Et daniel ait. Rex in eternū vine. Deus meus missi angelū suū & conclusit ora leonū. Tunc vehemēter gaudius est rex. & educto illo aducti sunt illi q̄ accusauerāt eū & ipsi cū filiis & vxorib⁹ missi in lacū leonū & deuorati sunt. Et tūc daniel⁹ scripsit vniuerso populo sibi subdito. q̄ omnes tremiscant & paueāt deū danielis q̄ ipse est deus viuēs & potēs. &c. Hic patet q̄ deus nunq̄ permittit bonos indigne pati: nisi aliqui ad mysteriū ob aliquā causā. cū infinita sit. iudicis dei. sed semp iustos & fideles p̄iegit & liberat. ideo dē in p̄sā. Nō vidi iustū derelictū. &c. ideo sūme est in eo confidēdū. & ad eū recurrendū q̄qd tractet & agat. Daniel iste significat allegorice xpm q̄ descendit in lacū tenebrarū tartari p̄ passionē suā. cui leones. i. feroces demones nocere non poterāt. s; eū illesū exire p̄miserūt & potētis dei clausū ē os eorū & obstructa potestas. Aliter daniel potest significare hoīem virtuosū in lacu huius mundi in medio hostiū positum. i. carnis demonis & mundi. Sed angel⁹ dei quē ipse habet custo- dire eum spiritalit̄ p̄seruat & ab imminētibus piculis & tempestalib⁹ liberat. ¶ Con. Ira leonū ibi posset esse ēdiadis hoc est leones scati. non attigit in p̄te rite ponit. & sine n. danielē illū virū missū in foneā. i. in lacū leonū quāuis passa famē. i. quāuis leones essēt famelici. & hoc dico deo tutēte. i. p̄egente dē de tutoris. ideo derinatur de tuor/eris. & est frequentatiuum cui danieli abarach p̄pheta trāsluct⁹ regna. i. v̄et⁹ ultra multa regna vno capillo suo detulit. i. p̄pheta t̄auit int⁹ p̄dicia. i. cibū & hoc dico forib⁹. i. p̄rtis. declinat huius foris/rem/te in singulari signatis scilicet cū sigillo regis. Hec hystoria conueit cū fabula p̄ior. q̄ sicut filia acrisii in turri posita fuit. ita daniel in lacu. S; est disconueniētia in hoc q̄ puella corrupta fuit. sed daniel illesus & saluus euasit.

Thura cremate totis si quos seruare velitis

Fetus incolumes iubet hoc lothonia proles

Ex humero triuie dependent spicula mille

Cum totidem neruis niobes vidincta loquacis

¶ In hac parte ponit pseusis fabulam suā in qua aliquātulū aptius magis detrahit mulierib⁹ & earum honore deturpat. & primo aliq̄tulū apte hoc facit contrario alithia eas colaudat ibi. P̄elbyteris flāma. Dicit ergo p̄pho sic q̄ ex mādato p̄phēbi & dyone si quis velit habere fetus sanos debet sacrificia facere. que sacrificia niobe facere recusauit. ideo filii eius & filie p̄ phebum & dyanā filios lathone interempti sunt. Hec fabula scribitur ab ouidio in sexto metha. vbi dē. Ecce venit niobe comitum celeberrima turba. & ibi dicitur q̄ noibe filia tantali filii iouis regina erat thebay & vxor amphitrionis. & voluit se p̄ferre lathone in proles pluralitate q̄ ipsa habebat septē filios & septē filias & in generis nobilitate & in aliis. ideo nolbat celebrare festum lathone. s; voluit q̄ festū suū celebraretur. iō lathona phebo & dyane liberis iuis conquesta ē de illa con- temptu & phebus dirā vltionē de niobe accipit. q̄ occidit arcu & sagitta filios il- lius intremit & dū ipsa gerneret p̄ morte filiorū/dyana cū arcu occidit alias sex sorores filiorum eius iam defunctorū. & postea occisus erat iam a phebo marit⁹ suus. & ipsa finaliter mutata fuit in lapidem marmozeū. Meritas fuit vt dicū q̄ isti liberi niobes multū p̄bis & sapientib⁹ thebania inuidebant iō ab eis occi- si sunt Ex isto textu elici pōt tale documentū & salubre. q̄ nunq̄ est diuinus cul- tus diminuendus negligendus vel contennendus. Et hic applicari possent oēs hystorice narrationes quas ponit valerius maximus in primo. cap. et secundo. primi libri de religione vera & neglectare ligione. Hec fabula introduei pōt p̄pter supbos. p̄ nimiam abundantiam temporalium q̄ non cognoscunt qua- si sua fragilitatē & phebus. i. deus dyana. i. maria sepe eos sagittis tribulatio- num afficiunt. Aliter pōt dici q̄ lathona est religio que h; duos filios. i. phebū et dyanam. i. sapientiam & mundanam castitatem. Niobe est mundus habēs septem filios. i. septem peccata mortalia & totidem filias imo quasi infinitas et

Theodoli

innumerales ille mundus continet religionē exaltatū eamē lathonā & nō
be deprimunt. Sciendū est ultimo sicut tangit onid. ubi supra & latius virgī.
In tercio eney. circa principū q̄ iuno sciens lathonam esse p̄gnante de ioue cre
avit a terra phitonē serpentem qui eam insequeretur venit autem ipsa ad de
lon insulam & ibi peperit p̄mo dyana. et illa nata matri sue parienti apol
linem obstetricis officium gessit. & natus est p̄hebus tunc numina non passa ter
ram natalem illozū deozū esse instabilem. sed etiam metono & giro duabus
aliis insulis legauerunt. **C**onstrue D homines cremate thura a thcos quod
est de⁹ vel a tōdo tōdis foris. i. ignibz faciendo sacrificādo sacrificia si velitis ser
uare quos. i. aliquos fetus puros incolumes i. sanos p̄oles lathonia. i. p̄hebus
filius lathone vel dyana iubet hoc mille spicula. i. tela ponitur numerus finit⁹
p̄o numero infinito. i. determinatus p̄o indeterminatus p̄o indeterminato
dependent ex humero trinie id est dyane cuius descripto alii posita est Dicitur
autem trinia iuxta illud ebardi. Tres trinite sedes p̄oserpina luna dyana. cū
totidem neruis id est arcubus & sagittis scz supple vindicta niobes illius regi
ne loquaribz de loquoz loqueris. i. garrule moze mulierz loquaciter enim ip
sa contra honozem deozū locuta fuit. id illa vindicta de ipsa sumpta est.

Presbiteri flammis nec longi temporis etas

Nec tanti sexus potuit restringere virtus

Sed distincta liceo mortis sibi fata videret

Quam natura dedit legem susanna subit

Hic alithia ridet ad dicta pseustis et ponit suā narrationem hypotheticam di
rens breviter q̄ flamma & ardor libidinis quozundam presbiterozum non re
strictus fuit per etatem senilem vel per virtutem & reprobitatem susanne. sed li
cet sibi ipsi mortem minaretur tamen ipsa eis restitit & p̄oprie nature fragilita
tem superavit. Ista hypothia originaliter describitur danielis. xiii. multum late
ubi dicitur & erat vir habitans in babilone nomen eius ioachi. & accepit uxorem
susannam pulchram nimis & timentem deum. Et constituti sunt duo senes iudi
ces in illo anno qui quotidie videntes illam ingredientem per pomerium viri
lūi & egredientem intraverunt secrete pomerium dum ipsa se lavaret & puellis
suis egressis viderunt senes & dixerunt. Ecce hostia pomerii clausa sunt & nemo
non videt. in concupiscentia tui sumus. ideo commiscere nobiscum. sinantem di
cemus contra te testimonium q̄ fuerit tecum iuuenis. Et dicit illa. Augustie mi
chi sunt vndiqz & breviter exclamavit & illi duo etiam. Et accesserunt famuli q̄
bus illi narrauerunt que cogitauerunt. & in crastino eam publice accusauerunt
quia adolescens concubisset cum ea. & credidit eis multitudo quasi senibus in
dicibus populi et condemnauerunt ad mortem. et dum duceretur ad mor
tem dixit daniel alta voce. Mundus ego sum a sanguine huius. Et reuersi
sunt omnes ut ulterius in quirentur. et superavit eos daniel et dixit vni D
inueterate dierum malozum die sub qua arboze vidisti adolescentem cum ea.
Et dixit. Sub cyno. & amoro illo dixit daniel ad alteram. Dic michi sub qua
arboze comprehenderis eos loquentes tibi. Et ait sub p̄mo. et dixit daniel
recte mentitus es in caput tuum. et ex hoc cognita falsitate et fraudulenta
accusatione occisi sunt ex populo et sanguis in orius liberatus est. Ex isto
textu apparet q̄ delatanda est luxuria p̄sceptim seruam. et ecclesiasticorum si
cut de senibus in p̄mo de officiis bic & talius q̄ luxuria est omni etati tapis
sed senectuti turpissima. Secundo apparet q̄ recommendanda est p̄obitas
et castitas istius sancte mulieris susanne. sicut romani recommendant p̄o
bitatem lactetie. que scripam interfecit. qz cum ipsa violenter perpetratum
erat vicium carnis. Tercio ostenditur q̄ diligente sunt negotii circumstan
tie perquirenda a iudicibus. qz in criminibus. & maxime in talibus debent esse
probationes clarissime et euidentiſſime. Hec historia potest sic exponi ut per

Libet

Susanna intelligam⁹ ecclesiam q̄ lauit se in fonte baptismatis. Hanc volebant opprimere sacerdotes iudaici. i. iudei volebant ecclesiā destruere quam non poterant. & damnati sunt ad mortē eternā. & ita sensus huius textus esset q̄ etas longi temporis. hoc est dicta patrū antiquorū non potuit restringere furorē in deorū. tamen susanna hoc est ecclesia denicit⁹ legē carnalium hominum & fidem catholicā fundavit. ¶ Construe. Alibi incipiunt illā constructionem p̄ illum datū p̄biteris. sed illud non est necesse. ideo dicatur sic. Nec etas longi temporis nec virtus tanti serus q̄tus debet esse sexus sacerdotū vel probitas sexus mulieris potuit restringere flammās. i. ardores libidinis p̄sbyteri. sed licet. i. Quis susanna illa mulier videret in presenti fata mortis districta vel potius distincta. i. distincte ordinata sibi ipsa nichilominus subegit. i. subitus egit. subigauit & superauit & coegit legem fragilitatis quam natura dedit sibi. Nec hy⁹pothesia dicit contrariū illius quod dictam fuit in precedenti fabula. q̄ vituperabatur sexus mulierum. hic aut̄ approbatur. sed in hoc conueniunt q̄ iudei fuerunt deuileti & interfecti per ecclesiam sicut filii niobes per phebum.

Q̄rens robusta viri leuitate cadit muliebri

Hypomenes tractant gustu sua uembra cruentant

Femina quid possit therēi domus aspera nouit

Scit medea suis infesta clade peremptis

In hac parte pseustis detractore loquitur contra mulieres honore earum apertissime infamando & diuiditur in duas. secundū q̄ ponit duas narrationes secundū ibi. ardet scilla thozos Prima in duas. Primo pseustis mulieres vituperat. Secundo alithia magna gloria extollit ibi. Vera ne fendent Et proportionabiliter diuiditur alia. Dicit ergo sic textualiter q̄ robusti homines p̄ fraudes mulierum frāgunt. Nā mulieres tractē venenum & faciunt maleficia / so p̄ilegia / & beneficia. & istā peruersā eay maliciā declarat p̄ prognēbrozē therēi. q̄ propriū filiū marito comedendū dedit. & p̄ medeā qui sui & iasonis p̄prios filios occidit. In tercio versu tagit narratio de prognē. & in quarto de medea. Prima materia scribit sexto methomoz. iuxta finē. & eam tagit ovidi⁹ de remedio amoris. & etiam aliā. Dicit ergo ovidius q̄ thereus rex tracie duxit inbrozē filiā regis atheniensis. q̄ dicebat prognē Thereus autē videns philomenā sorozē brozē sue exarsit in amorē eius & dum eā adduceret in traciā & videret sorozem suā in silua comp̄ssit eā & abscidit ei linguā & in silua dimisit. Philomena autē existens in illa silua in domo vnius vetule in tela depinxit & descripsit modum sue deflozationis. Quē videns p̄gne corit it h̄m filiū suū. & eū dedit comedendū patri suo. Quem cū ip̄e peteret dixit ei. Quid petis. intus habes. & caput pueri sui ostendit sibi. volens ille occidere sorozes illas non potuit s; p̄gne mutata in hyzundinē. & philomeda in a landā. & thereus in hupupā. veritas fuit totam quodē dictū est vsq̄ ad istas mutationes sed ista sunt poetica & fabulosa. Et istud potest applicari ad illos qui se fingunt cōsobrinos & consanguineos aliquarū & eas deflozant tales dicuntur comedere suū p̄prium filiū. q̄ in carne propria delectant. & tales mutantur in aues q̄ coguntur fugere post manifestationem facti. Circa vltimū metrū sciendū est. q̄ ista narratio scribit in vii. metha. circa mediū & a principio libri. Et amor medee & iasonis narratur in hypstoria troiana vbi describit raptus velleris auri p̄ iasonē factus quē tunc dilexit nimis miserere medea filia bethe regis colchos. & eius auxilio iason rapuit vel lus ancreum & oia monstra superauit & secū medeā deduxit eā tamen dimisit iason & se ab ea separauit & q̄ se separatū ab eo vidit occidit p̄prios filios. et plures querimonias medee tangit ovidius in libro heroidum in epistola q̄ incipit. At tibi colcorū &c. Et intitulatur epistola medee ad iason. Ex qua narratione cum p̄cedenti datur materia inuehendi contra crudelitātē & affrenatā audaciam & inhumanitatem mulierū & matrū p̄cipue que materno animo deponit

Theodoli

filios etiā proprios occiderūt. exponatur breuiter ista fabula. Mellus aureum pōt significare diuitias tēpales. pēipue ecclesie bēficia / dignitates. &c. que sunt in tēplo beth regis. i. dei pēis dē contrahere familiaritatē cū filia scē cū virgine maria. tunc dē expugnare hereticos & superare drachonem. i. dyabolum. & tū merito pmouebitur Mel medea est aia peccatrix que cum iasone. i. dyabolo p pām fornicatur. ¶ Con. Mens robusta. i. firma dē de. robur viri cadit. i. frāgitur / pessandatur / supatur leuitate muliebri qz mulieres tractant. i. radando palant ypomenes. i. talia venena vel tales carnificulas. & in hoc tangit eam intantationē & sortilegiū. & tales mulieres sunt grauitē puniēde vt dicunt iuriste & inquiritoz hereticę pānitatis contra tales debet inquirere. Circa illud nomen dicit eatholicō ypomenes / is. dē quasi velox ad modū equibnde ppter suā velocitatē dē superare a thalenti suo cursu. Sed hoc ypomenes indeclinabile & neutri generis est quedam herba. que se concedentes facit furere. vel potius est virus quod distillat ab inguine eque ex nimia luxuria dum amoris rabie ferit. Et dē ab ypos quod est equus & mano manas. & hoc malefice nouerunt solent capere p veneno. Et ille mulieres inq̄ cruentant. i. sedant. hoc est cruentas & sāguinolentas reddunt sua membra gusty. i. hantū tūliū venenoz domus. i. familia. apera. i. dura crudelis. inhumana therici regit nouit. i. bene cognouit & sciuit. quid femina possit facere suis maliciis medea ista mulier scit etiam quid femina possit. & hoc suis scē liberis & est ecleptis qz est defectus substantiū perēptis. i. n. tēfectis clade. i. occisione pestilentia cede infesta. i. odiosa.

Aera ne fedent istec conuici a cecient

Femineas vires expauit dux holofernes

Insignis vidue vesano capus amore

Deflent assyrii qz crediderunt mulieri

¶ Sic alithia subiungit hystoriam suam contrariā narrationi pscutis & dicit qz tales diffamationes essent inter eos per quas deturpatur ac quodammodo. Dicit deinde qz holofernes rex assirioz qui amore iudich vidue captus fuit ab ea tandē occisus est. & postq̄ illa eum occidisset rediit in ciuitatē suam assyrii flere eiulare & clamare cōperūt qz mulieri crediderunt. Ista est vna grata hystoria. & scribitur in libro iudich qui incipit. Alphaxat itaqz rex medeoꝝ & continet. xvi. capi. in quibus ista materia pulchre describitur. Et eā versificauit elegē satis amoꝝe sue ille petr⁹ q̄ versificauit bibliā & incipit cuitachio paulēqz faciens hieronim⁹ actus Trāstulit insignes hystoriāqz iudich. Et ideo breuius q̄ res postulet tangēdo istā hystoriā sciēdum est cōprehendēdo principalē effectum breuiter & sūmarie qz nabuchodonosoz vocauit ad se omnes maiores natu. & vixit holoferni qz eipe militie sue. Egredere aduersum omne regnū occidētis. & contra eos pēcipue q̄ contempserunt imperiū nostrū. & ita factus est. Venit ergo & subiugauit vi & timoꝝe multa regna. scilicet syrie / mesopotamie / lybie / cilitie. & pēceperat nabuchodonosoz vt omnes deos exterminaret vt ipse solus tanq̄ deus coleretur. Et vt dē in tercio ca. qz hoc audientes filii israel. hi qui habitabant in iudea timuerant valde a facie eius minuerunt se & ciuitates suas. & occupauerunt vertices & assensus montiū & clamauit omnis populus ad dominum. & humiliauerunt se in ieiuniis & orationibus. Ista nunciata sunt holoferni. vt dē. iiii. cap. & petiuit a suis qui esset populus ille. Tunc archioꝝ dux omnium filioꝝū amon dixit. Iste populus est populus dei. & colit vnum deum. vt vbiqz deus eoꝝ pugnat pro eis. & nisi deus eoꝝ sit offensus non poterimus vincere Tunc iratus holofernes iussit vt mitteretur ad eos vt eis viciis cum illis occideretur. Et ozias suscepit eum in domo sua. & fecit cenā magnā vt dē vi. cap. Sed omnibus existentibus in bethulia desecrunt aque. vt in ciuitate desolati essent omnes. vt dicitur in vti cap. Et dixit ozias. Equo animo esto te. & hos quinqz dies expectemus a domino misericordiam & si trāsadis quinqz

Liber

diebus non adiuuabit nos deus. nos obediemus ei. Et in viii. cap. dicitur quod cum audissent hec herba iudich vidua cuius maritus mortuus erat in bethulia ciuitate sua. Et erat ista elegant aspectu nimis et timebat deum et dixit Quia estis vos qui tentastis dominum. Stabitis vos ad portam nocte ista et eram cum ab ea id est ancilla mea. Et ut dicitur in ix. cap. exiit humiliter et fecit orationem suam ad dominum. et in x. permiserunt ozias et alii exire eam ornata honeste et splendide et orauerunt pro ea. et deducta est ad tabernaculum holofernis. et adorauit holofernem et salutauit. et dixit holofernes. Equo animo esto et noli pauere. ita dicitur in principio xi. et illa dixit ad eum. Sic mandauit deus per prophetas suos quod traderet illum populum pro peccatis suis. ideo a te confugio Et ut habetur ix. xii. petiuit licentiam vescendi cibos quos tulerat. et habuit licentiam orandi et exiit foras. et bibit holofernes die quarto in presentia illius vini nimis. Quotum una die unquam biberat in vita sua. et dicitur in xiii. Facebat holofernes sopitum vino. et iudich oratione facta accepit pugionem. hoc est gladium vel cultellum holofernis et abscidit caput eius et exiit et venit ad muros ciuitatis sue. et omnibus congregatis dixit. Ecce caput holofernis. et gratias egerant deo. et monstratum est illud caput achior. et ut dicitur in xiii. quod achior credidit in deum viuum et verum Et tunc assyrii comperta occisione holofernis ceperunt fugere et ut dicitur in xv. alii secuti sunt eos clamantes et ululantes. et illi fuerint occisi et superati. et castra eorum depredata. et bonis diuitiis spoliata. Et in ultimo capitulo ponit canticum iudich scilicet. Incipite domino in tympanis. et c. Hic habetur documentum quod perniciosum est precipi militie inebriari et mulieribus inherere quoniam. Contuge per pulchra mali subire sepulchra. Nota exponendo allegorice holofernes potest significare dyabolus quoniam amauit viduam. scilicet humanitatem christi putas quod eum fragilitas carnis deciperet. Sed eum ipse vidua scilicet christi humanitas decipit quoniam mortem subiit. et post resurrectionem infernum spoliavit. ¶ Construe. Dictum est prius vituperium de mulieribus. ideo dicit alithia istec. i. ista hec vel ista declinatur in masculino istic istec istoc et proportionabiliter in fe. et in neutro ut praticat sepe therentius. conuicia. i. litigia / increpationis / vituperia / cessent et non amplius a te dicantur ne fendant id est maculent aera. id est aeram. accusatiuus est grecus quod quis dicit multa mala de mulieribus. tamen holofernes dux expauit. i. expauescens timuit vires femineas scilicet iudich. Ille inquam captus amozebelano. i. male sano indiscreto et amenti vidue insignis scilicet nobilis et splendide assyrii illi populi holofarnum defleat quod pro quod crediderunt mulieri. Clare patet quod iste textus corrigat dicta pseustis in precedenti. et ei contrariatur ut alithia declarat.

Ardet scilla choros torquebat viscera minos.

Purpureo veterem spoliauit crine parentem

Sed contra viro plumas capit obsita rostro

Uerat vndique pater. curuis sonat vnguibus aer

¶ In hac parte pseustis probat per aliam narrationem turpitudinem mulierum. et ita aperte eis detraxit. Et dixit textualiter quod scilla iam nubilis erat et eam frequentabat minos que eum ad amauit contra iussum patris nisi. quare proprium patrem crine purpureo spoliauit. Ipsa autem mutata fuit in a laudem et pater suus in nulum. qui eam continue insequitur per aerem. Hec narratio scribitur in principio octauae metamorphoseos. Unde ut tangit. Virgilius in bucolicis. due fuerunt scille vnda filia nisi de qua hic. Alia quam amauit glaucus quam circa in canes pubetens vertit. Dicit secundo virgilius. Quid loquar aut cyllam nisi et cerera. Sed ad propositam de ista filia nisi dicit. Quidius sententialiter quod nulus rex erat atheniensis habens filiam scillam Habebat iste rex quendam crinem aureum de quo fatatum erat quod quidam capiti suo inhereret regnaret. Contra quem venit in obsidionem minos filius iouis rex crethenis quem scilla amauit Et propter eum patri crinem eripuit. et ita victus est et ei

Theodoli

aitas capta quia illa crinem illum tradidit minor. Qui tamen eam voluit ducere in uxorem propter facinus quod perpetraverat. nec in patriam redire audebat. & sic mutata est in a landam & pater eius in niscum vel accipitrē qui adhuc eam persequitur. hystorica & veritas est preter hoc quod dicitur de crine aureo sed hoc est intelligendum qd scilla furata est thesaurū patris sui. & sic niscus mutatus est in anem prede. & hoc est ipse effectus est predo & vespilio. quia omnia perdidit. Illa vero in alandem. i. mulierem pauperem qd modo nemus. modo ea incolebat In presenti etate videre est facile etiā multos. qui ut magnatibus complacent gravissima & horribilissima peccata committunt. Aliter potest exponi. Niscus est intellectus vel ratio. qui impetrat civitati anime. Crinis aureus est charitas. quam si bene servemus expugnati non poterimus. filia eius est concupiscentia vel voluptas. Minos est dyabolus vel mundus. Si autē dyabolus obsideat civitatē anime. contigit sepe qd concupiscentia vel appetitus sensitivus sensibiles machinatur sibi tradere patrē & patriā. i. rationem & animā quod ut fiat charitatē abradit & sic ratio occumbit & anima. per dyabolum occupatur & possidetur. ¶ Construe. Scilla illa mulier. ardet. i. ardentem amat ubi ibi. Loxidon ardebat alexin in bucco. iuxta illud doctrinalis in tractatu figurarum Est euphenismos pro verbo ponere verbum thozos. i. lectos conjugales. Minos ille rex torquebat. i. agitabat viscera sua. Ipa spoliavit parentem. i. patrem suum veterē. i. senem crine suo purpureo. sed ipsa scilla contempta. i. delpecta viro. i. minone propter tantum peccatū. obsista. i. circumdata vel cōplantata vel munita rostro capit pluvias quando in aue cōmatatur pater ei⁹ qui etiā in anem erat mutatus verat. i. fatigat ubiq; eam. Scillā aer percussus ictibus alarum et vngueum sonat. i. sonitum dat vnguibus curvis quos habebat.

Coniugis offensum tumido sermone tyrannum

Persidis et medee species commouit edisse.

In solio vasti meruit captiva locari

Ciuius intentam remouens a principe plagam

¶ Hic alithia subiungit hystoriam suā ad laudē mulierum. Et dicit hzeniter qd assuerus rex persidis & medee offensus per superbiam & arrogantem rñsionem coniugis sue dilexit edissam. Et quāq; illa esset captiva collocata est tamē in loco regine prioris qd dicebatur vasti & illa edissa remouit a ciuibz iudeis plagā que eis inferenda erat. quia eis succurrit ipsa hester. Ista est honesta valde hystoria & originaliter scribitur & late in libro. hester qui incipit. in diebus assuerit & cetera. & continet xvi. capitulo. Et hzeniter tangendo summam hystorie. sciendum est ut ibi scribitur qd rex quidam babylonie appellabatur assuerus. et vxor eius vasti & inuitauit multos magnates. et principes ad conuiuium et in leticia vocari fecit vxorem suam. que venire recusauit ex superbia. Ideo rex ex assistentium consilio relegauit eam. & fecit venire ante presentiam suam puellas pulcherrimas. ut ex multis sibi placentem eligeret. Mardocheus autem vnus iudeorum habebat vnā neptem dictā hester vel edissa quam ipse ad ceriam regis optime ornata misit. Veniens autem coram rege ei cōplacuit. & eam duxit in coniugem. Rex iste nepotem suum aman dilectissima a se ab omnibus adoari fecit quod noluit facere mardocheus homo rectus. & sanctus quem ideo eunuchi famuli aman occidere voluerunt. Sz regina fecit illos eunuchos interfici. Aman autem indignatus impetrauit a rege qd omnes iudeos interficeret. ideo mardocheus dixit regine petens ut illud mandatum impedit. & illa dixit se non audere. Eadem dum rex sederet induit se honestissime & ingressa ad regem. quam rex videns pretendebat ei sceptrum. Et illam inflectione genuum petiuit a rege ut in crastino rex & aman secum comederent. et in crastino dum bene comedisent dixit rex. Petite quod vis tibi dabitur. Illa petiuit caput aman / quod sibi concessum est. licet iniuste. Inuenit autem

Liber

ser i libris annualibus mardocheum se a morte liberasse. Querente autem rebus ornari vestimentis regis p tota ciuitatem deduci et omnibus adorandus. Et sic de mandato regis aman totaliter ornauit mardocheu. Sciens autem aman q caput suum regie concesserat humiliter ornauit ea & caput i gremio ponebat. Rex vero ea putauit belle regina opprimere & ideo eum occollari iussit et totis regni sui regimē mardotheo commissū est. et ibi tādū stetit quousq̄ iudei i patriā hierosolomitānem pfecti sunt. Assuerus potest significare xpm. vlti significat sinagogā. volebat enī de? sinagogā iudeorū conuertēre ad legē euangelicā eā tamē cōuertēre nō potuit quia sicut sēp dure ceruicis extiterant. ita i sua pertinaci opinione obstinati remanserunt. hester autem significat ecclesiam verā xpi sponsam sanctā et mundā. Sic ergo xps qui per assuerū intelligitur. dysperit vlti. i. sinagogam. et exaltauit et edificauit hester. i. catholicā ecclesiam et ex suo preciosissimo sanguine dedicauit eam. Ex hac hystoria patet quod quātū superbia vlti dānanda fuit. tātū bonitas & humilitas hester collaudanda. De superbia dicit. hug. libro. p̄is de anima tercio. Cetera vitia sola solas virtutes expetunt qbus ipsa destrūntur. vt luxuria/pudicitia/ira patiētia. sola vero superbia contra omnes animi virtutes se erigit & quasi generalis & pestifer morbus omnes corrumpit. Signa autem superbie hec sunt clamor i locutione amaritudo i silentio dissolutio i hilaritate. furor i tristitia. honestas i imaginatione. inonestas i actione rancor i reprehensione. Et aug. de verbis dñi dicit. Discite a me noui mundum fabricare non omnia visibilia & inuisibilia credere. Et sequitur Cogitatis magnas fabricas construere. celsitudines de fūdamēto erigere p̄i? cogitā humilitatē Et grege. humilitas vera ē qua quis de parua estimat. & bona alterius sine inuidia et liuore commendat. **C**onstrue. Species. i. pulchritudo qz species ē equinocum vt dicit porphirius in predicabilibus edisse istius mulieris commouit tyrannum. i. dominum qui antiquitus erat nomen dignitatis modo nomen ferocitatis perlisdis hec perles perlisdis medee. i. illius alterius patrie offensum. i. iratum et indignatum sermone. i. verbo et respōsione timido. i. iusto et superbo a tumo tumes cōiugis. i. vxoris sui vlti captiua scz hester. que captiua erat sub tribuo illius regis meruit p suā pulchritudinē et mores locari. i. sublimari i solio. i. i cathedra vlti illius regine. hec vlti nomē est indeclinabile. ista dico edisse iōp remouens p suas preces et facta plangam itentam ciuib? scilicet iudeis a p̄ncipe assuero ad petitionē amā nepotis sui. Clare p̄ q hic ponitur contrariū eius quod imp̄cedēti particula per p̄sultim dicebatur.

Silue porta byrent/ frondent nunc omnia rident.

Huc helicon musas. huc prothen mitte napeas

Assint precipue qui curant florida tempe

Quos indestigi serie complecteris enni

Chic pleustis deorum pluralitatem asserit. vel deorum auxilium implorat. Et diuiditur in duas secundum quod in duobus locis etiam deorum multitudinem innuit. Secunda ibi. Triste mari. Item primo facit quod dictū est Secundo quasi deficiens dicit nocem abesse. ibi Sponte sua. Et est vna debilitatio secundum diuisionem alibi factam. Item primo facit propositionem suam. Secan? o alithia sibi contradicit. ibi. Erroris causas. Primo ergo pleustis dicit deorum pluralitatem. et statim alithia dicit dei veri vnitatē. Dicit ergo sic quod silue frondent & prata virent & oia rident. eleron habet suas musas et prothe? suas napeas. Sunt alii dii circa eempe de quibus loquitur ennius. **A**int videtur inuocare. Circa istum textum aduertendum est q vt dicitur in. v. methamorpho. pallas. que est de abello et etiam sapientie. voluit visitare eliconem montem in quo erat fōs musarum. poeticarum delectabilissimus. et eo viso eas felices reputat & statum earum quod concebunt muse si pallas ad esset eis. & si quiesce viuere premitteretur. Et illud recte applicari posset ad studentes qui habēt

Theodoli

Datum felicissimū & honestissimum si bene promitterentur gaudere suis promissis
 gis et liberatibus iuxta merita eorum promouerentur. ut si respublica persci-
 piētes iuxta dictam platonis regeretur. Iste elicon ut dicunt poete est mons ha-
 bens fontē musarum. qui fons fuit factus a pede pegasi. qz postq̄ superauit per
 seus gorgonē de sanguine eius natus est pegalus alatus & pede suo fontem ca-
 balimum vel pega seum vel meduseum vel cristianum fecit: Figuntur autem
 poete de fonte illo potare. et illud tactum est prius ubi de gorgone agebat ibi.
 Gorgonis effigie. et de isto fonte loquitur p̄sius i principio sui libri dicens. Ne fō-
 te labra plui caballimo. &c. Sciendum est ulterius qz ut dicunt poete nouē sūt
 muse poetice famulantes appolini i elicone monte iuxta fontem cristalinum in
 quodam nemore. & sunt iouis & ne. moze filie noīa sūt elio entripe mepomone.
 talia polimīa erato trificoze/brania et caliope. Macrobius i secūdo super sōn-
 um scipionis. equiparat eas octo causatibus superarū celi. & nonum dicit in his
 contēptum causarum ex omnibus motibus. he muse aliter referri possōt admo-
 dos sciētie & doctrine per eas enī intelligimus cogitationem. delectationem. di-
 ligentiam. capacitatē. meditationē vel memoriā. similiū inuencionem. indica-
 tionem de iuuetis. electionem indicatorū p̄lationē acceptatorū. Alii intelligūt
 nomen instrumenta requisita ad perfectam vocis formationem Circa aliam
 particulam ubi dicitur Huc elicon. Sciendū est qz protheus dē. deus ambigu⁹
 qz nō erat certe determinate figure sed capiebat ibi diuersas figuras. Per quē
 possumus itelligere hoīes duplices/fictos. ypocritas & mobiles ad modū arun-
 dis vento agitate Napea dē esse dea florum. a nape quod est flos. sicut naya-
 des sūt deae fontū. nereydes nāpis. dryades siluazum ozeades montū et sic de a-
 liis. Circa terciū metrum sciendū est qz tempe sunt loca amana & delectabilia. et
 tētea sunt loca horrida siluestria i tēstalea. ita inquit Lucanus dicens. ii. Amplex⁹
 fines saltus nemorosaqz tētea &c Et in principio. viii. Jam super herculeas fau-
 ces nemozaqz tempe. Et est tempe nomē indeclinabile carens singulari & neu-
 tri generis. iuxta alexandzū in suo doctrinali Neutrum plurale sit cete recol-
 ge tempe. Circa vltimum metrum sciendū est qz ennius est quidā poeta anti-
 qus latinus qui p̄cessit virgiliū quem alicū tullius allegat. ut ibi Unus ho-
 mo nobis de officiis cunctādo restituit rem. & i principio senectute ip̄e capit me-
 tra enni. quādo dicit Vtite si qd ego adiuto. tu iam vel leuasse. &c. Eius tamē
 volumē ad nos nō peruenit Distigium est liber p̄cedens per duo metra vnā
 sententiam cōtinētia sicut illat de garlandia. Cespitat i faleris. Et dē a dya qz
 est duo & stigos versus. Alii d'cunt qz dē a dya quod est duo & stigium infernus
 vel a stige fluuiō infernali. qz ennius composuit vnum librum de fluuiis infer-
 nalibus & demonibus diis inferis. quos omnes pseustis inuocat i adiutorū su-
 um. Ultimo considerandum omnia deorum que apud poetas magis sunt visi-
 tata sunt ista / saturnus / iupiter / mars / mercurius apollo / venus / dyana / mi-
 nerua / iuno / vulcanus / neptunus / pan / pluto / iris. sicut patz diligenter per-
 legenti volumina poetarum. Et Constat. Silue frondent. i. frondes habent
 frondeo verbum neutrum. silua oē de sileo. illes p̄zata vident. i. virozē habent
 omnia rident. i. florent vel ridere videntur. et est trāsumptio vel methaphora
 Delicon o tu mons mitte huc. i. ad hunc locum in auxilium meum musas tu-
 as Protheu nomen est dei mitte nāpias. i. illas deas ille secundum qz currant
 tempe id est loca flozida assint michi p̄cipue. id est maxime. & illi sunt dii in ca-
 tationum et magice artis patet ex. Lucano et illi assint etiam quos o enni
 sine h. hic ennius declinat ut tu complēderis. i. comprehendis continēs & ennu-
 mers in serie. i. in ordine distigū id est illius libri tui.

Eccoris caulas tinxit timor atqz voluptas

Singula sunt berratro / si singula nūmina celo

Silua mundus habet / si pontus quid modo restat.

Libet

Ni quod membra tenes / tot confiteare penates.

In hac parte alithia respondet. et repellit seu reprobat pmissa pleustis pro-
policione et dicit q̄ deozū multitudo itroducta est p̄ timorem et voluptatem. Unde si dicamus in inferno vnum deum esse. in celo alium. i. mundo alium. et in
mari non poterimus dicere q̄ tot sunt dii quod habemus membra in corpore no-
stro et sic quasi essent infiniti dii et innumera bilis. hic ergo vult habere alithia
q̄ est tam vn⁹. et non plures dii. sicut aliquantulum dictum est superius in illo textu.
Par idemq̄ deus: Et tangit causam propter quam homines p̄fessi sūt pluralitatē
deoz. Prima est timor iuxta illud Stacii thebaydos. primus i deos fecit timor.
Secunda est voluptas. sicut epicuri posuerunt felicitatē i voluptatibus. vt cie-
ra primum etheoz tractatur. et ex isto multa et magna inconuenientia sciderūt.
Et vt veri simile est etiam vilissimus ille et detestabilissimus machometus per
predicationes suas que parti voluntatē permittabant ipse seduxit multos et a
veritate fidei catholice deniare facit. Hec possunt tractari origo ydolatrie et de
bel. et baal et talibz que omittuntur. Vñ de timore dicit. De voluptate dicit tul-
li⁹ multa i de senectute i detestationē ipsi⁹. Et p̄sido. libro. iiii. de summo bono.
Iz sepe i medio carnalium deus protegat vitā electozū tamen satis caro est vt
quisq̄ iter seculi voluptates positus amicus dei maneat ilibatus. **C**onstrue
Timor fixit causas erroris iponendo plures deos atq̄ p̄o et voluptas i ordina-
ta et carnalis delectatio si singula numina hoc nomē est deus vel sit baratro. i.
i inferno et de quasi bozatrū et si singula numina sūt celo si mundus habet eti-
am sua numina si pontus. i. mare habet etiā sua quid restat modo interroga-
tine legitur restat. i. manet vel impedit quasi dicendo nichil restat. ni. i. nisi con-
fiteare. i. confitearis tot penates. i. deos p̄inatos domesticos vt apud virgi. iiii.
eneydos. Cū penatibus et magnis diis quot membra tu tenes. i. habes i corpore
tuo sic ergo i hac parte alithia reprobat dictum pleustis q̄ pluralitatē deozum
asserbat. et sic hic dicit contrariū sui dicti. et in hoc observatur lex istius carmi-
nis amabei. iuxta dicta alias.

Sponse sua chauri cupiunt ad tecta reuerri

Vesper ones citiso capras depellit ab vlmo.

Ni natura redis lupus insidiabitur agnis

Lede dies celo / quia nescit cedere virgo

In ista parte pleustis ostendit suā debilitatē scdaz. et diuiditur. Primo dicit iā
nocte venisse et xps sit inponere finem certamini suo. Secdo videns alithiā nō
velle tacere sed ibi respondere iterato facit aliā narrationem ibi. Triste mari
vectis Itē primo proponit pleustis Secundo alithia respōdet more solito ibi.
Si vos terret ones. Dicit ergo primo sic quod chauri iā saturati volūt reuer-
si ad domos. et p̄pter vespertinā horā oportet oues dimittere herbas et pascua.
et oportet etiam capras dimittere vlmos. Dicit deinde. Alithia nisi ad gregē
suū redieris festināter lupus insidiabitur agnis tuis et gregi tuo Dicit finali-
ter quo ita est q̄ ista virgo non vult recedere vel finire. o dies recede a celo In
isto textu pleustis iā debilitat⁹ multū et pene superat⁹ ostēdit noctē esse hoc autē
facit p̄circū locutionē dicēdo Sponse sua. scdo hortatur alithia ad redeūdū ad
gregē suū. et causā reddit. Tercio ad deos recurrit vt dies finiat ne deuicatur.
Queto et p̄cipaliter itēdit euadere manus alithia. ne p̄tra ipsū p̄ fronsē līna fe-
cat tāq̄ cōtra denictū et itēdit alithia suis monitiōibz appētibz decipere. scien-
dum vltius q̄ iste modus loquendi qui ponitur hic sūptus est a virgilio i bue-
colicis observando legē bucolici carminis. vbi de rebus ruralibz sermonem fa-
cit. et per eas intentionē suam manifestat. vt ibi. Cogit et donec oues stabulis
numeramq̄ referre. Iussit et multo processit vesper olimpo Et similiter dicit
in fine egloge tercię et fere vbiq̄. **S**ciendum est vltius circa vltimum

Theodoli

metrum. 9. **E**de dies celo. quod repetitur inferius bis vel ter quod illud me-
trū p̄p̄ie appellatur versus. q̄ pluribus vicibus inter alios poitur. sicut in hac
colicis iste versus. **I**ncipe menalios meū mea tibia versus. vel ille. **D**ucite ab
v̄be domū mea carmina ducite daphni et eodē modo dicēdū est de alio metro i
textu sequenti posito **f**ige dies cursū **C**onsiderādū est vltio q̄ iste textus pōt le-
gi allegorice vt dicunt glose. p̄ thauros intelligendo superbos p̄ tecta sua intel-
liguntur cubilia & fomenta viciorum. ad que reuertuntur viciosi. vnde vesper
hoc est diuturna imozatio in viciis. & quasi vsque ad finē vite depellet simpli-
ces & bonos a vera doctrina & fide. **P**er capras intelligit viciosos & peccatores
errantes a bona opera. **E**t ideo nisi alithia hoc ē veritas vel ecclesia vel p̄ela-
tus reuertatur ad gregem pascēdū cibo diuino. dyabolus insidiatur gregi que-
rēs quē deuoret. & in hoc hortatur p̄lati solicite currare gregē & vigilare dilige-
ter **C**ōstrue **T**hauri illa animalia cupiant reuerti deponens est sua sponte
volūtatē vel affectione & inclinatione ad tecta. i. ad stabula. vesper depellet o-
ues citiso. i. ab illa herba. & depellet capras ab vltimo arboze. o alithia ni. i. nisi tu
matura. i. festina redis. i. reuertaris ad gregē tuū lupus insidiabitur. dicitur de
insideo/des. vel de insidie diarum. agnis tuis. & ideo o dies. dē a dya grece quod
est clay latine. cedit. i. recede. simplex p̄ cōposito. & est auferetis. vt ibi in catho-
ne **M**itte archana dei. i. dimitte. celo. i. a celo. q̄ virgo scz alithia nescit cedere. &
recedere. hoc est non vult litem terminare vel disputationem finire

Sibos terret oues lupus ad caulas redeuntēs

Cornibus elatis illum mea cura petaris

Quem sine fraude pius pasclis vicerat agnus

fige dies cursum ne perdat virgo triumphum

Hic alithia respondet alloquēdo gregē suū in hunc modū. **O** oues si quādo
revertimini ad caulas lupus pturbauerit vel terruerit. petatis ip̄z elatis corni-
bus. illud dico dyabolū. resistendo ei qui ab agno paschali deuictus est **D**icit si-
naliter. o dies mane & non recede a celo. ne ego p̄dā triūphum quem habiturus
sum de isto peruerso pseusti **A**duertēdū est hic q̄ alithia hortatur suas oues
resistere dyabolo v̄l lupo: **S**ecundo hortatur imitari agnum paschalem eo q̄
ois xpi actio nostra est instructio. **T**ercio dirigit orationē ad deū supplicādo vt
sol fixus adhuc maneat. causā subdit. ne ipsa perdat victoriā. **I**ste textus etiam
legatur allegorice sicut p̄cedēs. vt sit sensus si dyabolus terret fideles redeūtes
ad vitā & fidē. tunc insigno crucis & firma fide sibi resistatis & petatis illū. quem
agnus paschalis. i. xps superauit & hic vltimus versus ponit orationē aie peten-
tis spaciū penitētie vt dyabolum superare possit & de ipso victoriā habere. **C**ō-
strue. **O** oues si lupus terret. i. territas reddit vos redeūtes. i. reuertētes ad cau-
las. i. ouilia. **O** vos inq̄ excentes mea cura petatis cornibus elatis. i. erectis lo-
co defensionis vestre. & illū dyabolum quē pius agn⁹ paschalis. i. xps. iuxta illud
apli ad chō. quinto. **P**ascha nostrum immolat⁹ est christus. ipe ei vt agnus oc-
census ē. & se dedit nobis in eduliū in sacramento ab eo instituto vicerat. i. supera-
uerat sine fraude & nō p̄ fallacias. **O** dies fige sine n. debet scribi. i. fixum redde
et pone cursum tuum hoc est continua claritatē tuam ne virgo. i. alithia perdat
triumphum. i. victoriā. suā quē intendit habere. super istum. **O**bservatur lex
istius carminis sicut in textu p̄cedenti vt clare patet.

Triste mari vectis helene respectus in astris

frugibus crugo. serpentum libilus agro

Hortos calpa fodit digitos v̄rica perurit

Omnia quis diuum potuit conflagere tantum

Hic pseustis non videns alithiā desistere iterato narrationem aliā inchoat.

Libet

et deorum pluralitatē approbat. & dicit q̄ helene stella est nautis noctua & tri-
stis erugo nocet frugibus & sibilus serpentum agris. talpe viuunt ex humo.
vrtica de natura sua habet q̄ sit pungitiua & adductiua. quis ergo deorū est ille
vnicusq̄ omnia ista diuersa potuit facere / cōponere / cōfingere. Aduertendum
est q̄ aliq̄ dicunt hic pseuſim aliquando redire ad fidē & veritatē sed hoc non
video immo expresse videtur potius pbare & attestari deorū pluralitatē cum ipse
dubius & quasi admirans querit. Dia quis diuū. Alii dicūt q̄ ibi pseuſtis pro-
ponit alithie p̄ modū interrogatoriū vnū enigma sed hoc non videtur multū
probabile. &c. **C**onstrue. Respectus helene illi⁹ stelle lueide in cuius ortu fre-
quent accidunt prelle in mari in astris. i. inter astra & potest esse p̄thēleo spara-
lange est triste. i. res tristis vedis de vehor / ris. i. portatis. s. nautis vel aliis qui
p̄ mare deuehu ntur mari. i. in mari. Erugo dicunt aliq̄. i. illo herba hoc nō cre-
do. sed debet dici aerugo. i. aeris rubigo & est infectio tēpest as vel corruptio as-
ris nocens frugibus & si in textu ponitur aerugo reuocet a. causa metri est tri-
ste frugibus de faror / eris sibilus serpentū iuxta illud. Sib-1⁹ est hoīm. serpe-
tum sibila dicas q̄ differētia hic cōfundit̄ est tristis agris. i. cāpis. q̄ cāpum infi-
cit suo sibila. & reddit cāpū sterile talpa illud aial fodit hortos. i. virgulta & vici-
daria vrtica. i. illa herba quē dē ab vrendo peruit digitos de natura sua quis
diuū. i. deorū. quasi dicere nullus. imo plures potuit tñ. i. rē tentam vel tñ ad-
uerbialit̄ cōfingere. i. cōmiscere oia supra dicta. & i vno mittere vt cōuenirent.

Dulce vero mulier. p̄ates arentibus p̄mber

Mandragoze sterili. fons agricolę sicienti

Per cellit cunctis anime belamina carnis

Eruerin postq̄ placari iudicis iram

Chic alithia respondet dicēs q̄ mulier est. dulcis viro. pluvia locis aridis et
siccis mandragora mulieri sterili fons agricolis siti bñtis. Dicit vlteri⁹ q̄ in-
ter cetera vtilius est aīe placare iram iudicis postq̄ a corpore fuerit exuta. Ad-
uertendū est hic q̄ alithia habēt hic sermonē oppositum sermoni pseuſtis locu-
tus enī fuit pseuſtis. Ista autē de dulcibus. & in hoc significat q̄ veritas de sui
natura ē amabilis & dulcis quāis dicat comicus veritas odū parit. hoc enim in-
telligitur apud malos. falsitas autem de se ē odibilis & tristis. Unde veritate
dicit hierony. vo nobiles vos autē ignobiles Nec ē conditio veritatis vt p̄ eā
inimicitie persequentur. Sicut per adulationē p̄niciose amicicie cōquerūtur
libent̄ quod delectat odim⁹ & offendit oē quod nolumus Et de falsitate abro-
sius in li. de virgi. Menena nō danē nisi melle circū limita. & vicia nō decipiunt
nisi specie & vmbra virtutū. Sciendū ē vlteri⁹ q̄ auctor iste capit istū modū rñ-
dendi p̄ cōtrariū a virgilio in illa egloga allegata forte sub arguta considerat
p̄lice daphnes. p̄ itaēti p̄ssu illi⁹ Circa hāc dictionē mādragoze sciendū s̄m
catholicō q̄ mādragoza est gen⁹ pomi similis parue poponi / odoze / sapoze / vt
specie. quia habet mala saauere dolētia / immagnitudine mali maciant. vnde
et latini vocant malū terre. Hanc poete ātropozes appellāt q̄ habet radicē for-
man hoīm similitantē huius due sunt species. femina folis lactuce similis mala
generās in similitudine p̄anor. mascul⁹ folus berthe similis & accepta i escābt
quidā op̄ nātur facit i sterilibz fecūditatē vt gen. xix. Egressus ruben tpe me-
sis tricices i agro reperit mādragozas quas matri lye derulit. & ista similit̄ di-
cunt i sūma b̄rio & p̄sidozus. & ethimo. li. xvi. Albertus dicit valde ec multa ea
li. xvi. de vegetabi⁹ ib⁹. dicit enim mādragoz ē est herba cui⁹ radix labio vocat̄
& est magna habens similitudinē cū forma hoīs vt dicit auicenna. ē autē radix
eius linea cinericia. est aut̄ frigida & sicca & h̄ virtutem constringendi & mortifi-
candi vt si quis eā comedat mortatur. s̄ succurritur cum vomitu melle & buti-
ro mutilatus membris bibat de ea. & nichil sentiet. Supponitur etiam aliquid
de lachryma eius & educit secum. & semen mandragoze viuificat matricem q̄

Theodoli

bibitur & ita de multis aliis que omitto. ¶ Construe Mulier quasi mulcens herum existens dulcis. i. res dulcis & grata viro ymber est dulcis pratis arentibus. i. siccis de areo ares. mandragore illa herba est dulcis mulieri sterili que non pot habere pueros fons est dulcis agricolis quasi agros colenti sitienti precellit melius est cunctis hominibus anime. i. quo ad animam iram indicis scz dei oī potentis placari. i. pacificari postq̄ exierit velamina carnis. i. corporis. Vel pot esse textus exnerint in plurari. & ly anime ē nōī casus. pz ergo q̄ sicut innuebat prius pscultis deorum pluralitatem ita dei vnitatem q̄ est rex oīm.

Quen am celicolas auerit dira voluptas

zodiaci nunquid loca maximus ordo reliquid

Aut stertunt omnes aut tractant pocula lethe

Ede dies celo quia nescit cedere virgo

¶ In hac parte signat tertia debilitatio pscultis. & diuiditur i duas. Prio fit hoc. Scdo relumit vires pponēdo enigma. Scda ibi. Itē primo ponit suam falsē opinionē. scdo alithia ponit raritā assertionē. scda ibi. Obiunt vigi. Dicit prio sic aqua voluptate deoy celicolarū affectio immutata est & aduersa nūquid pdo motus zodiaci imutatus aut zodiacus dereliquid loca propria motus sui & regularis motus solis obliqui. Et ideo dies ex quo ita est virgo non vult resistere recede a celo vt ita cogatur recedere. Aduertendum est hic q̄ in hoc textu clare apparet debilitatio pscultis & metus vrgens qui ipsam occupat ne ab alithia deuiciatur. Secundo conquerit sup hoc quod sui dii sibi non auxiliati sunt. et illud concluditur ex verbis suis hic positis. Tercio ipse tangit tres errores. Pimus est. in primo versu vbi innuit deos celicolas aliqua dira voluptate auersos. in eis tamen nichil dirū cadere pot. Secūdu error tāgitur in secūdo versu imutatione motus zodiaci. q̄ tñ est regularissimus. & ab agente in fallibili direct⁹. Tercius error euidenter ponit in secundo versu vbi imponit diis q̄ ipsi dormiunt & oclantur & humanos actus negligunt vt tangit. Hoc. i. primo de consolatione phie. Et cū hoc q̄ ipsi in oblivione inciderūt quod est impossibile. In quarto versu nostri textus ponitur oratio pscultis q̄ lupius etiam ponebatur Circa istud nomē zodiacus sciendum ē q̄ dē a zodia grece quod est aīala vel signa latine & est aīalis circulus vel signiter. qz in eo sunt xii. signa noibus aīalium nūcipata. Vel qz sol mirans illa ppietate aīalīū sortitur. In secundo de generatione appellatur ab aristotele obliquus circulus de quo poeta dē pulchre in secundo metha. paulo post principiū Unde sicut habetur in. i. ca. tractatus Iste est secundus magnus circulus celi. Unde ibi dē. Et aut ali⁹ circulus in ipera q̄ intersecat equinoctialē & intersecat ab eodem in duas partes equales & vna eius medietas declinat ad septentrionē alia vero ad austrū. Circa illud nomē lethe sciendū est q̄ lethe lethe ē nomen vnius fluminis infernalis vbi anime deinergunt. & oīm pteritorū obliuiscuntur. ideo interpretat oblivio & inde dicit letheus lethea letheū. i. obliuolus / la / sum. & inde liturgia morbo obliuolus. vt tangitur in primo de consolatione phie. De noibus flumioy infernaliū habetur ista metra. Sic odium / lethe obliuio / flegeton ardens. Luctu cocturus / triste sonans acherō. Con. Ista licet debet legi interrogatiue quē nā. i. que & nā est syllabica adiectio. licet memet & piā in hoc noie quipia voluptas alii habent voluntas dira. i. crudelis & in ordinata auertit. i. alioyū vertit celicolas. i. deos luperos quali celū colētes. Nanquid ordo maxim⁹. i. vniuersi eo q̄ ordinatissime mund⁹ ordinat & regit reliquid. i. dimisit loco zodiaci scz p pia quasi diceret videt q̄ sic aut oēs. i. dii stertunt gloriati aliqui. i. firmiter dormiunt. Stertere autē magis ppie est dormiendo sōnum cum naso. facere aut ipsi tractat pocula. i. pot⁹ lethe. i. fluminis illius obliuiosi. ¶ dies cede. i. recede celo. i. a celo qz virgo scilicet al. hia nescit cedere. i. locum dare.

Obiunt vigi curant fastigia celi

Libet

Quicquid nutrit humus quicquid produxit abyssus

Non somnum nouit qui verbo cuncta creauit

Fige dies cursum ne perdat virgo triumphum

Hic alithia respondens ponit contrariā pseusti assertionē dicens q̄ deus ille gloriosus q̄ verbo creauit cūcta curat vigilanter sine sono celestia terrestria et infera. Deinde facit orationē suam. sicut alia. Aduertendū hic q̄ alithia remouet errorem pseusti in hoc quod dicebat deus dormire & stertere quoniā hic dicit deum verū prouidentem & vigilanter omnia prouidere & regere obtrita vigilis. Et hic recte incidit materia de prouidentia diuinā q̄ oīa regi fortiter suauiterq̄ disponit. de qua in iiii. & v. de consolatione phie. De ista materia p̄ theologos latissime pertrat. Hic etiā incidit materia de creatione mundi solo verbo dei. iuxta illud psal. Ipse dicit & facta sunt ipse mādauit & creata sūt Aduertendū est ulte rius q̄ totalis mādus vel totius vniuersi tres sūt partes principales. Prima est celestis Secūda terrestris. Tercia est infernalis. Quālibet istarū de⁹ viuificat tāq̄ aīa istius mundi secūdū aliquorū imaginationē & oēs illas partes regit. omib⁹ p̄sens est eas creauit eas videt regit & disponit vnicus de⁹ gloriosus. **C**on. Ille lex deus omnipotens q̄ creauit cūcta verbo suo. cura. i. cum cura regit fastigia. i. altitudines celi obtrita. i. aspectu prouidentia dicitur de obtritis / eris. quod componitur de ob & tris quod est aspectus vigili. i. prouidenti & vigilantis obtrita curat inq̄ quicquid humus. i. terra nutrit. quicquid etiam abyssus. i. profunditas terre p̄ducit nec p̄nōt ille inq̄ deus nō nouit somnū sicut dicit pseustis. **D**ies fige melius est sine. n. vt dictū est cursum ne virgo alithia p̄dat triumphum. i. victoriā. Et dicitur a tris qd̄ est tres & phanos sonus. &c.

Dic mihi dum cristes adit proserpina sedes

Lege data matri si vellet nata reuerit

Gustum perfidie quis primum prodidit ore

Dicet troianum lauderis scire secretum

Hic pseustis resumit vires suas & pponit enigma Et autem enigma obscur⁹ sermo quasi mirandus & vulgariter appellatur diuinatoriam. Secundo alithia respondet pponēdo sibi aliud in textu sequenti. Dicit ergo sic pseustis **A**lithia dic mihi qm̄ proserpina infernalis sedes subiit. & matri sue ceres lex p̄educēda nata sua data est. Dicit ergo q̄ fuit ille q̄ manifestauit gustū proserpine & si sic respondebis ad illud tu laudaberis scire secretū troie. Sciendū est quod ista fabula scribitur originaliter v. metha. post mediū ubi de raptu proserpine de errore cereris & de mutatione astalophi in bubonē. vnde ceres filiā suā proserpinā incluserat in quadā domo sub terrencea venus aut duxit eā secū ad colligendum flores quā pluto rapuit & deflorauit Ista proserpina pōt significare puellas & moniales que si p̄n clausurē exeūt ad colligendū flores mūdi deflorantur **C**eres filia sua diu & cū facib⁹ q̄lita tondē iuxta iudiciū arethese descendit ad inferos & q̄ filiā suā retrahere non potuit illud dicit ioui. qui disposuit q̄ proserpina p̄ diuiniū annū cum platone regnare. & p̄ aliū cū matre esset Ceres est bonus plat⁹ proserpina est oīs p̄tōz ei subditus. pluto dyabol⁹ iupiter est deus ad quē per rōnem recurēdū est. Dicit vltteri⁹ q̄ etiā a ioue r̄nū fuit q̄ illa filia exire nō poterat ab inferis si gustasset de fructibus ei⁹. S; astalophus asseruit se eā dedisse tria grana malo granati comēdisse. ideo detenta est p̄petuo proserpina enī illum testē astalophū mutauit in bubonē. Sic etiā illi qui alios accusant & explozant mutantur in bubones. q̄ sūt odibiles & habētur odio ab oībus infern⁹ est iste mand⁹ in qua si quis gustauerit tria grana. i. delicias / deuitas / & honores vix vel nunq̄ extrahi poterit. Ista hystoria totaliter pōt naturalit & phisice xponi vt proserpina sumatur p̄ grano cuiuslibet leguminis hec rapta fuit ad inferos. i. semen posūtū est i terrā, & iō in terra deicit & p̄trecit. vt semen rede

Theodon

at a terra qz ibi p̄mo violēter deturetur & cōspicitur. s̄ p̄osepina non redit
nisi post q̄ generauerit aliter nō. iuxta illud. Jo. xii. Nisi granum frumenti ca
dens in terrā mortuū fuerit ip̄m solū manet. &c. Alia sunt fabulosa. ¶ Con.

Dic michi o alithia dū. i. qn̄ p̄serpina illa puella adiit sedes tristes. s̄. ifernales
& hoc dico lege. i. regula & ordinatiōe data ioue matri. s̄. cereri si nata. i. filia sua
velet reuerti deponēs est apud inodernos. Tullius tñ ponit ip̄m sepe neutralē
ter dic q̄s p̄didit. i. manifestauit vel p̄dēdo denūciauit ore p̄fidie. ore p̄fido & p̄
uerso. alii iungūt ly p̄fidie cū ly gustū gustu. s̄. quo p̄serpina gustauit truct⁹ in
ferni dic ergo illud & lauderis pōt glosari. i. laudaberis. & pōt tēpus p̄ tpe scire
secretū & dicit de cerno / nis inq̄tū xponit de seorsū & cerno / nis. & tūc habet
p̄imā h̄cūē. qz si xponeret de se & cerno cernis p̄ia p̄duceret troianū vnū se
cretorū troierat palladiū ymago palladis de qua fatatū fuit q̄ troia nunq̄ ca
peretur q̄diu esset in troia / cam tamē vlixes rapuit. p̄ ex hystoria troiana.

Dum pelagus mundo sublidat mundus olimpo

In medio semper consistit pendulus aer

Dic vbi terra leuem celi superminet axem

Et te posse dei tetragrammaton inuio fari.

¶ Hic alithia respōdet & pponit enigma di. D̄ p̄seuti / tu michi p̄posuisti tūc
enigma fabulosum ego ppono tibi aliud tale. cū ita sit q̄ mare semp̄ sublidat &
sublidet mūdo. mund⁹ celo. & cū semp̄ ip̄e aer sit quasi p̄dul⁹ in medio elemen
torū. Dic michi vbi terra eminet supra axē leuē celi & si michi respōderis ego an
nuā & d̄cā te loqui posse nomē dei ineffabile qd̄ appellat tetragramatō. Istud
enigma est satis obcurū & difficultas puenit ex elemētorū naturali ordinē & d̄
sp̄positiōe scd̄z sub & supra. q̄a terra est iterior / aqua in secūdo loco. deinde aer. de
mum ignis. & tamē querit hic vbi est terra supra ignē. &c. P̄im⁹ mod⁹ legēdū
fuit iste Celi⁹ v̄r quidē hauiit plaustrū in cui⁹ axe ip̄e iacuit & pponebat enig
ma hic positum transeuntib⁹ & ip̄is nescientib⁹ solvere tandē dixit q̄ terra est
altior aere celi. i. celū est ibi locutio appocopata sicut ibi āthoni p̄ anthoni &c.
iste modus ē mod⁹ p̄portionalis vni enigmati bucolicoz in egloga Dic michi
chi dameta. &c. vbi poitur peculi p̄ pecalū. Etia qn̄ d̄c. Tres pareat celi spaciū
nō ampli⁹ vlnas. sed qz illud enigma est quodāmodo fabulosū & satis vanum
beri simile est enī q̄ talē sc̄lum intēdebat alithia q̄ interpretat veritas nō ob
stante reuerētia bernardi siluestris q̄ sic exposuit. Et alius mod⁹ & magis ali
thie officio p̄portionalis q̄ terra supereminet leuē axē celi / x̄ps quasi cōtra na
turā humanā carnē erexit in celos in die ascētionis & cā beatifica sup̄ oēs th̄o
nos & alios ōbes collocauit ad dexterā dei patris. & ibi v̄ certum est terra. i. ca
to humana de terra formata est supra axem celi. Et hic haberet locum materia
de x̄po & de virtutibus eius de ascensione de quib⁹ determinatur in tercio sen
tentiay. & de dotibus corp̄ois gl̄ificati in quarto sc̄tentiay vbi materia per
doctores pl̄ix & diffuse pertractatur. Circa vltimum metū est notandum q̄
tetra grāmātō est nomē dei ineffabile vt fertur cōiter. D̄ aut ineffabile. quia
nonnullis ip̄m fari & dicere possit sed qz ad plenum nullus potest illud expone
re propter profunditatem diuini nois quia illud est nomen quod est super oē
nomen vel nulli licebat illud noiare: nisi cā reuerentie in articulo mortis. Et
d̄c a tetras quattuor & grāma littera qz erat quattuor litteris exaratum apud
hebreos. s̄. loch / he / vau / beth. vide super illo catholicon. ¶ Construe. Dum
pelagus. i. mare d̄c a pelando littoza sublidat. i. sub. it dicit catholicon. S̄ido
idem est qd̄ sedeo & caret p̄terito. Nū s̄ido & sedeo in significatione non diffe
runt. nec eoz composita que sunt multa vt ip̄e declarat. Alii textus habet sub
lita mundo. dicunt aliqui. i. terre vel. i. aliis corp̄ois tam elementaribus q̄
aliis qui sunt sere totus mundus dum mundus sublidat olimpo. i. celo. & cū aer
illud elementum pendulus qz pendere videtur inter alia De istis elemētis in

Liber

primo methamorph. circa principiū cōcessit. i. permanet sistit i medio aliorū. Cū ergo ita sic dico pseustis ubi. i. i quo loco terra supereminet. i. apparet super axem. Axis est pars terre ut dictum est i principio huius libri in secundo versu. Axis ut dicitur i tractatu de sphaera est lineā transiens p centrum sphaere. aplicans ex extremitates suas ad circūferentiā ex utraq pte et cōnotat volabilitatem circuli vel sphaere circa ipsam quod non cōnotat dyameer & duo puncta axem terminātia dicuntur poli mūdi leue celi leue dē qz sup fertur aliis. Et leuissimum qd oibus aliis superfertur. pater i principio de celo & mundo ubi de isto materia. & ego annuo. i. concedo permitto te posse fari proferre loqui tetragramaton. i. illud nomen sanctū dei. Patet hic q pseustis vidēs q nō potest alithiam vincere veritatibus vel narrationibus tentat si possit eam vincere veritatibus vel problemate. Est aut problema oīo sensum habens impletum. et alithia pbabīliter respondet. Et in hoc videtur simplicitatē & moram rusticozum exprimere.

Ista suis hodie si preualet artibus in me

Dum cessit mopso calcanti s more dolebo

fraude puellari non sic patiar superari.

Millesies repetam. nisi subtrahat hesperus horam

Hic introducit pseu. solus loquēs & super potētia vel potestate alithie conquerens. unde ipse videns se multum deprimi dicit sic. Si ista alithia superat hodie ego dolebo sicut calcas victus a mopso doluit. s. tamen ego non permitā me superare per fraudem eius sed millesies repetā ea que dixi & alias aduersus eā que proposui. nisi nox impediat me. Aduertendum ē hic q mopso et calcas duo fuerunt poete quoz quilibet alteri proposuit enigma & vnus iudebat alteri. Mopso igitur tenebat fructū cuiusdā arboris i manu sua / & quesitū a calcante cuius arboris esset quod nesciēs calcas per ira mortuus est virgil in bucc. eo. introducit quendā pastore appellatum mopsum quando dicit Cur nō mopso boni quoniā cōuenim? ambo. &c. Et in hystoria troiana legitur de quodam diuinatore qui dictus ē calcas. de quo virgil. iii. eneyd. Donec calcate ministro &c. Sed non videtur q iste textus de altero istoz intelligi / s. de aliis. Sciendū ē vltio circa metrum finale q iste textus variis modis legi solet. vna opinio dī dicit q calcas ferit vnum librum. Dicit ergo pseustis se velle reperere dicta illius libri ad confitandū alithiā Dicūt alii q millesies est ciuitas i qua natus est talles & calcas & multi alii fabulosi. Aliter dicitur q millesies est aduerbium. i. mille vicibus. sicut centies. i. centum vicibus. deries. i. decem viribus. &c. Construe. Si iste dicit pseustis alithia pualet in me. i. contra me. ut ibi in adulterū & i de sartorem hodie suis artibus ego dolebo more calcantis q mortuus fuit / dum. i. quādo ipse cessit. i. locum dedit mopso. Sed nō patiar me superari. i. vinci fraude. i. deceptione pellari. i. vni? puelle. quia esset magnum dedecus / s. repetam millesies iuxta expositiones tactas. nisi hesperus subtrahat. i. remoueat vel impediat horam. i. tempus.

Hunc vtinam tales falsozum fictoz adesses

Quattor in primis euangelice rationis

Bitat codicibus. nostrum de virgine corpus

Ut deus assumpsit: nec me labro iste grauabit

Hic alithia sola loquens introducit. & p terre faciens pseustī dicit sic Utinā tales ille fictoz falsoz huc veniret i auxiliū tui. vel contra quem ego disputare deberē. tūc ego te alirē ad veritates euāgelicas quas i mediū pponerē. & ipsū talib? cōfutarē. vtdmateria incarnationis filii i beata maria virgine Illud autē ego facerē pōpte & faciliter nec grauarer. Aduertendū est hic q i pcedētibz sup est pseustis. & deuctus ab alithia pūcipaliter & tūmodo p hystoricas narra

Theodoli

tiones veteris testamenti. & finaliter p ppositionem enigmaticā. hic autē cōfuta tur p veritatē āgelicā. non tamen ppositā i publicum. sed tātūmodo cōpina tā q veritas est a scicere efficax et pura ad cōfutādos hereticos & falsitatem susti nētes. q merito pseustis qui interpretatur falsitas timet & desperat. Item scien dum est q iste tales fuit vnus septē sapiētū grecie. alii autē fuerūt solōhias. &c. Et credo q est allegat. Aristo. i pīo de aīa vbi tāgit epiniones ātiquozū falsas & erroneas de aīa. et iste tales erat fictoz optimus tabular & tenuit multas opi niones falsas i philtia qua ppter i textu ppe edenti qñ dē Milesies repetā ap tissime potest itelligi de figmentis taletis: et hoc videtur dicere presens textus quando alithia optat etiā ipsū taletē. Sciendū est vltimo q per transitū tāgit hic materia de incarnatione verbi de qua dē Johā. i. Et verbū caro factū est. De qua in tercio sentētiā. Unde vt habet Luce pīo. venit angel⁹ gabriel ad mariā & dicit. Ave gēa plena. &c. Et illa dixit. Ecce ācilla dñi. fiat michi sech secundū verbū tuū. Et tūc cōcepit dñm nostrū ielū xpm. nō quidam ex v: xili se mine sed fornat⁹ est expurissimis sanguinibus marie mystico spiramine. Alia causa breuitatis omittuntur. Cōstrue vtinā aduerbiū est optādī o tales fic toz falsoz adesses. i. pñs esse. ego alithia nitar. i. conabor i quattuoz pñmis co dicib⁹. i. libris vel voluminib⁹ vel scriptis rationis. i. veritatis. euangelice. Euā geliū i bono solet scribi p u duplicē. & dē ab eu quod est bonū & gelō nuntio. et addit vna u cōsonās licet i curia romana oppositū seruet i describendo bulas & talia vt. i. qualiter de⁹ assūpsit nostrū corp⁹ hñanū de virgine. l. maria nec p et non iste labor grauat me & per hoc ostendit alithia se habere validū & ma gnam aim argendi adhuc et disputādī contra pseustim et ipsum confutandi.

Egregiam sobolem cui per stilbonis amorem.

Uisuperum magna sociasti teste capella

Obsecro te fornesi cubeas reticere sorori

Quo tendit celo. nec me cessasse negabo

In ista parte introducitur pseustis vñ postq prius posita est altercatio de bilitatio pseustis hic pñter ponit auxilii iploratio et victorie cōfessio. Ista pars intitulatū scdm diuisionē portā in principio & in illo textu incola pñmus ho mo. dicit ergo sici textu. D fornesis q vt recitat capella poeta tu matrimonio iū xisti philogiā sobolē tuā & mercariū obsecro te vt pprecipias alithie sorori tui vt taceat & me deuictā dimittat. qz ege recedo alite & certamie tāq victus/nec ne gabo me eā supasse. Sciendū est q pseustis nō potēs alithie resistere fornesim alloquitur/quā ipse & ipa iudicem eligerūt sicut dictum est prius. et rogat pseu stis ipam fronesim vt crozes alithiā vt taceat qz se victū cōfiteatur. & istud non vult sicut nec pōt aliquāliter ipse pseustis denegare. Pro itellectu hui⁹ text⁹ sci endum est q mercuri⁹ & silio appolinis duxit in vxorē filiā fronesis/q dicta est philogia. qz fronesis soror fuit alithie & mat philogie. pñtes fuerūt istis nuptiis oēs dii & dee. Mercurius dē cursusmentis. i. sermo. q cōsilio apolinis. i. sapiētie duxit in vxorē philogiā. i. rationē. Ista philogia vt filia fronesis. qz rō dē filia prudentie. Dēs dii. & dee venerūt ad nuptias illas. i. coniunctioni sapie eloquē tie rōnis. & prudētie. oēs assunt virtutes. ita dicūt glose. Ultra qd magis decla rando textū cōsiderādū est q marciannus qui & capella dictus est fecit vnum li brum de ista materia. & incipit. Tu quem psallentē thalamis quē matre came na. Progenitum phibent copula sacra deum. Et dicitur illud opus eius epita lamicū carmen. i. nupsiale. qz est de nuptiis. & illud cantauit quasi pñtia fili sui. Vñ marciannus iste genere affert ciuis carthagiensis dignitate romanus exti ti. Studuit aut partim romane partim carthagine. volēs autem disputare de septem liberalibus artib⁹ pposuit hanc fabulā de nuptiis mercurii et philogie non in absq magna rōne. Nā philogia interpretat amor vel studiū rōnis. Mer curius dictus ē anasi mēs currens. or mercurius loco sermonis accinitur omi in

Liber

tet duos scribit vel mercurius de quasi mercatorum hypos. i. dñs Philologia igitur ponit in persona sapientie rationis mercuri? in similitudine facundie et sermonis. quia ut ait tullius in principio rethorice. Eloquentia sine sapientia sepe nocet. raro vero aut nunquam prodest. Sapientia vero sine eloquentia sepe prodest et nunquam obest. Cum ergo in sapiente hic duo conveniunt. scilicet acumen rationis et facundia sermonis. tunc mercurius et philologia sociantur. Sciendum est finaliter quod ille marciianus sic nomine proprio appellabatur. Dicitur etiam minus ab habitu faciet. i. a rubore. Cicero a cicere propter triangulationem faciei. Felix ad bonum omnem pertinet. Capella ut dicitur in nostro textu ab acumine in genis quia capella valde acute videtur. Vel de capella a peculantia et lascivia poetica vel quia sicut capella animum animalem est ita ipse philosophicas disciplinas audisse aggressus est. et iste fecit illud opus quod dicitur astrologia marciiani. et incipit iste liber. Mundus igitur ex quattuor elementis. ¶ Construe. Fronesis dicitur iesse sapiens prudentia secundum catholicos. et dicitur a phonos prudentia. id est frontitas et in frontibus obsecro. i. pro te et quasi per aliquod sacrum obsecro te iubeas. i. precipias sorori tue alithie reticere. i. iterum tacere obsecro inquit te per amorem stilbonis. i. mercurii. et de qua sustilas. bona quia secundum astrologos et planeta benivolus cui. scilicet gilbōti sociasti. i. sociavisti per synopam multam visitatam vi. i. virtute. et connecta superum. i. superorum magnam sobolem. i. filiam tuam philologiam egregiam. i. nobilem cedo. i. recedo. eo loco super quo. i. ad quem tendit. i. vadit vel tendis vel cedo. i. conrecedo. et. nec pro non negabo me cessisse vel locum tibi dedisse tanquam ille a quo versu devictus fuit.

Mortales cuncti quod contendunt adipisci

Nec si perficiant vite discrimina curant

Ex insperato dominus tibi conculic vlcro.

Ut cessare velis devictus supplicat hostis

¶ In hac parte expedita lite et finita disputatione iter pleustii et alithie et multis aliis propositionibus positus et validioribus alithie responsionibus sabine. hic ponitur sententia finalis. Et diditur. Primo ponitur sententia. et cum hoc fronesis rogat alithiam taceat. Secundo probat per simile quod tacere debet et pleustis parere. secunda in textu sequenti. ibi. Trahicius vates Dicit ergo sic in hac parte. Mortales homines non curant discrimina hoc est pericula vite sue. si possit perficere quod contendunt perficere et habere. Et ideo alithia. quia dominus noster iesus christus fecit tibi experato illud propter quod debes cessare ab vlcro et liti et certamine. et dedit tibi victoriam. ideo tacere debes et cessare presertim cum super istore exoret et tibi etiam supplicat aduersarius tuus a te devictus. scilicet pleustis. Sciendum est quod duo metra aliter possunt legi sic quod mortales curant discrimina vite si non perficiant quod contendunt adipisci. ut pleustis quis non potest voluntate explere tamen curant de vite sue periculo. Paret ergo quod in hac litte ra ponitur communis modus et conditio fere omnium mortalium. secundo fronesis offendit dominum deum nostrum semper veritati assistere. et eadem adiuvare et salvare. Tercio inducit alithiam ad tacendum quia non est amplius opus sermone vel verbis cum ille confitatur se victum. Quarto et principaliter ponitur sententia definitiva condemnatoria pleustis etiam ex confessione propria et ista sententia satis apte trahitur ex tertio. Si queratur quod vel qualis est ista sententia dicendum est breviter quod est definitiva unius partis condemnatoria. Hic enim lis erat inter pleustii et alithiam. et quilibet debebat ad vincendum alterum sicut in duello inter pugiles videmus. Pleustis autem primo debilitatus est. deinde pleustine victus. et si habere malam causam confitendo succubuit. ideo condemnatus est et silentium sibi impositum propterea. Et de ista sententia et de modo ipsam ferendi et quod potestatem habet iudex arbitrarius. qualis fuit in ista causa fronesis. videamus per iuristas a quos ista materia spectat. Construe. Cuncti mortales id est omnes homines qui sunt mortales et corruptibiles. et hoc ex parte corporis curant

Theodoli

dant. i. satagunt certant nituntur adipisci. i. acquirere vel perficere. *Alithia* dominus scilicet deus tibi conculit. id est dedit et concessit ex inspirato. id est ex re desperata. hoc est absq[ue] tua spe ultro. id est sponte et p[ro]pria voluntate et dispositione. et veles cessare ab ampleo. i. persecutione istius litis vel cause hostis. i. tu? aduersarius. i. pseudis deuitus. id est a te superatus supplex & depressus afflagit aut postulat vt etiā cessare velis.

Et alicuius vates commouit pectine manes

Te moueant lachryme: iam tollit cornua phebe

Sol petit occasum frigus succedit opacum

Desine ne quod restat ne desperatio ledat

Ista est pars finalis huius operis in qua probat fornesis alithie q[uod] debet tacere iuxta dicta in presenti textu. et arguit sic per argumentum a simili. *Ophi?* comouit ierosonozitate lyze sue. ergo etiā tu debes comoueri lachrymis pseudis viso et cōsiderato q[uod] iā est nox. et luna apparere incipit & cornua sua erigere & p[ro]pter occasum solis iā frigus incipit terras incollere. et ergo rogo velis desistere ab vltiori persecutione. ne iste pseudis duratur i[n] desperatione. *Aduertendum* est hic q[uod] fornesis hic ponit p[er] suasiones ad p[ro]bandū intentūsum. intendit enim p[ro]bare q[uod] alithia debet parcere pseudis. & ab icepto misericorditer desistere. Tres fuerunt posite i[n] textu precedenti p[ar]ia in duobus primis versibus. secunda i[n] tercio. tertia. quando dicitur. Deuitus supplicat hostis. Hic autē ad idē alie subiunguntur. Prima que tangitur i[n] primo versu. Quia orpheus. &c. Secūda quando dicitur. Te moueāt lachryme. &c. Debem[us] enī esse misericordes & pii. sicut pater noster deus misericors est. Tertia quando dē. Iā tollit. &c. vbi ostenditur q[uod] hora non est apta vel tempus ad continuendum istā litē. Quarta quando dicitur. Sol petit occasum. &c. et est quasi eadem cū p[ro]loxi et confirmatur quando subiungitur Frigus succedit. &c. Ultima tāgitur i[n] ultimo versu ipsa fornesis rogat alithia corozem suam dicens. Desine quod restat. Sciendum est secundo quo ad primū versum nostri text[us] q[uod] per vatem traciū intellegimus orpheum. de quo multa dixi superius in illo textu. Certanere sequi. &c. vbi dictū est q[uod] vt recuperaret vxorē suā ipse descendit ad infero. & melodia sue cythare ipsos etiā infernales mulsit. i. commouit. Sciendum est tercio circa vltimum metrum q[uod] illud sic pōt exponi. *Alithia* desine hoc est cessa dicere plura ne desperatio ledat istū pseudim. quod restat si plura dixeris. restat certe vt ipse in desperationem incidat. Aliter intelligitur sic. Desine illud quod nunc restat dicere. i. quod super est modo tibi ad dicendum scimus enī q[uod] multa ad huc per te restant dicenda. Tercio modo legatur sic. Desine ne desperatio ledat te sicut lesit iudam. Ultimo modo potest sic legi. Desine plura dicere disputando contra pseudim q[uod] restat. i. quod superest discutendo. i. per materiam euangelii et totius noui testamenti / ne desperatio ledat ipsum pseudim aduersarium / tuū qui iā victum se sponte & suppliciter confitetur. Ultimo considerandum est circa expositionem terminorum huius partis. Traciū potest scribi per a i[n] tercia littera vel per u. Unde boetius de consolatione philie dicit. vt si tracio bozas emittus ab austro. &c. Et dicitur de tractia regione & istius populus dicitur trax de quibus dicit virgilius. iii. eney. Traces erant acri quondam regnata ligurgo. &c. inde traciū dē vates quandoq[ue] sumitur p[ro] propheta / vt in hymno beati iohannes baptiste. vbi dicit maxime. vatam. Quandoq[ue] sumitur p[ro] quocunq[ue] diuinatore inde vaticinoz & vaticinū. Vates igitur primo dicitur quasi vos theos. i. dei. Aliquando capitur p[ro] poeta. vt hic. Commouere componitur de con p[re]positione inseparabili & mouere. Veden est equiuocum vt p[er] ebradum in grecismo vbi dicit sic. Veden agit terales lēdes trahit. &c. Et capitur p[ro] cythara. Vates dicuntur anime infernales. et dicuntur quasi amene per defectum. quia deficiunt bono loco. vel amene per contrarium

Liber

qui non sint clare. sed quod semp tenebrose. Te est pronomē primitiuū secun-
de plone. Mouere actiuū est. inde mot⁹ / motio⁹ / moto / motas / mobilis / mul-
ta alia derivantur. Lachryme habet singularē hec lachryma. Jam cōponitur.
vt iā iam. Tollere est eleuare erigere efferre. Cornu est equocū / vt in equino-
cis. Pars cētis est cornu terrena potētia cornu. &c. Hic capitur p vna pie ex-
trema lune: acut⁹ / curua ad modū cornu aialis. Qualiter declinant patet per
alexandriū in suo doctrinali. ibi. Cornua mutantur. &c. Phebe est luna. & dē a phe-
bos vel a phos quod est lux vel ignis & est nomē grecū & declinat hec phebe phe-
bes. Sol dicitur quasi sup omnia lucēs. vt dictū est circa secundū metrū huius
libri. Peto est actiuū. inde appeto / suppeto / impeto / cōpeto / cōponita. Inde
petio⁹ / petitiō / petitus / ta / tum. Occat⁹ / sus / sui. derivatur ab occido media
hiei quod cōponitur de ob & cado. Frigus dicitur de frigo / gis vel de frigeo
friges. Opacus secundū catholicō dē ab ops terra. i. obscur⁹. & dē quasi celo op-
tus th mologia est. & declinatur opac⁹ / ta / tū. & cōparatur opac⁹ / oz / mus. & in
de opacare. i. cōdensare obscurare & est actiuū. & inde opacitas. Succedere com-
ponitur de sub & cedo. Desine de de & sino / nis cōponitur. quod habet in pteri-
to desini vt desit de desitū & reddit ppositionē exponibilē. vt dicunt logici ma-
teria de incipit & desinit. &c. quod est nomē infinitū. Bestio cōponit de re pposi-
tione inseparabili & isto / istas. Ne aduerbiū est phibendi. Desperatio dicitur
de despero / ras. quod cōponitur de deorsū & spero quod dicitur de spes. Lede-
re notū est. inde lesus & lesio. & illido allido cōposita. ¶ Con. dates. i. poeta tra-
cti⁹ sic dictus a loco. S. ophē cōmonit manes. i. animas infernales pectine. i. ch-
rythara. Alitia lachryme estius plectis moueāt te. phebe. i. luna. tollit iam cor-
na sua. sol petit occasum frigus opacū ab affectu succedit. i. subsequitur. Et ce-
go desine illud quod restat. ne desperatio ledat eum ad sensū dictū pri⁹. Et per
ista taliter qualiter expedita est lectura theodoli. vbi plectis per quē intelligit
falsitas supatus est ab alithia. i. veritate. & dyabolus a deo & dignatus est p no-
bis assumere carnē humanam. & predicare & dare nobis legem euangelicā per
quem aperta est nobis eterne vite ianna. quam nobis concedat deus ille glo-
riofus qui est via veritas et vita. A B C A

¶ Succinctissima explanatio theodoli finit feliciter. In
pressum Londos. Per honestissimum virum Julia-
num Notary In tempell barre / moram trahen-
tis ad inter signium trium Regū. Anno incar-
nationis domini Millesimo quingentesimo
quinto. die vero prima mensis Junius.

